

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΧΗΜΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ – ΤΟΜΕΑΣ ΙΙ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων: Τάσεις και Προοπτικές ανάπτυξης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Καζανή Γ. Βασιλική-Κων/να

Επιβλέπων καθηγητής:

Τσακανίκας Άγγελος, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ

Αθήνα, Φεβρουάριος 2018

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο “Η εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων: Τάσεις και προοπτικές ανάπτυξης”, εκπονήθηκε στο Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) του Τομέα ΙΙ της Σχολής Χημικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, υπό την επίβλεψη του Επίκουρου Καθηγητή κ. Άγγελου Τσακανίκα.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Άγγελο Τσακανίκα, για την ανάθεση του συγκεκριμένου θέματος, τις πολύτιμες συμβουλές του και τη συνεχή καθοδήγησή του για την επιτυχή ολοκλήρωσή της διπλωματικής εργασίας. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους κ. Γεώργιο Σιώκα και κ. Πέτρο Δήμα, Υποψήφιους Διδάκτορες Ε.Μ.Π., για τη συνεισφορά τους στην εκπόνηση της εργασίας.

Από τις ευχαριστίες μου, δε θα μπορούσα να παραλείψω τον πατέρα μου Γεώργιο Καζανή, ο οποίος σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου προσέφερε την αμέριστη υποστήριξη και συμπαράστασή του. Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω τη διπλωματική μου εργασία, στη μνήμη της μητέρας μου.

Με εκτίμηση,

Βασιλική Κων/να Καζανή

Αθήνα, 2018

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία, έχει ως αντικείμενο μελέτης την εξέλιξη της Βιομηχανίας Τροφίμων του εγχώριου Μεταποιητικού κλάδου. Σκοπός της εργασίας είναι να αποτυπωθούν οι τάσεις του εγχώριου τομέα Τροφίμων και Ποτών και να μελετηθούν οι προοπτικές του μέσα από τεκμηριωμένη ανάλυση βασικών χαρακτηριστικών του. Αρχικά, για να αξιολογηθεί η θέση της Βιομηχανίας Τροφίμων στο σύνολο της ελληνικής Μεταποίησης, έγινε ανάλυση βασικών διαρθρωτικών δεικτών που αφορούν τον Κύκλο Εργασιών, την Απασχόληση, το Εξωτερικό Εμπόριο κ.α., ενώ πολλοί από αυτούς τους διαρθρωτικούς δείκτες μελετήθηκαν παράλληλα με τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς με σκοπό τη σύγκριση μεταξύ εγχώριου και ευρωπαϊκού κλάδου. Στη συνέχεια, ακολούθησε χρηματοοικονομική ανάλυση αξιοποιώντας τους ισολογισμούς των εταιριών της Βιομηχανίας Τροφίμων στη χρονική περίοδο 2005-2015 έτσι ώστε να αξιολογηθούν και οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον κλάδο. Επιπλέον, έγινε στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων έρευνας που διεξήχθη από το Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) του ΕΜΠ στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του Μεταποιητικού Κλάδου, ώστε να εξαχθεί η στρατηγική ταυτότητα των επιχειρήσεων σε όρους Επιχειρηματικής Στρατηγικής, Οικονομικών Επιδόσεων, Ανθρώπινου Δυναμικού κ.α. Τέλος, αναγνωρίστηκαν οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων με βάση τις διεθνείς εξελίξεις, ενώ η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Βιομηχανία Τροφίμων, Βιομηχανία Ποτών, Μεταποίηση, Βιομηχανία, Κλάδος, Υποκλάδος, Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία, Χρηματοοικονομικά μεγέθη, Τάσεις, Προοπτικές

Abstract

The present diploma thesis focuses on the development of the Greek Food and Beverage Industries. The aim of this thesis is to present the trends of these Industries as well as to study their prospects through a documented analysis of several key features. Firstly, an analysis of the Greek Manufacturing Industry was introduced, based on the construction of structural indicators related to Turnover, Employment, International Trade etc. The empirical findings were used both in the evaluation of the performance of the Food sector compared with the rest of the Manufacturing Industry as well as in the comparative assessment between the Greek and European sector. Through the consolidated financial statements from the Food sector enterprises, the impact of the domestic economic crisis on its performance during the 2005-2015 period was evaluated. Moreover, the strategic identity of the enterprises in terms of Business Strategy, Economic Performance, Human Resource Management etc. was captured by the implementation of statistical processing on the empirical findings of a relative field research on the largest enterprises of the Greek Manufacturing Industry, conducted by the Laboratory of Industrial and Energy Economics (LIEE) of the NTUA. To conclude, this thesis identifies the challenges to be met by the Greek Food and Beverage Industries in their efforts to compete at a globalized environment. The final conclusions of the overall study are provided in the end.

KEY WORDS: Food Industry, Beverage Industry, Manufacturing, Industry, sector, subsector, structural indicators, financial indicators, trends, prospects

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	i
Περίληψη.....	ii
Abstract	iii
Περιεχόμενα.....	iv
Περιεχόμενα Πινάκων-Διαγραμμάτων	vi
Κεφάλαιο 1:Εισαγωγή.....	2
Κεφάλαιο 2: Βασικά Διαρθρωτικά Μεγέθη της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών.....	5
2.1 Αριθμός Επιχειρήσεων.....	8
2.2 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.....	12
2.3 Κύκλος Εργασιών.....	16
2.4 Απασχόληση και Ανθρώπινο Δυναμικό	22
2.5 Αξία Παραγωγής.....	25
2.6 Δείκτες Τιμών	29
2.6.1 Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.....	29
2.6.2 Δείκτης Τιμών Παραγωγού	32
2.7 Εξωτερικό Εμπόριο.....	35
2.8 Κατανάλωση Νοικοκυριών.....	42
2.9 Συγκριτική Ανάλυση Δεικτών	45
Κεφάλαιο 3: Χρηματοοικονομική Ανάλυση	53
3.1 Βασικές έννοιες.....	53
3.2 Ανάλυση λογιστικών καταστάσεων	54
3.3 Ρευστότητα.....	67
3.4 Δραστηριότητα.....	68
3.5 Αποδοτικότητα	70
3.6 Κεφαλαιακή διάρθρωση και δανειακή επιβάρυνση	75
Κεφάλαιο 4:Η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών μέσα στην οικονομική κρίση βάσει αποτελεσμάτων έρευνας των μεγαλύτερων επιχειρήσεων	79
4.1 Εισαγωγή.....	79
4.2 Επιχειρηματική Στρατηγική.....	80

4.3 Οικονομικές Επιδόσεις επιχειρήσεων και Αγορά	83
4.3.1 Επενδύσεις στη διετία 2011-2012	83
4.3.2: Εξαγωγικές επιδόσεις 2013.....	86
4.3.3 Κερδοφορία Επιχειρήσεων 2012-2013	87
4.4 Τεχνολογικές επιδόσεις & ανάπτυξη καινοτομιών.....	88
4.4.1 Πηγές για την απόκτηση και την αξιοποίηση της γνώσης	88
4.4.2 Καινοτομίες που αφορούν παραγωγικές διαδικασίες ή διεργασίες.....	89
4.5 Απασχόληση και πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.....	92
4.5.1 Στατιστικά στοιχεία απασχολούμενων επιχειρήσεων	92
4.5.2 Δυσκολίες στην εύρεση υποψηφίων	96
4.5.3 Πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού	97
Κεφάλαιο 5: Προκλήσεις Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών	102
5.1 Προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών	102
5.2 Προκλήσεις για την εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών	105
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα	110
Βιβλιογραφία και Διαδίκτυο	118
Παράρτημα.....	121

Περιεχόμενα Πινάκων-Διαγραμμάτων

ΠΙΝΑΚΕΣ:

Πίνακας 1: Κύριοι Βιομηχανικοί κλάδοι κατά ΣΤΑΚΟΔ 2008.	6
Πίνακας 2: Μεταποιητικοί Κλάδοι κατά ΣΤΑΚΟΔ 2008.	6
Πίνακας 3: Υποκλάδοι Βιομηχανίας Τροφίμων.	7
Πίνακας 4: Υποκλάδοι Βιομηχανίας Ποτών.	8
Πίνακας 5: Αριθμός Επιχειρήσεων στη Μεταποίηση για διάφορους κλάδους για τα έτη 2008-2015. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	9
Πίνακας 6: Εξέλιξη του Αριθμού των Επιχειρήσεων των υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων στο διάστημα 2008-2015. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	11
Πίνακας 7: Μεταβολή Δείκτη Κύκλου Εργασιών σε Ελλάδα και Ευρώπη 2000-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	16
Πίνακας 8: Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής του Δείκτη Κύκλου Εργασιών των Κλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	18
Πίνακας 9: Αριθμός εργαζομένων (χιλιάδες εργαζόμενοι) και ποσοστό ως προς το σύνολο της μεταποίησης (%) για το διάστημα 2008-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	22
Πίνακας 10: Εξέλιξη της Απασχόλησης στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων στο διάστημα 2008-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	24
Πίνακας 11: Αξία Παραγωγής στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών και στον κλάδο της Εγχώριας Μεταποίησης, στο διάστημα 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	25
Πίνακας 12: Αξία Παραγωγής στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων 2008-	

2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	28
Πίνακας 13: Ποσοστιαίες ετήσιες μεταβολές του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε Ελλάδα κ Ευρώπη στα είδη Τροφίμων και Ποτών (Πηγή Eurostat-HICP, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	31
Πίνακας 14: Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής του Δείκτη Τιμών Παραγωγής στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών και στον κλάδο της Μεταποίησης (Πηγή Eurostat-Short Term Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	34
Πίνακας 15: Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή δείκτη τιμών παραγωγού σε Ελλάδα και Ευρώπη για τις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών (Πηγή Eurostat-Short Term Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	34
Πίνακας 16: Ροές Εξωτερικού Εμπορίου για τη Βιομηχανία των Τροφίμων (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	36
Πίνακας 17: Ροές Εξωτερικού Εμπορίου για τη Βιομηχανία των Ποτών (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	36
Πίνακας 18: Κατά κεφαλήν Κατανάλωση Νοικοκυριών (€ ανά κάτοικο) ανά σκοπό κατανάλωσης (Πηγή: Eurostat-National Accounts, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	43
Πίνακας 19: Νομική μορφή επιχειρήσεων του δείγματος. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)	54
Πίνακας 20: Επιχειρήσεις του δείγματος ανά υποκλάδο των Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	55
Πίνακας 21: Βασικά αθροιστικά μεγέθη δείγματος επιχειρήσεων. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	56
Πίνακας 22: Μεταβολή 2015/2005 βασικών Χρηματοοικονομικών Μεγεθών στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	57
Πίνακας 23: Κύκλος Εργασιών στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και στη Βιομηχανία Ποτών για το 2005 και το 2015. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	58
Πίνακας 24: Κερδοφορία στο δείγμα των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-	

Ποτών στο διάστημα 2005-2015. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	62
Πίνακας 25: Κερδοφόρες επιχειρήσεις στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και στη Βιομηχανία Ποτών για το 2015 και Μεταβολή στο διάστημα 2005-2015. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>).....	63
Πίνακας 26: Καθαρά Αποτελέσματα Προ Φόρων και Κέρδη Χρήσης Μετά Φόρων για τους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και για την Βιομηχανία Ποτών, για τα έτη 2005 και 2015. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα</i>)...	66
Πίνακας 27: Δείγμα επιχειρήσεων έρευνας. (Πηγή: « <i>ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i> » ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα.</i>).....	80
Πίνακας 28: Κύριες πηγές χρηματοδότησης επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: « <i>ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i> » ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	85
Πίνακας 29: Κερδοφορία επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών για το 2012 και πρόβλεψη για το 2013. (Πηγή: « <i>ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i> » ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>).....	87
Πίνακας 30: Δυσκολίες στην εύρεση των κατάλληλων υποψηφίων για εργασία. (Πηγή: « <i>ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i> » ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. <i>Επεξεργασία από την συγγραφέα</i>).....	96
Πίνακας 31: Ποσοστό επιχειρήσεων που εφαρμόζουν προγράμματα εκπαίδευσης του προσωπικού. (Πηγή: « <i>ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i> » ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. <i>Επεξεργασία από την συγγραφέα</i>)	98

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ:

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη του Αριθμού των Επιχειρήσεων από το 2008 έως το 2015 στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	11
Διάγραμμα 2: Εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	13
Διάγραμμα 3: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών ως προς το σύνολο της Μεταποίησης για τα έτη 2008-2014. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	14
Διάγραμμα 4: Εξέλιξη Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων για τα έτη 2008-2014. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	15
Διάγραμμα 5: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Τροφίμων και στο σύνολο της Μεταποίησης στο 2000-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	18
Διάγραμμα 6: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Ποτών και στο σύνολο της Μεταποίησης στο 2000-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	19
Διάγραμμα 7: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στην εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων και στην Ευρώπη. (Πηγή: EUROSTAT-Structural Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	20
Διάγραμμα 8: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στην εγχώρια Βιομηχανία Ποτών και στην Ευρώπη. (Πηγή: EUROSTAT-Structural Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	20
Διάγραμμα 9: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών σε Ελλάδα και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες με οικονομική κρίση. (Πηγή: EUROSTAT-Structural Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	21
Διάγραμμα 10: Εξέλιξη της Απασχόλησης στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία	

<i>Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	23
Διάγραμμα 11: Εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής στην Εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων στο διάστημα 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία <i>Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	26
Διάγραμμα 12: Εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής στην Εγχώρια Βιομηχανία Ποτών στο διάστημα 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία <i>Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	27
Διάγραμμα 13: Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή για τα έτη 2000-2015 σε Ελλάδα και Ευρώπη (2015=100) (Πηγή Eurostat-HICP, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	30
Διάγραμμα 14: Εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Παραγωγού στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών (Πηγή Eurostat-Short Term Business Statistics. <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	33
Διάγραμμα 15: Εξωτερικό Εμπόριο στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών (Πηγή: Eurostat-ComExt, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	38
Διάγραμμα 16: Εμπορικό Ισοζύγιο των Υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων (Πηγή: Eurostat-ComExt, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	39
Διάγραμμα 17: Ποσοστά συμμετοχής των Υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων στις Εισαγωγές-Εξαγωγές για το 2000. (Πηγή: Eurostat-ComExt, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	40
Διάγραμμα 18: Ποσοστά συμμετοχής των Υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων στις Εισαγωγές-Εξαγωγές για το 2015. (Πηγή: Eurostat-ComExt, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	40
Διάγραμμα 19: Χώρες Εμπορικοί Εταίροι των Εγχώριων Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών για το 2000. (Πηγή: Eurostat-ComExt, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	41
Διάγραμμα 20: Χώρες Εμπορικοί Εταίροι των Εγχώριων Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών για το 2015. (Πηγή: Eurostat-ComExt, <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	42
Διάγραμμα 21: Κατανομή δαπάνης Νοικοκυριών ανά σκοπό κατανάλωσης για το 2000. (Πηγή: Eurostat-National Accounts. <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	44
Διάγραμμα 22: Κατανομή δαπάνης Νοικοκυριών ανά σκοπό κατανάλωσης για το 2015. (Πηγή: Eurostat-National Accounts. <i>Επεξεργασία από τη συγγραφέα)</i>	44

Διάγραμμα 23: Δείκτης Βιομηχανικής παραγωγής και Δείκτης Τιμών παραγωγού στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	45
Διάγραμμα 24: Δείκτης Βιομηχανικής παραγωγής και Δείκτης Τιμών παραγωγού στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	46
Διάγραμμα 25: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και Δείκτης Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	47
Διάγραμμα 26: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και Δείκτης Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	47
Διάγραμμα 27: Δείκτης Κύκλου Εργασιών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	48
Διάγραμμα 28: Δείκτης Κύκλου Εργασιών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από την συγγραφέα).....	49
Διάγραμμα 29: Δείκτης Τιμών Εισαγωγών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία από την συγγραφέα).....	50
Διάγραμμα 30: Δείκτης Τιμών Εισαγωγών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία από την συγγραφέα).....	50
Διάγραμμα 31: Διάγραμμα μεταβολής Κύκλου Εργασιών 2005/2015 στους υποκλάδους τροφίμων-ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	58
Διάγραμμα 32: Διάγραμμα μεταβολής μικτών αποτελεσμάτων 2015/2005 στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)	60
Διάγραμμα 33: Διάγραμμα μεταβολής 2015/2005 των Καθαρών κερδών Χρήσεως Προ Φόρων στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα).....	61
Διάγραμμα 34: Διάγραμμα Κερδών Χρήσεως Μετά Φόρων στους υποκλάδους Τροφίμων-Ποτών και Μεταβολή 2015/2005. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)	65
Διάγραμμα 35: Δείκτες Ειδικής και Γενικής ρευστότητας της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)	68
Διάγραμμα 36: Δείκτες ταχύτητας είσπραξης και εξόφλησης απαιτήσεων στη	

βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	70
Διάγραμμα 37: Μικτό περιθώριο ή Μικτό κέρδος στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	72
Διάγραμμα 38: Καθαρό περιθώριο ή Καθαρό Κέρδος στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	73
Διάγραμμα 39: Δείκτης αποδοτικότητας Ενεργητικού στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	74
Διάγραμμα 40: Δείκτης αποδοτικότητας Ιδίου Κεφαλαίου στη βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα</i>)	75
Διάγραμμα 41: Δείκτες Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Δανειακής Επιβάρυνσης των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: <i>Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα</i>)	76
Διάγραμμα 42: Χαρακτηρισμός των προϊόντων που εισάγουν οι επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών στην Αγορά. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	81
Διάγραμμα 43: Σύγχρονες πρακτικές και τεχνολογίες διοίκησης στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	82
Διάγραμμα 44: Ποσοστό επιχειρήσεων με επενδυτικές δαπάνες και μέσος όρος επενδυτικών δαπανών για τη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	83
Διάγραμμα 45: Τομείς με τη μεγαλύτερη ανάγκη Χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ	

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)	84
Διάγραμμα 46: Εκτίμηση ποσοστού Τζίρου επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών από Εξαγωγές για το 2013. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	86
Διάγραμμα 47: Πηγές απόκτησης και αξιοποίησης γνώσης των επιχειρήσεων. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	89
Διάγραμμα 48: Ποσοστό επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών που υιοθετούν Πρακτικές Καινοτομίας τη διετία 2011-2012. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από την συγγραφέα).....	91
Διάγραμμα 49: Διάρθρωση της απασχόλησης των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	92
Διάγραμμα 50: Διάρθρωση των εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών βάσει εκπαίδευσης (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	93
Διάγραμμα 51: Διάρθρωση των εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών βάσει ηλικίας (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)	94

Διάγραμμα 52: Διάρθρωση εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών βάσει ετών απασχόλησης στην επιχείρηση (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	95
Διάγραμμα 53: Δυσκολίες στην εύρεση υποψηφίων για τη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)	97
Διάγραμμα 54: Τρόποι Εκπαίδευσης Προσωπικού. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα).....	98
Διάγραμμα 55: Εφαρμογή διαδικασιών αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κεφάλαιο 1:Εισαγωγή

Από το 2008 και μετά και μέχρι σήμερα, η Ελλάδα επίσημα βιώνει μια οξεία οικονομική κρίση που έχει επηρεάσει το σύνολο της οικονομίας, και σε μεγάλο βαθμό και την εγχώρια Μεταποίηση. Μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων του Μεταποιητικού κλάδου έχει αναγκαστεί να διακόψει τη λειτουργία του, να περιορίσει την παραγωγική του δυναμικότητα, αλλά και να στραφεί σε αγορές εξωτερικού γεγονός που είναι σίγουρα θετικό. Ταυτόχρονα, πολλές είναι και οι επιχειρήσεις που οδηγήθηκαν στη μείωση του αριθμού των εργαζομένων τους, με αποτέλεσμα ο αριθμός των εργαζομένων στη βιομηχανία να περιοριστεί σταδιακά.

Η κατάσταση αυτή έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του πληθυσμού που οδηγείται προς την ανεργία. Οι διάφορες κυβερνήσεις της χώρας στην περίοδο αυτή, εισήγαγαν αρκετές φορές σε συνεργασία με τους ευρωπαίους πιστωτές, πολιτικές και μέτρα με σκοπό να εξομαλύνουν την κατάσταση ύφεσης στη βιομηχανία. Η αποτελεσματικότητα αυτών δεν ήταν πάντα η καλύτερη ενώ ταυτόχρονα άλλες πιο οριζόντιες πολιτικές, όπως π.χ. η φορολογία μάλλον ενίσχυσαν τις ήδη υπάρχουσες δυσκολίες που αντιμετώπιζε η ελληνική Μεταποίηση. Σε συνδυασμό με την πιστωτική συρρίκνωση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, μάλιστα, αρκετές επιχειρήσεις επέλεξαν να μεταφέρουν τις εγκαταστάσεις τους σε γειτονικά και πιο ευνοϊκά ως προς την φορολογία κράτη. Ένα άλλο πρόβλημα που και ο μεταποιητικός τομέας καλείται να αντιμετωπίσει, είναι τα *capital controls*¹ που δημιουργούν αφόρητο κλίμα στη λειτουργία των επιχειρήσεων καθώς αποτελούν εμπόδιο στην εισαγωγή των πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων από το εξωτερικό και κατά συνέπεια συμβάλλουν στη μειωμένη παραγωγή και εξαγωγή των τελικών προϊόντων τους.

Μέσα σε όλο αυτό το κλίμα αβεβαιότητας που βιώνει ο Μεταποιητικός κλάδος, η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών έχει θεμελιώδη ρόλο στην εγχώρια Μεταποίηση

¹ Έλεγχοι κεφαλαίων / κεφαλαιακοί περιορισμοί (*capital controls*) είναι ένα οικονομικό μέτρο που λαμβάνεται από την κυβέρνηση ή την κεντρική τράπεζα μιας χώρας, με σκοπό να περιορίσει τις εισροές και εκροές κεφαλαίων μέσα, από και προς την εγχώρια οικονομία όπως αυτές καταγράφονται στους εθνικούς λογαριασμούς.

αποτελώντας κινητήρια δύναμη, με τις εξελίξεις γύρω από αυτή να επηρεάζουν σημαντικά το σύνολο της ελληνικής παραγωγής. Κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στους υπόλοιπους κλάδους, και αποτελεί ένα δυναμικό, εξωστρεφή και ανταγωνιστικό τομέα έχοντας σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα σε Ελλάδα, Βαλκάνια και Ευρώπη ενώ προσελκύει και νέες επενδύσεις. Παρά λοιπόν την οικονομική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών φαίνεται να διαθέτει εκείνες τις προϋποθέσεις να παραμείνει ο βασικός μοχλός ανάπτυξης της Ελλάδας. Ο αποτελεσματικότερος συντονισμός και η στενότερη συνεργασία των εκπροσώπων του κλάδου σε συνδυασμό με τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος επιχειρηματικότητας από την πλευρά της κυβέρνησης, μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της προσπάθειας προβολής των ελληνικών προϊόντων, στη διασφάλιση επιλογής της σωστής στρατηγικής και στη σταθερότητα υλοποίησης του μακροχρόνιου σχεδιασμού [1].

Μερικές από τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει ο κλάδος, εκτός των capital controls, είναι το ασταθές επιχειρηματικό περιβάλλον, η συνεχής πτώση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών και το μεγάλο αίσθημα αβεβαιότητας που υπάρχει στη αγορά.

Το μονοπάτι για μια πιο ανταγωνιστική και επικερδή Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών συμβαδίζει με αυτό, για μια σταθερή οικονομία, με ευνοϊκή φορολογία σε συνδυασμό με κατάλληλες συνθήκες για τη δημιουργία υψηλής ποιότητας προϊόντων, ώστε να δημιουργηθούν οι επενδύσεις που θα μπορούν να στηρίξουν το δρόμο προς την ανάπτυξη.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει λοιπόν ως σκοπό τη μελέτη των κλάδων των Τροφίμων και των Ποτών της εγχώριας Βιομηχανίας, ώστε να εκτιμηθεί η δυναμική τους στο σύνολο της Μεταποίησης της χώρας, πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης της Ελλάδας όπως επίσης και να παρουσιαστούν οι προοπτικές τους στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΒΑΣΙΚΑ

ΔΙΑΡΘΩΤΙΚΑ

ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ

ΠΟΤΩΝ

Κεφάλαιο 2: Βασικά Διαρθρωτικά Μεγέθη της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση των Βασικών Διαρθρωτικών Μεγεθών της εγχώριας Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών. Αυτά είναι: ο Αριθμός Επιχειρήσεων, ο Κύκλος Εργασιών, η Απασχόληση, ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και τέλος οι Εισαγωγές-Εξαγωγές. Η έρευνα που έγινε επικεντρώθηκε σε δεδομένα που αφορούν τόσο την Ελλάδα όσο και άλλες χώρες της Ευρώπης, τα οποία λήφθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ² και τη EUROSTAT³. Εξετάστηκαν χωριστά οι κλάδοι των Τροφίμων και των Ποτών σύμφωνα με την κωδικοποίηση με διψήφιους κωδικούς κατά ΣΤΑΚΟΔ 2008⁴ χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα δεδομένα για τα έτη 2000 έως και 2016.

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται αρχικά οι Κύριοι Βιομηχανικοί Κλάδοι (Πίνακας 1) και στη συνέχεια οι Κύριοι Μεταποιητικοί Κλάδοι σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή και την Στατιστική Ταξινόμηση Οικονομικών Δραστηριοτήτων (ΣΤΑΚΟΔ) 2008 (Πίνακας 2). Σημειώνεται πως η Μεταποίηση αποτελεί τον κλάδο Γ, η Βιομηχανία Τροφίμων τον κλάδο **10** και η Βιομηχανία Ποτών τον κλάδο **11**. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στους Πίνακες 3 και 4 οι υποκλάδοι της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών αντιστοίχως.

² Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) είναι η εθνική στατιστική υπηρεσία της Ελλάδας. Έχει σκοπό τη συστηματική παραγωγή επίσημων στατιστικών, καθώς και τη διενέργεια στατιστικών ερευνών. Είναι Ανεξάρτητη Διοικητική αρχή με νομική προσωπικότητα και δεν υπόκειται σε έλεγχο από κυβερνητικά όργανα.

³ Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) είναι υπηρεσία της Ευρωπαϊκής επιτροπής, που καθήκον της είναι η συλλογή και δημοσίευση στατιστικών στοιχείων που αφορούν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με τους αντίστοιχους οργανισμούς κάθε κράτους.

⁴ Στατιστική ταξινόμηση οικονομικών δραστηριοτήτων που βασίζεται στην στατιστική ταξινόμηση NACE Rev.2 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΚΩΔΙΚΟΣ ΣΤΑΚΟΔ 2008	ΚΥΡΙΟΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ
B	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ
Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ
Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

Πίνακας 1: Κύριοι Βιομηχανικοί κλάδοι κατά ΣΤΑΚΟΔ 2008.

ΚΩΔΙΚΟΣ ΣΤΑΚΟΔ 2008	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ
10	Τρόφιμα
11	Ποτοποιία
12	Προϊόντα Καπνού
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης
15	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών
16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής
17	Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων
19	Παραγωγή οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου
20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων
21	Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων
24	Παραγωγή βασικών μετάλλων
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού
26	Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων
27	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.
29	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων
30	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών
31	Κατασκευή επίπλων
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού

Πίνακας 2: Μεταποιητικοί Κλάδοι κατά ΣΤΑΚΟΔ 2008.

ΚΩΔΙΚΟΣ ΣΤΑΚΟΔ 2008	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
10.1	Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος
10.11	Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος
10.12	Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος πουλερικών
10.13	Παραγωγή προϊόντων κρέατος και κρέατος πουλερικών
10.2	Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων
10.20	Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων
10.3	Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών
10.31	Επεξεργασία και συντήρηση πατατών
10.32	Παραγωγή χυμών φρούτων και λαχανικών
10.39	Άλλη επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών
10.4	Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών
10.41	Παραγωγή ελαίων και λιπών
10.42	Παραγωγή μαργαρίνης και παρόμοιων βρώσιμων λιπών
10.5	Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων
10.51	Λειτουργία γαλακτοκομείων και τυροκομία
10.52	Παραγωγή παγωτών
10.6	Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου
10.61	Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων
10.62	Παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου
10.7	Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων
10.71	Αρτοποιία, παραγωγή νωπών ειδών ζαχαροπλαστικής
10.72	Παραγωγή παξιμαδιών και μπισκότων, παραγωγή διατηρούμενων ειδών ζαχαροπλαστικής
10.73	Παραγωγή μακαρονιών, λαζανιών, κουσκούς και παρόμοιων αλευρωδών προϊόντων
10.8	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής
10.81	Παραγωγή ζάχαρης
10.82	Παραγωγή κακάου, σοκολάτας και ζαχαρωτών
10.83	Επεξεργασία τσαγιού και καφέ
10.84	Παραγωγή αρτυμάτων και καρυκευμάτων
10.85	Παραγωγή έτοιμων γευμάτων και φαγητών
10.86	Παραγωγή ομογενοποιημένων παρασκευασμάτων διατροφής και διαιτητικών τροφών
10.89	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής π.δ.κ.α.
10.9	Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών
10.91	Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών για ζώα που εκτρέφονται σε αγροκτήματα
10.92	Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών για ζώα συντροφιάς

Πίνακας 3: Υποκλάδοι Βιομηχανίας Τροφίμων.

ΚΩΔΙΚΟΣ ΣΤΑΚΟΔ 2008	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΠΟΤΩΝ
11.0	Ποτοποιία
11.01	Απόσταξη, ανακαθαρισμός και ανάμιξη αλκοολούχων ποτών
11.02	Παραγωγή οίνου από σταφύλια
11.03	Παραγωγή μηλίτη και κρασιών από άλλα φρούτα
11.04	Παραγωγή άλλων μη αποσταγμένων ποτών που υφίστανται ζύμωση
11.05	Ζυθοποιία
11.06	Παραγωγή βύνης
11.07	Παραγωγή αναψυκτικών, παραγωγή μεταλλικού νερού και άλλων εμφιαλωμένων νερών

Πίνακας 4: Υποκλάδοι Βιομηχανίας Ποτών.

2.1 Αριθμός Επιχειρήσεων

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών. Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 5), παρατηρούμε την εξέλιξη του Αριθμού των Επιχειρήσεων στον Κλάδο της Μεταποίησης και των Βιομηχανιών που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό κατά το χρονικό διάστημα 2008-2015, δηλαδή κατά την περίοδο στην οποία έχει κάνει την εμφάνισή της η Οικονομική Κρίση στον ελληνικό βιομηχανικό χώρο.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ								
ΚΛΑΔΟΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	15.485	15.769	15.325	14.882	13.715	14.674	13.685	14.423
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΟΤΩΝ	868	926	918	893	795	755	757	759
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΣΗΣ	11.349	10.883	9.929	7.784	7.727	6.282	7.168	6.928
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ	48	51	69	87	84	93	80	86
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	13.461	12.636	12.035	11.734	9.594	7.376	7.672	7.550
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΔΙΥΛΙΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	7	7	7	31	55	48	47	42
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΙΠΛΩΝ	6.884	7.299	6.940	6.528	4.606	2.934	3.152	3.141
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	85.004	83.565	79.338	74.066	64.582	57.736	58.211	57.971

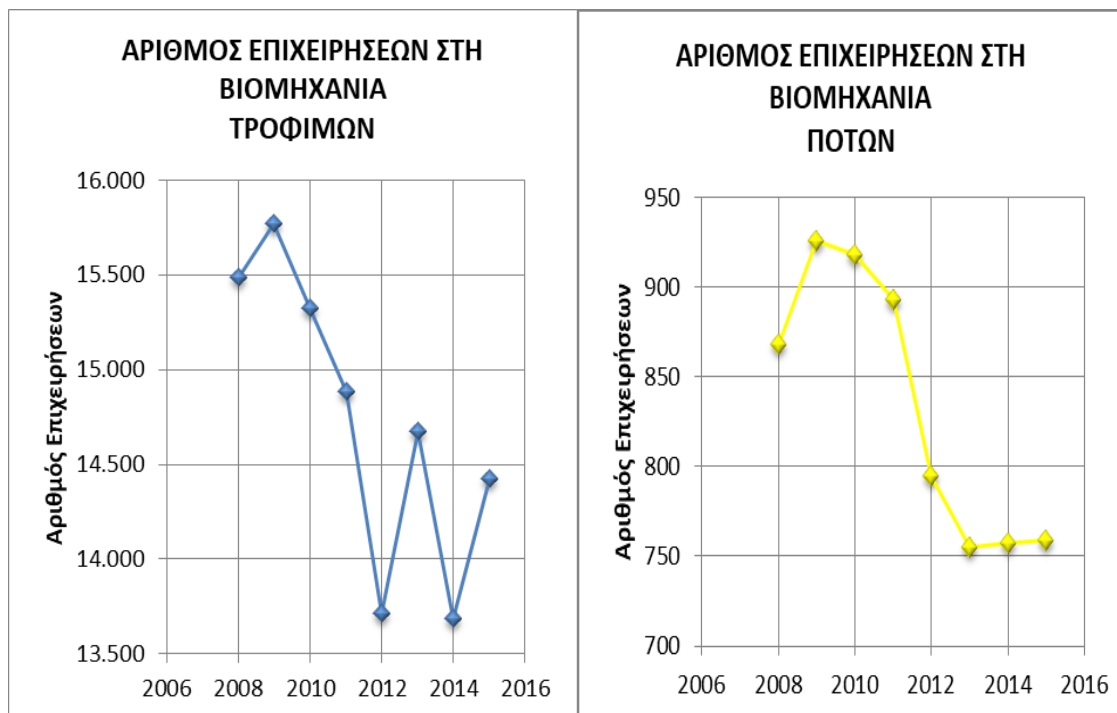
Πίνακας 5: Αριθμός Επιχειρήσεων στη Μεταποίηση για διάφορους κλάδους για τα έτη 2008-2015.
(Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα (Πίνακας 5), η Βιομηχανία Τροφίμων αποτελεί τον Κλάδο της Μεταποίησης με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, με ποσοστό το 2008 να φτάνει το 18,22% (15.485 επιχειρήσεις) ως προς το σύνολο της εγχώριας μεταποίησης και το 2015 να κυμαίνεται στο 24,88% (14.423 επιχειρήσεις) καλύπτοντας δηλαδή το ¼ του συνόλου. Η Βιομηχανία Ποτών, καταλαμβάνει πολύ μικρότερο ποσοστό του Κλάδου της Μεταποίησης συγκριτικά με εκείνο της Βιομηχανίας Τροφίμων, το οποίο όμως παρουσιάζει ανοδική πορεία τα τελευταία χρόνια. Πιο αναλυτικά, το 2008 η Βιομηχανία Ποτών φέρεται να καταλαμβάνει το 1,02% (868 επιχειρήσεις), ενώ το 2015 το ποσοστό αυτό φτάνει στο 1,31% (759 επιχειρήσεις).

Επιπρόσθετα, παρατηρείται μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεων στο σύνολο της μεταποίησης για τα έτη 2008-2015. Η μείωση αυτή ωστόσο δε φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τους κλάδους των τροφίμων και ποτών. Επομένως, κατά την περίοδο της Οικονομικής Κρίσης στη χώρα, η Μεταποίηση συνολικά επηρεάστηκε αρνητικά εμφανίζοντας μια μείωση ύψους -35% στον αριθμό των επιχειρήσεων. Η μείωση αυτή όμως επηρέασε σε μικρότερο βαθμό τους Κλάδους Τροφίμων και

Ποτών οι οποίοι μέσα στην κρίση κράτησαν μεγάλο το ποσοστό των επιχειρήσεων τους στη Συνολική Εγχώρια Βιομηχανία. Παραδείγματα κλάδων με μεγαλύτερες απώλειες αποτελούν η Βιομηχανία Ένδυσης με μείωση των επιχειρήσεων κατά -38,95% το 2015 (6.928 επιχειρήσεις), η Βιομηχανία Επίπλων το 2015 με μείωση -54,37% (3.141 επιχειρήσεις) και η Κατασκευή Μεταλλικών Προϊόντων με μείωση -43,91% το 2015 (7.550 επιχειρήσεις). Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι στο ευρύτερο κλίμα μείωσης των επιχειρήσεων, υπάρχουν κλάδοι όπως η Βιομηχανία Φαρμακευτικών Προϊόντων και η Παραγωγή Οπτάνθρακα και προϊόντων Διύλισης, που αύξησαν τον αριθμό των επιχειρήσεων τους. Πιο αναλυτικά, στη Βιομηχανία Φαρμακευτικών Προϊόντων το 2015 παρατηρείται αύξηση των επιχειρήσεων κατά 79,17% (86 επιχειρήσεις) ενώ στην Παραγωγή Οπτάνθρακα και προϊόντων Διύλισης ο αριθμός επιχειρήσεων το 2015 (42 επιχειρήσεις) είναι πενταπλάσιος σε σχέση με το 2008.

Στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 1), φαίνεται πως ο αριθμός των επιχειρήσεων άρχισε να μειώνεται και για τους δύο κλάδους στη χρονική περίοδο 2009-2014, ενώ στην συνέχεια παρουσιάζει ανοδική πορεία.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη του Αριθμού των Επιχειρήσεων από το 2008 έως το 2015 στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η εξέλιξη του αριθμού των επιχειρήσεων στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων στη χρονική περίοδο 2008-2015.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Κρέας	510	523	501	439	452	477	444	451
Ψάρια	81	84	85	78	84	92	83	79
Φρούτα και Λαχανικά	666	669	661	641	594	632	588	606
Φυτικά και Ζωικά Έλαια και Λίπη	1.991	2.022	1.961	2.026	1.394	1.507	1.406	1.436
Γαλακτοκομικά Προϊόντα	842	863	837	829	825	882	824	853
Προϊόντα Αλευρόμυλων	325	332	323	291	297	315	291	303
Αρτοποιία και Αλευρώδη	9.844	10.016	9.736	9.390	8.863	9.486	8.853	9.501
Άλλα Είδη Διατροφής	1.018	1.045	1.010	957	987	1.055	981	974
Ζωοτροφές	208	215	211	231	219	228	215	221

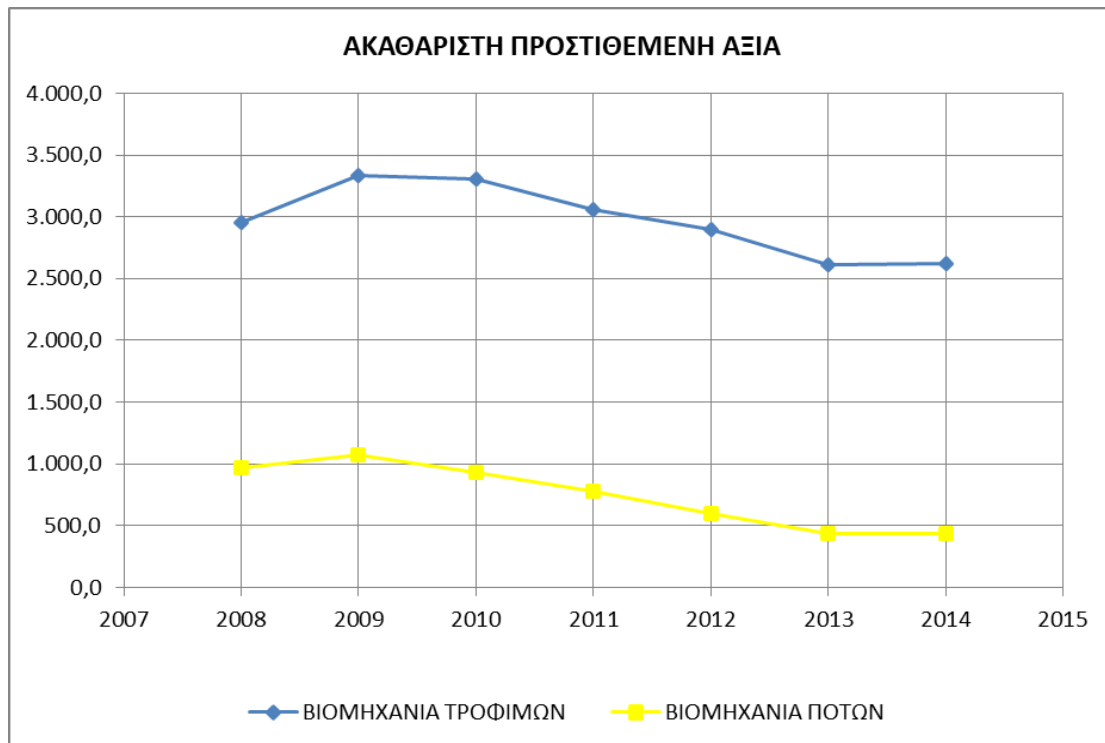
Πίνακας 6: Εξέλιξη του Αριθμού των Επιχειρήσεων των υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων στο διάστημα 2008-2015. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, οι περισσότερες επιχειρήσεις ανήκουν στον υποκλάδο “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” με 65,87% στο σύνολο των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων για το 2015 (9.501 επιχειρήσεις), αριθμός όμως που μειώθηκε σε σχέση με το 2008 κατά -3,5%. Ο υποκλάδος “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” έχει επίσης μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων το 2015 (1.436 επιχειρήσεις) που εμφανίζουν μείωση κατά -27,88% σε σχέση με το 2008. Τον μικρότερο αριθμό αποτελούν οι επιχειρήσεις του υποκλάδου “Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων” με μόλις 0,55% του συνόλου των Τροφίμων (79 επιχειρήσεις) και του “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” με 1,53% το 2015 (221 επιχειρήσεις). Όπως φαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα, οι περισσότεροι υποκλάδοι παρουσιάζουν μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεών τους. Ωστόσο, οι υποκλάδοι “ Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” και “ Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” το 2015 εμφανίζουν αύξηση στον αριθμό των επιχειρήσεων τους κατά 6,25% (221 επιχειρήσεις) και 1,33% (853 επιχειρήσεις) αντίστοιχα.

2.2 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Στην παρούσα ενότητα, εξετάζεται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών του Κλάδου της Εγχώριας Μεταποίησης. Ως Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, ορίζεται η οικονομική επιβάρυνση στην αξία ενός αγαθού ως πρώτη ύλη, σε κάθε στάδιο της επεξεργασίας του μέχρι την τελική μορφή του για κατανάλωση [2].

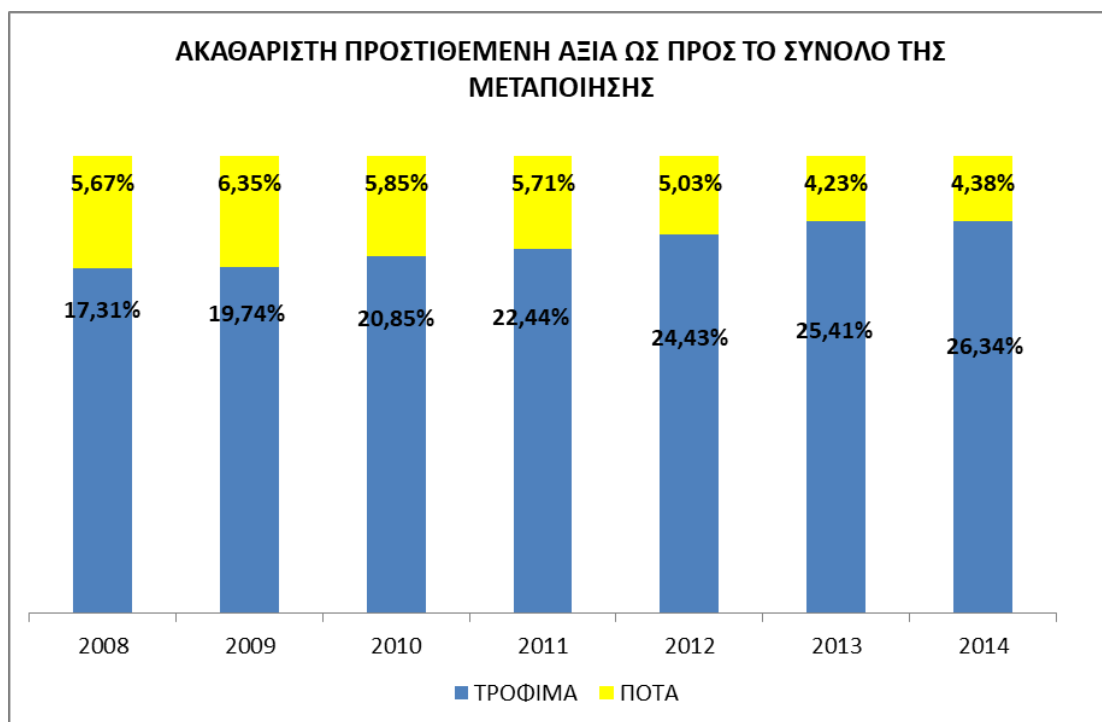
Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών.

Διάγραμμα 2: Εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

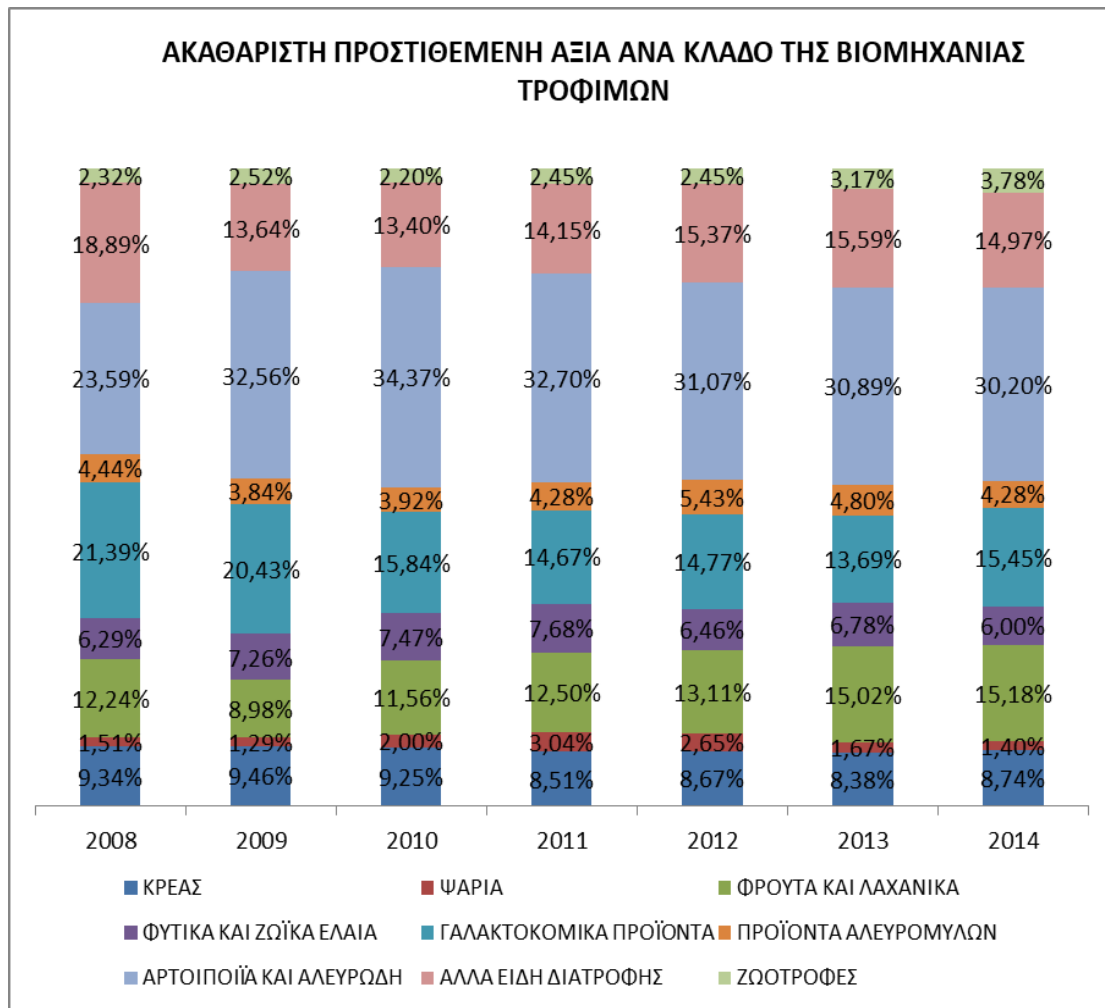
Παρατηρώντας την εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας για τις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών στα έτη 2008-2014 (Διάγραμμα 2), συμπεραίνεται πως η συμπεριφορά του δείκτη και για τις δύο Βιομηχανίες είναι παρόμοια. Δηλαδή, την περίοδο 2008-2009 έχουμε αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, η οποία στην συνέχεια και κατά το διάστημα 2009-2012 παρουσιάζει πτωτική πορεία και κατόπιν το 2013-2014 αυξάνει την τιμή της και πάλι. Μάλιστα, για τη Βιομηχανία Τροφίμων παρατηρείται μείωση στο διάστημα 2008-2014 κατά -11%, ενώ για τη Βιομηχανία Ποτών μεγαλύτερη μείωση της τάξης του -55%.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών ως ποσοστό του συνόλου της Εγχώριας Μεταποίησης. Παρατηρείται ότι το ποσοστό της συμμετοχής του κλάδου των Τροφίμων αυξάνεται στο διάστημα 2008-2014 με το αντίστοιχο του κλάδου των Ποτών να μειώνεται.

Διάγραμμα 3: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών ως προς το σύνολο της Μεταποίησης για τα έτη 2008-2014. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρακάτω, εξετάζεται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων στην χρονική περίοδο από 2008 έως και 2014.

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων για τα έτη 2008-2014. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Εξετάζοντας τώρα την εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων (Διάγραμμα 4), παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής κατέχει ο κλάδος της Αρτοποιίας και των Αλευρωδών Προϊόντων με 23,59% το 2008, με το ποσοστό το 2014 να αυξάνεται, φτάνοντας το 30,20%. Ο κλάδος των Γαλακτοκομικών Προϊόντων κατέχει επίσης μεγάλο ποσοστό το οποίο όμως μειώνεται το 2014, από 21,39% σε 15,45%. Μεγάλο ποσοστό κατέχει και ο κλάδος των Φρούτων και των Λαχανικών, που από 12,24% το 2008, φτάνει στο 15,18% το 2014. Τα μικρότερα ποσοστά συμμετοχής κατέχουν ο κλάδος των Ψαριών που από 1,51% το 2008 πέφτει στο 1,40% το 2014 και ο κλάδος Ζωοτροφών που από 2,32% το 2008 αυξάνεται σε 3,78% το 2014.

Παρατηρείται, ότι στο διάστημα 2008-2015, εν μέσω της οικονομικής κρίσης, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών έχει επηρεαστεί από τη γενική δυσμενή εικόνα που παρουσιάζει η οικονομία της χώρας παρουσιάζοντας πτωτική πορεία. Ωστόσο, η Βιομηχανία των Τροφίμων, καταφέρνει να αυξήσει το ποσοστό της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στο σύνολο της Μεταποίησης δείχνοντας τη δυναμική της απέναντι στους υπόλοιπους Μεταποιητικούς κλάδους. Αντίθετα, η Βιομηχανία των Ποτών παρουσιάζει σταδιακή μείωση του ποσοστού συμμετοχής της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στο σύνολο της Μεταποίησης στο διάστημα της οικονομικής κρίσης δείχνοντας να επηρεάζεται περισσότερο.

2.3 Κύκλος Εργασιών

Στην ενότητα αυτή, μελετάται ο Κύκλος Εργασιών, δηλαδή ο τζίρος από τις πωλήσεις των επιχειρήσεων. Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 7), παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη χρονική περίοδο 2000-2016, τόσο για την Εγχώρια όσο και για την Ευρωπαϊκή Μεταποιητική Βιομηχανία, καθώς επίσης και για τους κλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και Βιομηχανίας Ποτών.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 2000-2016					
ΚΛΑΔΟΣ	2000	2009	2016	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2009-2016	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2000-2016
ΕΛΛΑΔΑ					
Βιομηχανία Τροφίμων	74	103,4	92,5	-10,50% ↓	25% ↑
Βιομηχανία Ποτών	79,7	109,4	80,6	-26,30% ↓	1% ↑
Σύνολο Μεταποίησης	81,5	93,5	86,6	-7,4% ↓	6% ↑
ΕΥΡΩΠΗ					
Βιομηχανία Τροφίμων	77	95,8	114,8	19,80% ↑	49% ↑
Βιομηχανία Ποτών	80,8	99,9	109,2	9,30% ↑	35% ↑
Σύνολο Μεταποίησης	82,1	90,8	111	22,20% ↑	35% ↑

Πίνακας 7: Μεταβολή Δείκτη Κύκλου Εργασιών σε Ελλάδα και Ευρώπη 2000-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, το 2016 σε σχέση με το 2000 οι Ελληνικοί Βιομηχανικοί κλάδοι αύξησαν τον τζίρο τους. Πιο αναλυτικά, η Εγχώρια Μεταποίηση το 2016 παρουσιάζει αύξηση στο Δείκτη Κύκλου Εργασιών της κατά 6%, ενώ ο Κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων εμφανίζει το 2016 αύξηση κατά 25% στον Κύκλο Εργασιών της. Όσον αφορά στη Βιομηχανία Ποτών, το 2016 εμφανίζει οριακή αύξηση ύψους 1% του Κύκλου Εργασιών της. Στην ίδια χρονική περίοδο, η Ευρωπαϊκή Μεταποίηση παρουσιάζει μεγαλύτερη αύξηση στον Κύκλο Εργασιών της συγκριτικά με την Ελληνική Βιομηχανία με 36% αύξηση το 2016. Επιπλέον, οι επιμέρους κλάδοι της, επίσης εμφανίζουν μεγάλη αύξηση, με την Βιομηχανία Τροφίμων το 2016 να αυξάνει το τζίρο της κατά 49% και την Βιομηχανία Ποτών κατά 35%.

Για τη χρονική περίοδο 2009-2016 ωστόσο, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης της Ελλάδας φαίνεται πως έχουν επηρεάσει αρκετά τον Κλάδο της Εγχώριας Μεταποίησης. Όπως γίνεται αντιληπτό από τον παραπάνω πίνακα, το 2016 σε σχέση με το 2009, ο δείκτης Κύκλου Εργασιών εμφανίζει διαφορετική εικόνα τόσο για την Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, όσο και για την Μεταποίηση στο σύνολό της. Πιο αναλυτικά, η μεγαλύτερη μείωση στον τζίρο καταγράφεται στην Βιομηχανία Ποτών με -26,30%, ενώ μείωση ύψους -10,50% παρουσιάζει ο κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων. Τέλος, στο σύνολο της η Εγχώρια Μεταποίηση, παρουσιάζει μείωση του Δείκτη Κύκλου Εργασιών το 2016 σε σχέση με το 2009 κατά -7,4%. Η πτωτική πορεία όμως του τζίρου το συγκεκριμένο διάστημα 2009-2016, εμφανίζεται μόνο στην Ελληνική Βιομηχανία, καθώς όπως παρουσιάζεται παραπάνω, η Ευρωπαϊκή Μεταποίηση εμφανίζει θετική εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών της με αύξηση 22,2%. Ίδια εικόνα εμφανίζουν και οι επιμέρους κλάδοι της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας Τροφίμων και της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας ποτών με αύξηση 19,8% και 9,3% αντίστοιχα.

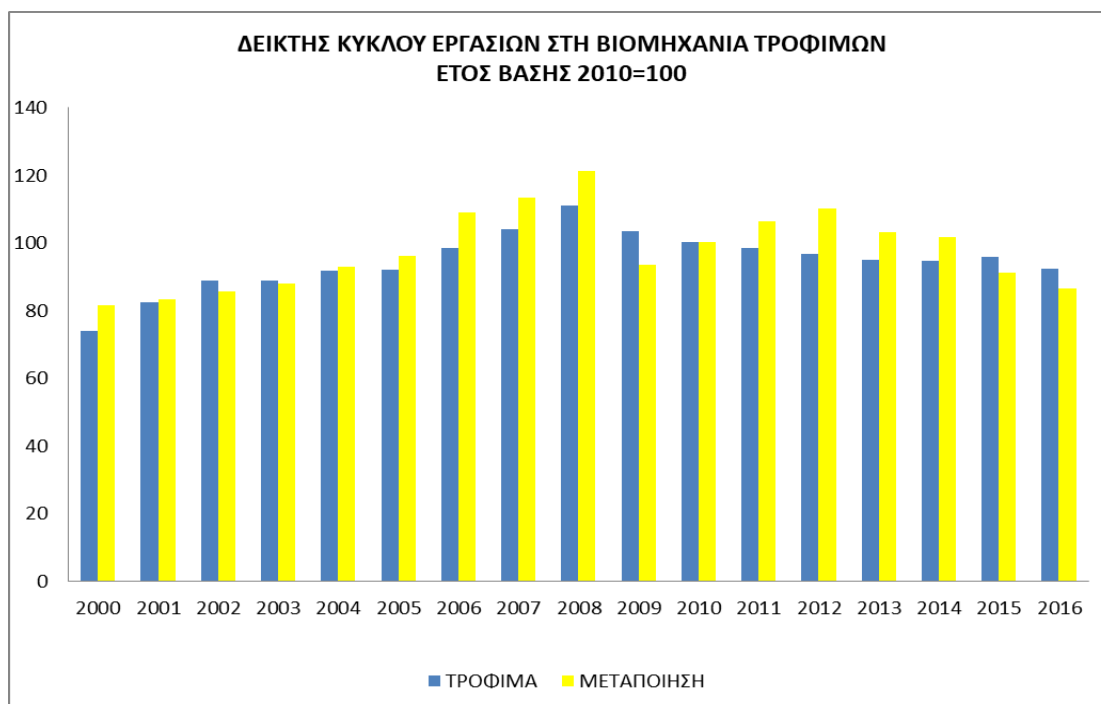
Στη συνέχεια, στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν στο μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του δείκτη Κύκλου Εργασιών (Πίνακας 8). Παρατηρείται ότι στο διάστημα 2000-2008, ο τζίρος στα Τρόφιμα αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό από ότι στη Μεταποίηση, ενώ στα Ποτά ο ρυθμός είναι

μικρότερος. Αντίθετα, στο διάστημα της Οικονομικής Κρίσης 2009-2016, και για τους τρεις κλάδους εμφανίζεται ρυθμός μείωσης, με μεγαλύτερη μείωση στα Ποτά ενώ στα Τρόφιμα ο ρυθμός μείωσης είναι μικρότερος από τη Μεταποίηση συνολικά (Πίνακας 8).

ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΔΕΙΚΤΗ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ		
	2000-2008	2009-2016
Βιομηχανία Τροφίμων	5,27%↑	-2,24%↓
Βιομηχανία Ποτών	4,37%↑	-3,90%↓
Σύνολο Μεταποίησης	5,15%↑	-3,65%↓

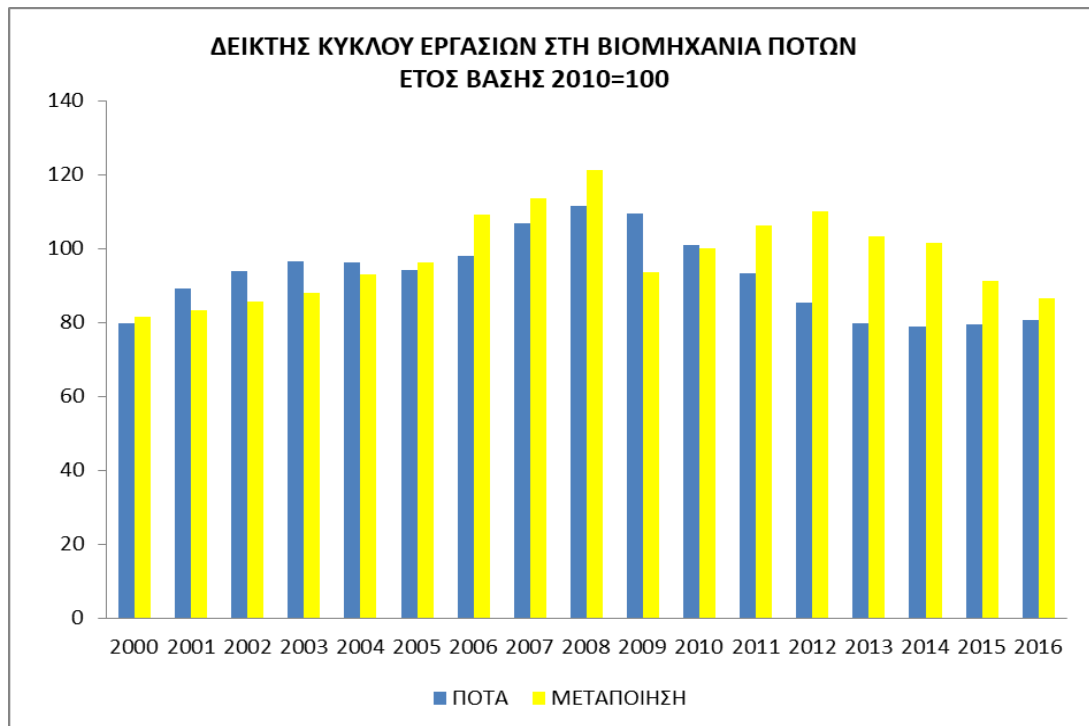
Πίνακας 8: Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής του Δείκτη Κύκλου Εργασιών των Κλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στα διαγράμματα που ακολουθούν, παρουσιάζεται η εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών τη χρονική περίοδο από το 2000 έως και το 2016 τόσο στους Κλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών όσο και στο σύνολο της Εγχώριας Μεταποίησης (Διάγραμμα 2.6 και Διάγραμμα 2.7).

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Τροφίμων και στο σύνολο της Μεταποίησης στο 2000-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων.

Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

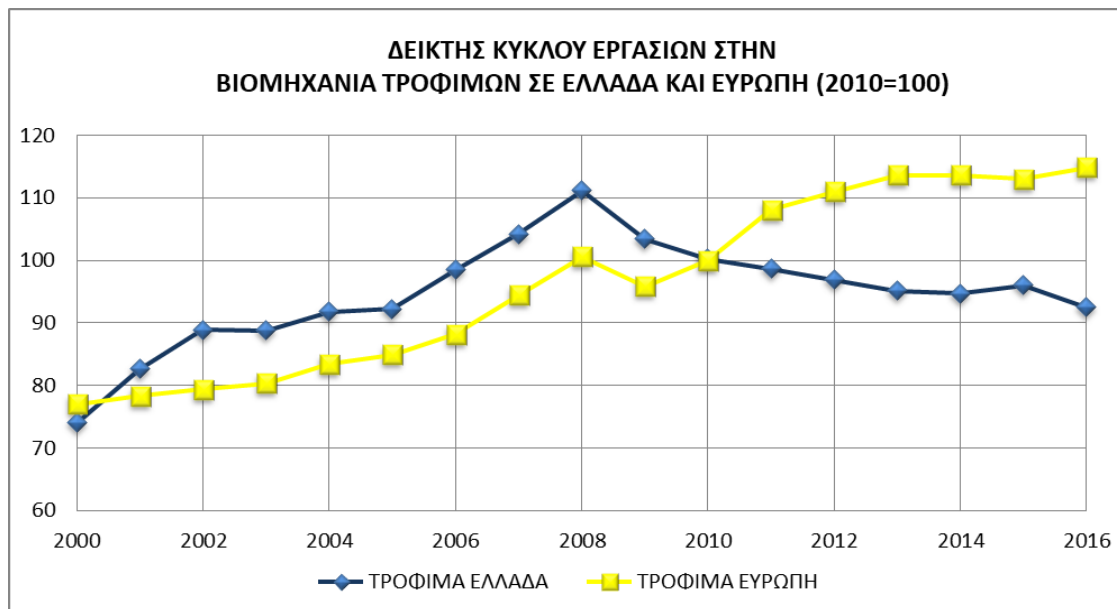
Διάγραμμα 6: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Ποτών και στο σύνολο της Μεταποίησης στο 2000-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Αρχικά, από τα παραπάνω διαγράμματα παρατηρείται ότι ο κλάδος των Τροφίμων παρουσιάζει σταδιακή αύξηση του Δείκτη Κύκλου Εργασιών μέχρι το 2008 που αποτελεί και τη χρονιά που ξεκίνησε η οικονομική κρίση στη χώρα, με το δείκτη στη συνέχεια να καταγράφει πτωτική πορεία μέχρι και το 2015 που εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης. Ίδια εικόνα παρουσιάζει και ο Κλάδος της Μεταποίησης στο σύνολο του μέχρι και το 2008, μετά το οποίο όμως το μοτίβο φαίνεται να μεταβάλλεται με μια απότομη μείωση το 2009 η οποία ακολουθείται από σταδιακή αύξηση μέχρι το 2012 όπου φαίνεται πως ξεκινάει ένας καινούργιος κύκλος μείωσης τουλάχιστον μέχρι και το 2015.

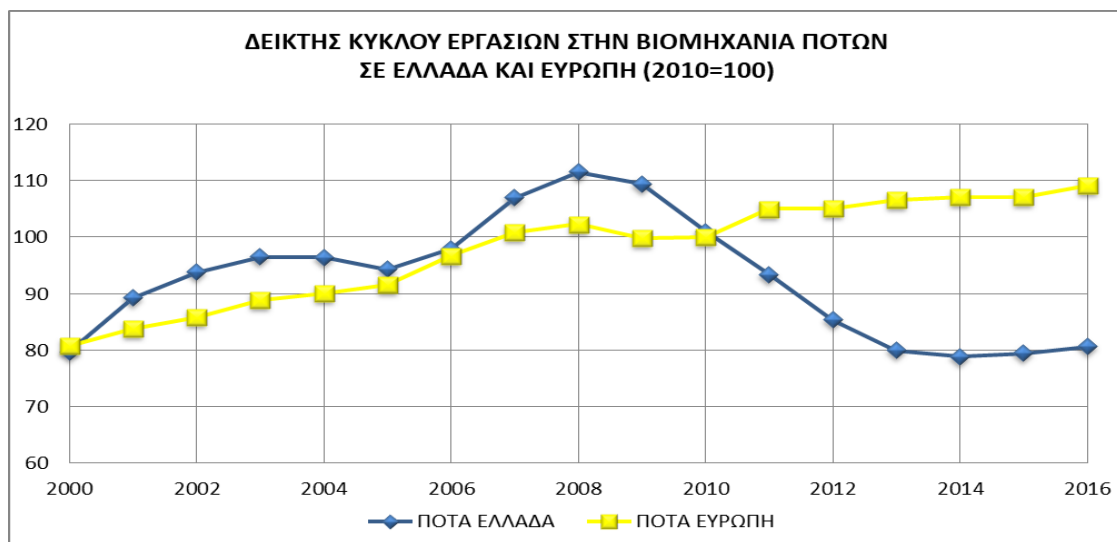
Όσον αφορά την Βιομηχανία των Ποτών, κομβικό σημείο στην εξέλιξη του Δείκτη φαίνεται πως αποτελεί το έτος 2008, μετά το οποίο παρουσιάζεται ίδια εικόνα με εκείνη της Βιομηχανίας των Τροφίμων όπως αυτή έχει ήδη παρουσιαστεί. Ωστόσο, η πορεία του Δείκτη την περίοδο 2000-2008 παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις και αποκλίσεις από την αντίστοιχη του Δείκτη της Βιομηχανίας Τροφίμων όπως

φαίνεται και στο Διάγραμμα 6.

Στα παρακάτω διαγράμματα εξετάζεται η εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στην Ελλάδα συγκριτικά με την Ευρώπη για το διάστημα 2000-2016.

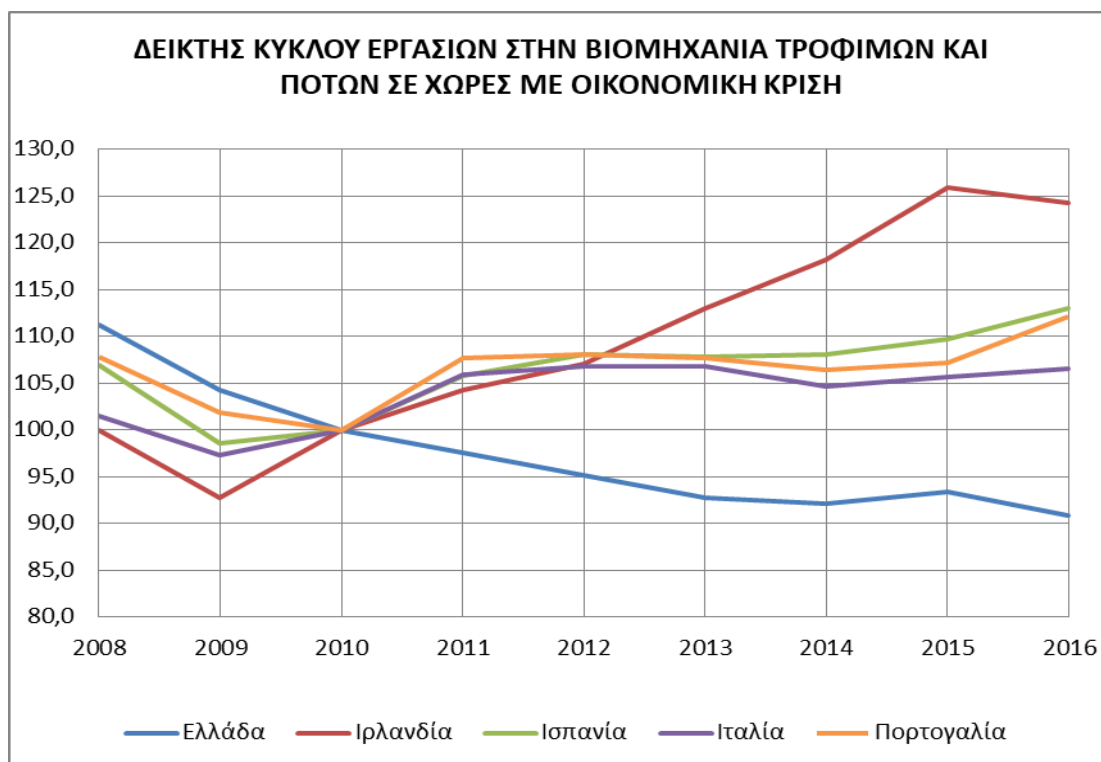
Διάγραμμα 7: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στην εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων και στην Ευρώπη. (Πηγή: EUROSTAT-Structural Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Διάγραμμα 8: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στην εγχώρια Βιομηχανία Ποτών και στην Ευρώπη. (Πηγή: EUROSTAT-Structural Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Αναλύοντας το δείκτη Κύκλου Εργασιών σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, από τα παραπάνω διαγράμματα παρατηρείται ανοδική πορεία τόσο για τον Κλάδο των Τροφίμων όσο και για τον Κλάδο των Ποτών. Συγκρίνοντας τον με τον αντίστοιχο δείκτη στην Ελλάδα, από το 2010 και μέχρι το 2015 που μελετάμε, ο ευρωπαϊκός δείκτης εμφανίζει συνεχή αύξηση σε αντίθεση με τον Εγχώριο της Βιομηχανίας Τροφίμων που εμφανίζει μείωση μέχρι το 2015 που φαίνεται να ξεκινάει μια ανοδική πορεία. (Διάγραμμα 7).

Κατόπιν, συγκρίνοντας τους δείκτες της Βιομηχανίας των Ποτών σε Ελλάδα και Ευρώπη, συμπεραίνεται ότι στην Ευρώπη ο δείκτης παρουσιάζει σταθερή αύξηση από το 2000 με μικρή μείωση το 2009 και συνεχίζει ανοδικά μέχρι και το 2015, σε αντίθεση με τον εγχώριο που στο χρονικό διάστημα 2008-2014 εμφανίζει μείωση με ένα πρώτο σημάδι ανάκαμψης να κάνει την εμφάνισή του το 2015 (Διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 9: Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών σε Ελλάδα και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες με οικονομική κρίση. (Πηγή: EUROSTAT-Structural Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Τέλος, συγκρίνοντας την εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στις Βιομηχανίες

Τροφίμων και Ποτών της Ελλάδας με άλλων Ευρωπαϊκών χωρών που εμφάνισαν οικονομική κρίση στον εξεταζόμενο χρονικό ορίζοντα, η Ιρλανδία αποτελεί τη χώρα με τη μεγαλύτερη άνοδο ενώ η Ελλάδα είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη μείωση του δείκτη, με τις υπόλοιπες να εμφανίζουν σημαντικές διακυμάνσεις από το 2010 και έπειτα καταγράφοντας από κοινού αύξηση το 2015 (Διάγραμμα 9).

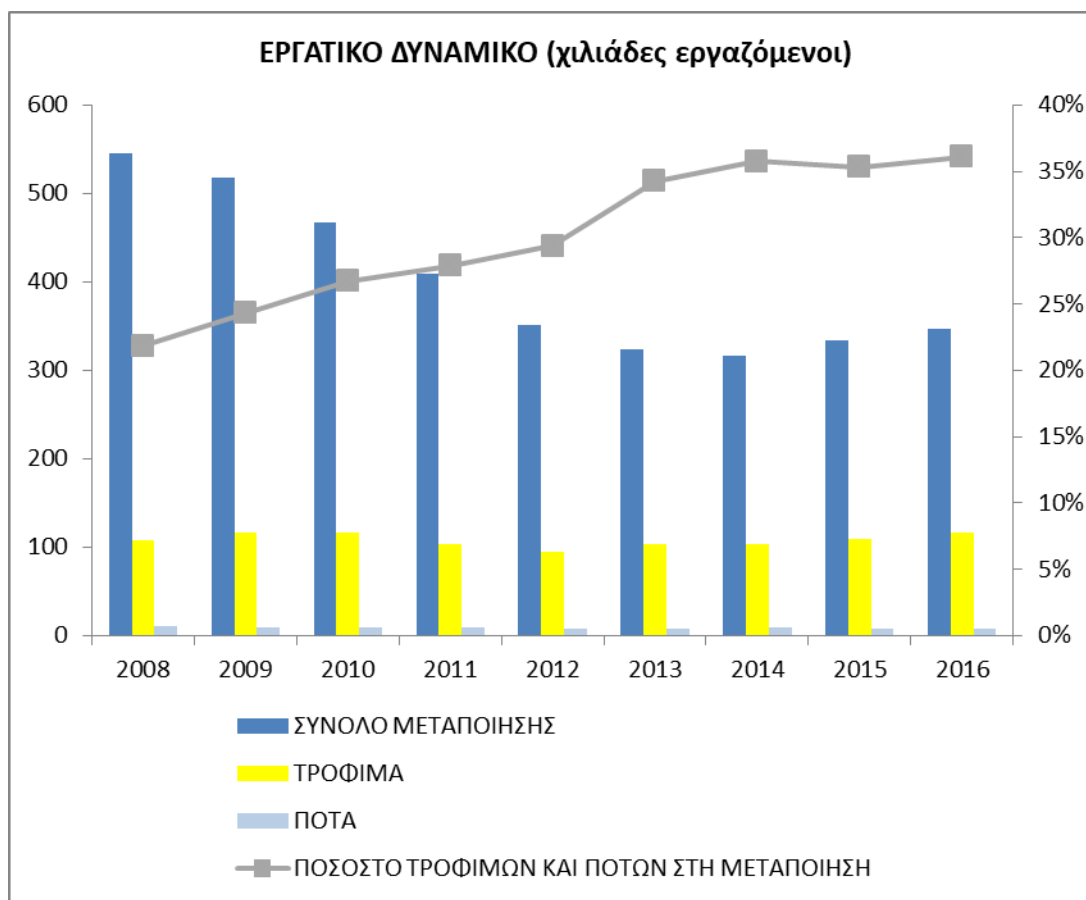
2.4 Απασχόληση και Ανθρώπινο Δυναμικό

Στην παρούσα ενότητα, εξετάζεται ο αριθμός των εργαζομένων που απασχολούνται στις Εγχώριες Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο αριθμός των εργαζομένων στη Βιομηχανία Τροφίμων, στη Βιομηχανία Ποτών, στον κλάδο της Μεταποίησης καθώς επίσης και το ποσοστό των εργαζομένων που απασχολούνται στις Βιομηχανίες Τροφίμων-Ποτών ως προς το σύνολο των εργαζομένων του κλάδου της Μεταποίησης για το διάστημα 2008-2016.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ (ΧΙΛ. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ)									
ΚΛΑΔΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Τρόφιμα	108,4	116,8	116,4	104,0	95,2	103,3	103,4	110,9	116,8
Ποτά	11,0	10,3	9,9	10,3	8,9	8,4	10,2	8,5	8,7
Μεταποίηση	545	518,8	468,3	409,7	351,4	324,7	316,4	334,5	347,70
ΠΟΣΟΣΤΟ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ (%)									
ΚΛΑΔΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Τρόφιμα	19,9%	22,5%	24,9%	25,4%	27,1%	31,8%	32,7%	33,2%	33,6%
Ποτά	2,0%	2,0%	2,1%	2,5%	2,5%	2,6%	3,2%	2,6%	2,5%
Μεταποίηση	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Πίνακας 9: Αριθμός εργαζομένων (χιλιάδες εργαζόμενοι) και ποσοστό ως προς το σύνολο της μεταποίησης (%) για το διάστημα 2008-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Μια πιο αναλυτική εικόνα των στοιχείων που αναφέρθηκαν στον παραπάνω πίνακα, καταγράφεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 10: Εξέλιξη της Απασχόλησης στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στον κλάδο της Μεταποίησης, παρατηρείται μείωση του αριθμού εργαζομένων το 2016 (347,7 χιλ. εργαζόμενοι) σε σχέση με το 2008 (545 χιλ. εργαζόμενοι), κατά -36%. Η μείωση των εργαζομένων γίνεται σταδιακά από το 2008-2014, ωστόσο το 2015 παρατηρείται αύξηση που το 2016 κυμαίνεται στο 10% σε σχέση με το 2014 (316,4 χιλ. εργαζόμενοι). Εξετάζοντας τώρα την Βιομηχανία Τροφίμων, παρατηρούμε μια πιο αισιόδοξη εικόνα, καθώς μέσα στην κρίση από το 2012-2016 εμφανίζει σταδιακή αύξηση του αριθμού των εργαζομένων και μάλιστα το 2016 (116,8 χιλ. εργαζόμενοι) η αύξηση φτάνει το 8% σε σχέση με το 2008 (108,4 χιλ. εργαζόμενοι). Όσον αφορά στον κλάδο των Ποτών, ο αριθμός των εργαζομένων εμφανίζει αυξομειώσεις στο διάστημα 2008-2016, με το 2016 (8,7 χιλ. εργαζόμενοι) να παρουσιάζει μείωση κατά -21% σε σχέση με το 2008 (11 χιλ. εργαζόμενοι)

(Πίνακας 9, Διάγραμμα 10).

Παρατηρώντας τα ποσοστά ως προς το σύνολο της Μεταποίησης, στον κλάδο των Τροφίμων, παρατηρείται αύξηση το 2016 σε σχέση με το 2008. Παρά λοιπόν τη μείωση των εργαζομένων στη Μεταποίηση, το ποσοστό των εργαζομένων στα Τρόφιμα αυξάνεται. Η ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στα Ποτά με αύξηση του ποσοστού από 2% το 2008 σε 2,5% το 2016 (Πίνακας 9, Διάγραμμα 10).

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η εξέλιξη του αριθμού των εργαζομένων στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (χιλ. εργαζόμενοι)										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2008-2016
Κρέας	6.738	7.911	11.352	8.714	8.994	9.503	8.168	7.271	7.163	6,30% ↑
Ψάρια	1.018	1.406	1.599	1.705	1.340	2.223	3.570	4.962	4.761	367,80% ↑
Φρούτα και Λαχανικά	8.783	8.253	9.330	11.471	9.378	9.799	12.187	12.561	15.114	72,10% ↑
Έλαια και Λίπη	4.846	4.517	3.464	3.189	3.573	5.002	3.944	4.123	4.079	-15,84% ↓
Γαλακτοκομικά Προϊόντα	14.476	14.067	14.544	10.522	10.384	12.280	9.232	10.041	11.227	-22,45% ↓
Προϊόντα Αλευρόμυλων	2.729	3.020	3.635	1.836	1.605	2.438	2.617	2.887	3.312	21,36% ↑
Αρτοποιία και Αλευρώδη	51.587	60.067	55.535	51.960	44.705	46.841	50.425	54.923	56.875	10,25% ↑
Άλλα Είδη Διατροφής	15.584	16.097	14.877	12.981	14.602	14.883	12.596	12.514	10.509	-32,56% ↓
Ζωοτροφές	2.610	1.483	2.090	1.652	661	303	617	1.616	2.586	-0,94% ↓

Πίνακας 10: Εξέλιξη της Απασχόλησης στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων στο διάστημα 2008-2016. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Εξετάζοντας την εξέλιξη της Απασχόλησης για τα έτη 2008-2016 στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων απασχολείται στον κλάδο “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” που είναι και ο κλάδος με τις περισσότερες επιχειρήσεις, και μάλιστα το 2016 εμφανίζει αύξηση στην απασχόληση κατά 10,25% σε σχέση με το 2008. Ακολουθεί ο κλάδος

“Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” που όμως εμφανίζει μείωση στον αριθμό των εργαζομένων το 2016 σε σχέση με το 2008 κατά -32,6%. Ο κλάδος με τον μικρότερο αριθμό εργαζομένων είναι ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων” που όμως εμφανίζει μεγάλη αύξηση στον αριθμό εργαζομένων που απασχολεί μέσα στην κρίση χωρίς να έχει αυξηθεί ο αριθμός των επιχειρήσεων του κλάδου. Άλλοι κλάδοι που αύξησαν την απασχόληση είναι ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με 72,1%, ο κλάδος “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου” με αύξηση 21,4% και ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος” με αύξηση 6,3% (Πίνακας 10).

2.5 Αξία Παραγωγής

Στην ενότητα αυτή, εξετάζεται η εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών. Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζεται η Αξία Παραγωγής για τα έτη 2008, 2011, και 2015 καθώς και η μεταβολή (%) στο διάστημα 2008-2015.

ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ				
ΚΛΑΔΟΣ	2008	2011	2015	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2008-2015
<i>Μεταποίηση</i>	59434,5	51534,1	45394,1	-23,62% ↓
<i>Τρόφιμα</i>	10032,6	10226,6	10144,4	1,11% ↑
<i>Ποτά</i>	2.153,70	1.863,30	1.730,70	-19,64% ↓

Πίνακας 11: Αξία Παραγωγής στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών και στον κλάδο της Εγχώριας Μεταποίησης, στο διάστημα 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Συνολικά λοιπόν στην Μεταποίηση, όπως παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα, η Αξία Παραγωγής εμφανίζει μείωση το 2015 σε σχέση με το 2008 κατά -23,62% ενώ στην Βιομηχανία Ποτών προκύπτει μικρότερη μείωση που κυμαίνεται στο -19,64%. Αντίθετα, πιο θετική εικόνα διακρίνεται στην Βιομηχανία Τροφίμων, όπου η Αξία Παραγωγής το διάστημα 2008-2015, εμφανίζει οριακή αύξηση ύψους 1,11%.

Στην συνέχεια, στα διαγράμματα που ακολουθούν, παρουσιάζεται αναλυτικά η εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής για τις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών.

Διάγραμμα 11: Εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής στην Εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων στο διάστημα 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Διάγραμμα 12: Εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής στην Εγχώρια Βιομηχανία Ποτών στο διάστημα 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρώντας τη Βιομηχανία των Τροφίμων (Διάγραμμα 11), η Αξία Παραγωγής παρουσιάζει διακυμάνσεις την χρονική περίοδο 2008-2015. Στην αρχή της οικονομικής κρίσης, στο διάστημα 2008-2010, η Αξία Παραγωγής αυξάνεται. Στο επόμενο ωστόσο διάστημα, από το 2010 έως και το 2015, η Αξία Παραγωγής μειώνεται, σημειώνοντας μόνο μια μικρή ανάκαμψη το έτος 2012.

Όσον αφορά στην Βιομηχανία Ποτών, από το 2008-2014, η Αξία Παραγωγής μειώνεται σταδιακά, ενώ θετική τάση εμφανίζει το 2015 (Διάγραμμα 12).

Στη συνέχεια, αναλύεται η εξέλιξη της Αξίας Παραγωγής στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρατίθενται τα στοιχεία της Αξίας Παραγωγής κάθε υποκλάδου στο χρονικό διάστημα από 2008 έως και 2015.

ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ				
	2008	2011	2015	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2008-2015
Κρέας	927	1.047,90	1.323,50	42,77% ↑
Ψάρια	146,8	431,7	145,2	-1,09% ↓
Φρούτα και Λαχανικά	1.354,80	1.250,40	1.416,80	4,58% ↑
Έλαια και Λίπη	764,4	877,5	637,3	-16,63% ↓
Γαλακτοκομικά Προϊόντα	2.516,90	1.850,70	2.082,40	-17,26% ↓
Προϊόντα Αλευρόμυλων	542,9	551,5	599,5	10,43% ↑
Αρτοποιία και Αλευρώδη	2.094,20	2.573,20	2.078,20	-0,76% ↓
Άλλα Είδη Διατροφής	1.290,60	1.262,20	1.368,40	6,03% ↑
Ζωοτροφές	395	381,4	493,2	24,86% ↑

Πίνακας 12: Αξία Παραγωγής στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων 2008-2015 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-Βασικά Διαρθρωτικά Στοιχεία Επιχειρήσεων. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Πιο αναλυτικά στη Βιομηχανία Τροφίμων, μεγαλύτερη αύξηση στην Αξία Παραγωγής της τάξης του 42,77% εμφανίζει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος”, ενώ με 24,86% αύξηση ακολουθεί ο κλάδος “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών”. Αύξηση της Αξίας Παραγωγής το 2015 σε σχέση με το 2008, παρατηρείται επίσης στους κλάδους “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου” (+10,43%), “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” (+6,03%) και “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” (+4,58%). Αντίθετα, μείωση στην Αξία Παραγωγής ύψους -17,26% εμφανίζει ο κλάδος “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” με τον κλάδο “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” να ακολουθεί με μείωση -16,63%. Επιπλέον, οριακή μείωση παρουσιάζουν οι κλάδοι “Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων” (-1,09%) και “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” (-0,76%).

Είναι εμφανές, ότι στο διάστημα 2008-2015, εν μέσω δηλαδή της οικονομικής κρίσης

στη χώρα, η Αξία Παραγωγής στον κλάδο της εγχώριας Μεταποίησης μειώνεται περίπου κατά το ¼ της τιμής της πριν το 2008, δείχνοντας να επηρεάζεται σημαντικά από το γενικό κλίμα που επικρατεί στην οικονομία. Ωστόσο, η Βιομηχανία των Τροφίμων, παρότι φαίνεται να επηρεάζεται επίσης από την κρίση, καταφέρνει στο τέλος του 2015 να βελτιώσει την Αξία Παραγωγής έστω και οριακά, δείχνοντας τη δυναμική της στην εγχώρια Μεταποίηση. Μάλιστα, πιο αναλυτικά, στην αύξηση αυτή συντελούν σημαντικά οι υποκλάδοι του Κρέατος και των Ζωοτροφών. Αντίθετα, στη Βιομηχανία των Ποτών, η αξία παραγωγής έχει επηρεαστεί περισσότερο από την οικονομική κρίση, δείχνοντας ωστόσο κάποια σημάδια ανάκαμψης το 2015.

2.6 Δείκτες Τιμών

Στην παρούσα ενότητα, θα εξεταστούν δύο δείκτες τιμών, ο *Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή* και ο *Δείκτης Τιμών Παραγωγού*, σύμφωνα με στοιχεία που λήφθηκαν από την Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων της Eurostat τόσο για τους εγχώριους κλάδους Τροφίμων και Ποτών της Μεταποίησης, όσο και τους ευρωπαϊκούς.⁵

2.6.1 Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

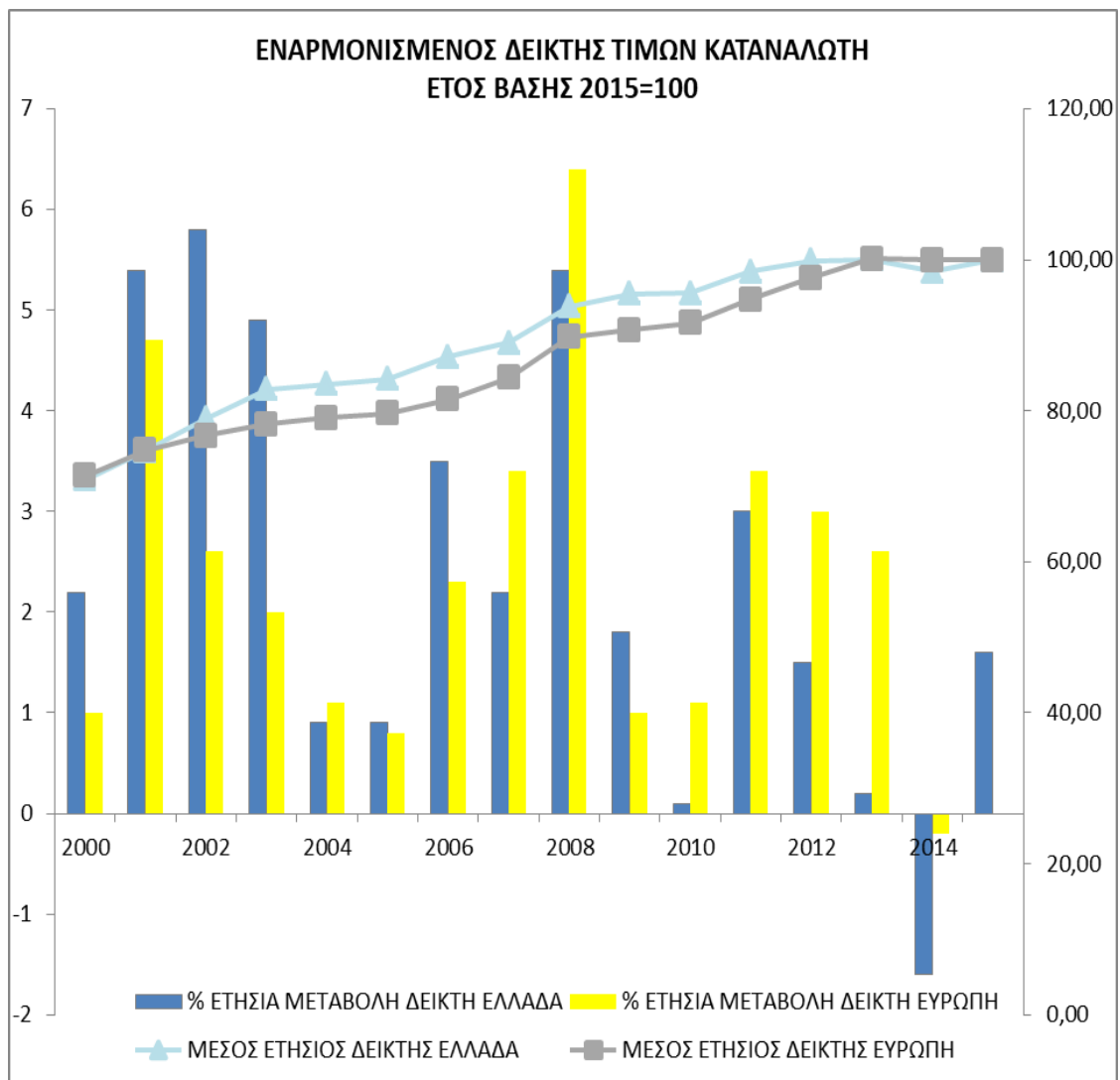
Ο *Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή*, είναι ο *Δείκτης Τιμών Καταναλωτή*⁶ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος επιτρέπει την άμεση σύγκριση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και του ρυθμού πληθωρισμού μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Καταρτίζεται από την Eurostat, σε συνεργασία με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες

⁵ Για τη μελέτη σε ευρωπαϊκό επίπεδο λήφθηκαν στοιχεία για το σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης {*European Union (EU6-1972, EU9-1980, EU10-1985, EU12-1994, EU15-2004, EU25-2006, EU27-2013, EU28)*} για τα έτη 2000-2015.

⁶ Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση του κόστους ζωής στη διαδρομή του χρόνου, δηλαδή δείχνει πόσο κοστίζει σήμερα ένα καλάθι αγαθών και υπηρεσιών σε σχέση με το πόσο το ίδιο καλάθι κόστιζε σε ένα συγκεκριμένο έτος βάσης.

με τις ίδιες μεθόδους για κάθε χώρα μέλος και σύμφωνα με τις δεσμευτικές νομικές ρυθμίσεις της Ε.Ε⁷.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η εξέλιξη του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, για τη Βιομηχανία Τροφίμων και Μη Αλκοολούχων Ποτών, τόσο σε εγχώριο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Διάγραμμα 13: Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή για τα έτη 2000-2015 σε Ελλάδα και Ευρώπη (2015=100) (Πηγή Eurostat-HICP, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται ότι η επί τοις εκατό (%) ετήσια μεταβολή του δείκτη για την Ελλάδα το 2014 σε σχέση με το 2013 είναι αρνητική (-1,6%) όπως επίσης και για την Ευρώπη

⁷ Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

(-0,2%). Το 2015 ο δείκτης εμφανίζει αύξηση σε σχέση με το 2014 για την Ελλάδα, ενώ για την Ευρώπη μένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα. Οι τιμές στην Ελλάδα το 2015 είναι αρκετά υψηλότερες σε σχέση με το 2000 ενώ ίδια εικόνα παρουσιάζει κι ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός κλάδος.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ποσοστιαίες ετήσιες μεταβολές του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή στα επιμέρους σχετιζόμενα με τα Τρόφιμα αγαθά.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΣΤΑ ΕΙΔΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ						
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ			ΕΥΡΩΠΗ		
	2000	2009	2015	2000	2009	2015
ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΜΗ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΠΟΤΑ	2,2	1,8	1,6	1	6,4	0
ΤΡΟΦΙΜΑ	2,2	1,8	1,8	1,1	6,7	0
<i>Ψωμί και Δημητριακά</i>	1,6	2,1	0,9	1,1	10	0
<i>Κρέας</i>	1,4	2,3	-0,2	2	5	-1
<i>Ψάρια και Θαλασσινά</i>	2,3	5,1	0,9	3,2	3,2	1,1
<i>Γάλα, Τυρί και Αυγά</i>	4,1	-1,8	0	0,7	11,4	-2,4
<i>Έλαια και Λίπη</i>	2,6	-2,5	8,8	-0,9	10,8	0,8
<i>Φρούτα</i>	-0,4	2,9	2,9	0,1	6,7	3,4
<i>Λαχανικά</i>	4	7,6	6,2	0	2,1	2,9
<i>Ζάχαρη, Μαρμελάδα, Μέλι, Σοκολάτα και Ζαχαρωτά</i>	2,9	2,3	2,2	0,8	4,6	0,1
<i>Άλλα είδη διατροφής</i>	0,8	2,5	3,2	0,5	4,7	-0,6
ΜΗ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΠΟΤΑ	1,1	1,4	-0,1	-0,2	3,8	0,1
<i>Καφές, Τσάι και Κακάο</i>	-1,9	1,7	5,7	-1,7	4,2	2,1
<i>Μεταλλικό Νερό, Αναψυκτικά και Χυμοί</i>	2,8	1,4	-1,9	0,6	3,7	-0,7
ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΠΟΤΑ	2,3	4,3	-0,1	2,3	4,8	-0,1
<i>Οινοπνευματώδη</i>	2,7	6	1,2	0,7	3,7	0,8
<i>Κρασί</i>	1,9	4,5	-0,7	0,7	3,7	0,2
<i>Μπύρα</i>	2,1	2	-1,3	0,5	3,7	0,2
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	2,9	1,33	-1,1	1,9	3,7	0

Πίνακας 13: Ποσοστιαίες ετήσιες μεταβολές του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε Ελλάδα κ Ευρώπη στα είδη Τροφίμων και Ποτών (Πηγή Eurostat-HICP, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Για το 2015, καταγράφεται πτώση τιμών του Κρέατος τόσο σε Ελλάδα (-0,2%) όσο

και σε Ευρώπη (-1%). Παρόμοια εικόνα μείωσης των τιμών εμφανίζουν για το 2015 το Μεταλλικό Νερό, τα Αναψυκτικά και οι Χυμοί από τα Μη Αλκοολούχα Ποτά ύψους -1,9% για την Ελλάδα και -0,7% για την Ευρώπη, ενώ τα Αλκοολούχα Ποτά μειώνουν τις τιμές τους κατά -0,1% σε εγχώριο αλλά και Ευρωπαϊκό επίπεδο. Χαρακτηριστική μείωση των τιμών εμφανίζεται στην Ευρώπη για το Γάλα, το Τυρί και τα Αυγά (-2,4%), ενώ στην Ελλάδα, δεν εμφανίζεται καμία μεταβολή (Πίνακας 13).

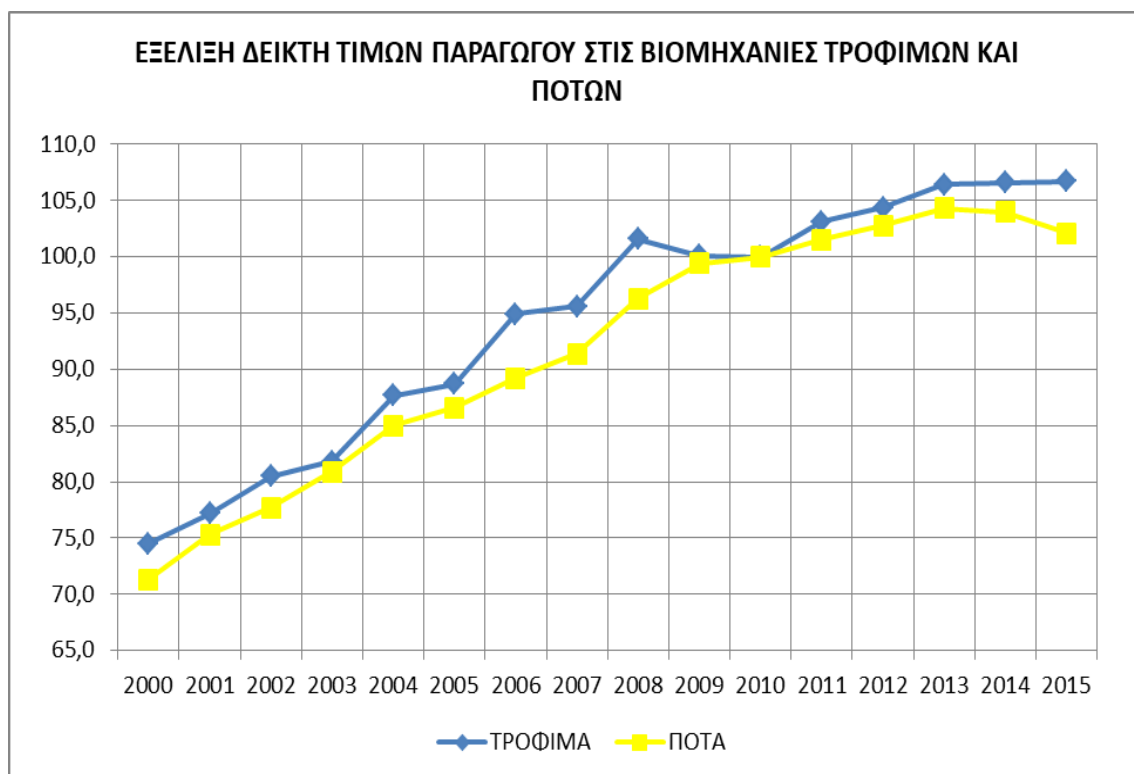
Αντίθετα, μεγάλη αύξηση των τιμών το 2015 καταγράφεται στα περισσότερα αγαθά των Τροφίμων, με τη μεγαλύτερη για την Ελλάδα να αφορά στα Έλαια και Λίπη (8,8%), ενώ στην Ευρώπη η αντίστοιχη αύξηση είναι 0,8%. Αύξηση των τιμών εμφανίζεται επίσης και στα Λαχανικά με 6,2% για την Ελλάδα και με 2,9% για την Ευρώπη. Τα άλλα είδη Διατροφής εμφανίζουν για το 2015 αύξηση τιμών στην Ελλάδα που κυμαίνεται στο 3,2% χωρίς όμως να ακολουθείται η ίδια εικόνα στην Ευρώπη όπου οι τιμές μειώνονται κατά -0,6%. Όσον αφορά τα Ποτά, η μεγαλύτερη αύξηση τιμών καταγράφεται στον Καφέ, το Τσάι και το Κακάο (5,7%) στην Ελλάδα και στην Ευρώπη εμφανίζεται μικρότερη αύξηση της τάξης του 2,1%. Όπως είναι αναμενόμενο, η γενική αύξηση των τιμών για το 2015 στα περισσότερα αγαθά, είναι αποτέλεσμα και των αλλαγών του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

2.6.2 Δείκτης Τιμών Παραγωγού

Ο *Δείκτης Τιμών Παραγωγού*, μετρά τις μηνιαίες μεταβολές των τιμών παραγωγού βιομηχανικών προϊόντων, που παράγονται στην χώρα και διατίθενται στην εγχώρια και εξωτερική αγορά.⁸

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, μελετάται η εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Παραγωγού της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών του εγχώριου κλάδου της Μεταποίησης.

⁸ Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Διάγραμμα 14: Εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Παραγωγού στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών (Πηγή Eurostat-Short Term Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Εξετάζοντας την πορεία του Δείκτη Τιμών Παραγωγού τόσο στην Βιομηχανία Τροφίμων όσο και στην Βιομηχανία Ποτών, παρατηρείται παρόμοια εικόνα. Ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού αυξάνεται και για τους δύο κλάδους στο διάστημα 2000-2008. Η πορεία ωστόσο του δείκτη για την Βιομηχανία Τροφίμων αλλάζει για τα έτη 2009 και 2010 όπου εμφανίζει μείωση. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2009 αποτελεί και το έτος όπου ξεκίνησε και η οικονομική κρίση στη χώρα. Στο επόμενο διάστημα 2011-2013, ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού της Βιομηχανίας Τροφίμων παρουσιάζει αύξηση, ενώ στο διάστημα 2013-2015 διατηρεί σχεδόν ίδιες τιμές. Αντίθετα, στην Βιομηχανία Ποτών, η ανοδική πορεία του δείκτη εμφανίζεται σε όλο το διάστημα 2000-2013, μετά το οποίο όμως, για τα έτη 2012-2015, ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού εμφανίζει μείωση.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τον Μέσο Ετήσιο Ρυθμό Μεταβολής του Δείκτη Τιμών Παραγωγού στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών.

ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ		
	2000-2008	2009-2015
ΤΡΟΦΙΜΑ	4%	0,70%
ΠΟΤΑ	3,80%	0,90%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	4,80%	-0,10%

Πίνακας 14: Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής του Δείκτη Τιμών Παραγωγής στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών και στον κλάδο της Μεταποίησης (Πηγή Eurostat-Short Term Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Βάσει του Μέσου Ετήσιου Ρυθμού Μεταβολής του Δείκτη Τιμών Παραγωγού, παρατηρείται μεγάλη μείωση για τον κλάδο της Μεταποίησης που από 4,80% στο διάστημα, διαμορφώνεται σε αρνητική τιμή -0,10% στο διάστημα 2009-2015. Μείωση υπέστη ο δείκτης και για στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών, ωστόσο η εικόνα που παρουσιάζουν σε σχέση με την Μεταποίηση είναι πιο θετική, δείχνοντας ανθεκτικότητα στην περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρατίθενται στοιχεία εξέλιξης του Δείκτη Τιμών Παραγωγού για τους επιμέρους κλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και τη Βιομηχανία Ποτών.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΚΛΑΔΟΥΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ						
ΚΛΑΔΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ			ΕΥΡΩΠΗ (28 ΧΩΡΕΣ)		
	2006	2009	2015	2006	2009	2015
ΤΡΟΦΙΜΑ	7,0	-1,5	0,1	2,0	-3,9	-1,7
Κρέας	6,2	1,1	-2,1	3,2	-2,5	-2,8
Ψάρια	2,9	3,1	0,2	4,7	-3,8	0,6
Φρούτα-Λαχανικά	4,2	2,8	-2,7	2,2	-0,9	-0,4
Ελαια-Λίπη	14,4	-9,8	8,6	7,8	-16,6	5,3
Γαλακτοκομικά προϊόντα	2,4	-0,9	1,1	0,3	-7,7	-6,2
Προϊόντα αλευρόμυλων	3,2	-6,4	1,3	2,4	-9,5	-2,3
Είδη Αρτοποιίας	1,6	0,8	0,3	1,4	-1,3	0,9
Άλλα είδη διατροφής	2,2	2,0	0,5	1,2	-0,1	0,6
Ζωοτροφές	0,9	-10,8	-2,8	3,3	-10,2	-3,1
ΠΟΤΑ	3,0	3,2	-1,8	1,8	1,2	0,1
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	7,0	-6,8	-8,9	2,8	-3,2	-1,9

Πίνακας 15: Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή δείκτη τιμών παραγωγού σε Ελλάδα και Ευρώπη για τις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών (Πηγή Eurostat-Short Term Business Statistics. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Όπως γίνεται αντιληπτό από τον προηγούμενο πίνακα, για το 2015, η πλειοψηφία των υποκλάδων της εγχώριας Βιομηχανίας Τροφίμων, παρουσιάζει αύξηση της ετήσιας μεταβολής του Δείκτη Τιμών Παραγωγού, με μεγαλύτερη άνοδο τιμών ύψους 8,6% να εμφανίζεται στον κλάδο “ Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών”. Άνοδος Τιμών Παραγωγού παρουσιάζουν για την εγχώρια Βιομηχανία επίσης και οι κλάδοι “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” (1.1%), “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου” (1.3%) ενώ οριακή είναι η άνοδος τιμών και των κλάδων “Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων” (0,2%), “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” (0,5%), και “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” (0,3%). Αντίθετα, οι κλάδοι της Βιομηχανίας Τροφίμων που εμφανίζουν μείωση των Τιμών Παραγωγού είναι οι “Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος” (-2.1%), “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” (-2.7%) και “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” (-2.8%). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού για το 2015, εμφανίζει μεγαλύτερες μειώσεις σε σχέση με των αντίστοιχων εγχώριων κλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων.

2.7 Εξωτερικό Εμπόριο

Στην ενότητα αυτή, παρουσιάζονται στοιχεία για την εικόνα της εγχώριας βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών στο Διεθνές Εμπόριο. Παρουσιάζονται οι Εισαγωγές και οι Εξαγωγές του κλάδου, το Εμπορικό Ισοζύγιο και οι οικονομικές σχέσεις μέσω του εμπορίου με μερικούς Ευρωπαϊκούς Εταίρους της χώρας. Για την επεξεργασία παρακάτω, λήφθηκαν δεδομένα από την Eurostat-ComExt.

Στους παρακάτω πίνακες, παρουσιάζονται οι Εισαγωγές, οι Εξαγωγές και το Εμπορικό Ισοζύγιο για τις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών.

ΡΟΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (εκατομ. €)			
	2000	2009	2015
ΕΞΑΓΩΓΕΣ			
ΕΕ-28 ΕΞΩΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	406	472	794
ΕΕ-28 ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	1032	1606	2428
ΣΥΝΟΛΟ	1438	2078	3222
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ			
ΕΕ-28 ΕΞΩΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	298	573	601
ΕΕ-28 ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	2337	3784	3746
ΣΥΝΟΛΟ	2635	4357	4347
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ			
ΕΕ-28 ΕΞΩΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	108	-101	193
ΕΕ-28 ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	-1305	-2178	-1318
ΣΥΝΟΛΟ	-1197	-2279	-1125

Πίνακας 16: Ροές Εξωτερικού Εμπορίου για τη Βιομηχανία των Τροφίμων (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

ΡΟΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΟΤΩΝ (εκατομ. €)			
	2000	2009	2015
ΕΞΑΓΩΓΕΣ			
ΕΕ-28 ΕΞΩΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	49	46	69
ΕΕ-28 ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	95	128	141
ΣΥΝΟΛΟ	144	174	210
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ			
ΕΕ-28 ΕΞΩΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	19	36	29
ΕΕ-28 ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	304	407	232
ΣΥΝΟΛΟ	323	443	261
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ			
ΕΕ-28 ΕΞΩΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	30	10	40
ΕΕ-28 ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ	-209	-279	-91
ΣΥΝΟΛΟ	-179	-269	-51

Πίνακας 17: Ροές Εξωτερικού Εμπορίου για τη Βιομηχανία των Ποτών (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

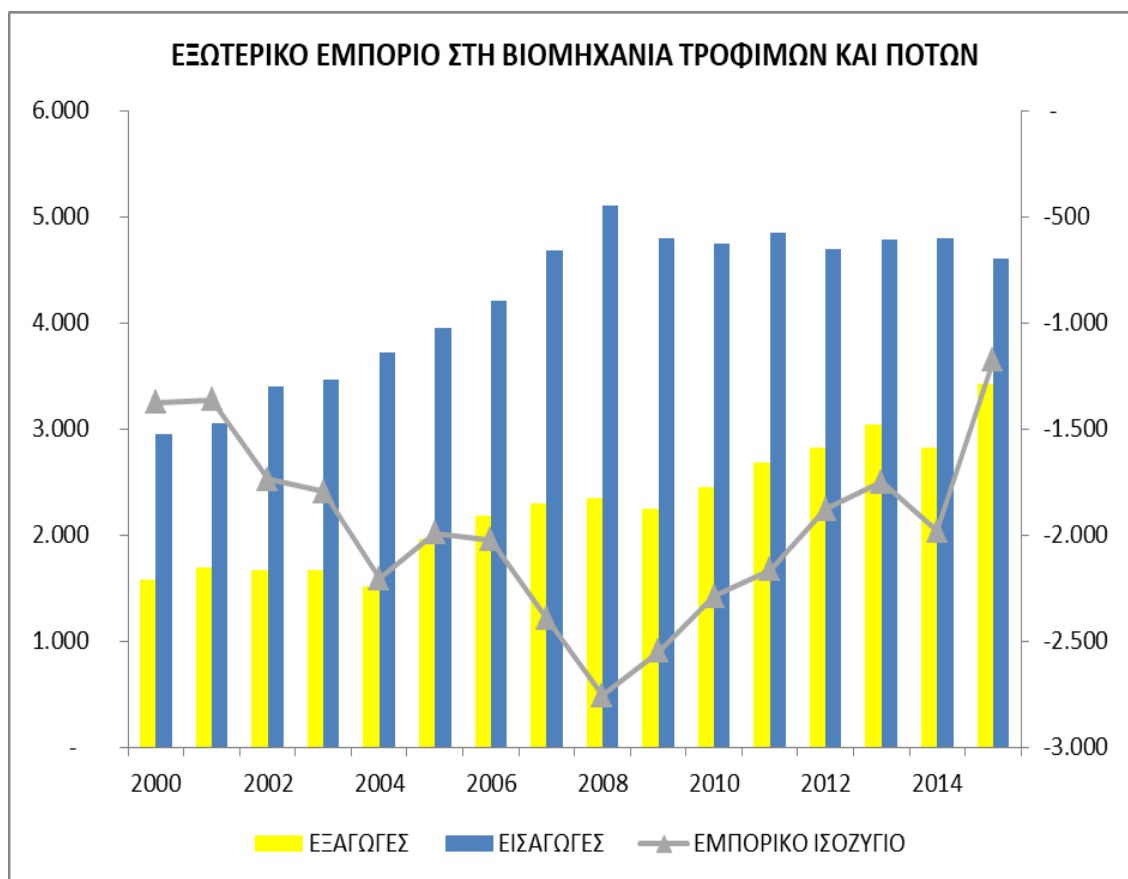
Παρατηρείται, ότι το Εμπορικό Έλλειμμα⁹ της Βιομηχανίας των Τροφίμων το 2015 μειώνεται σε σχέση με το 2000 έχοντας αυξήσει τις Εξαγωγές της. Στο ενδιάμεσο διάστημα, το 2009 στην αρχή της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, παρατηρείται διπλάσιο έλλειμμα σε σχέση με το 2015, δείχνοντας ότι ο κλάδος εξελίσσεται εμπορικά με θετικό ρυθμό. Μάλιστα, η Βιομηχανία Τροφίμων εμφανίζει αύξηση του Εμπορικού Ισοζυγίου για τις Χώρες εκτός της ΕΕ-28¹⁰, όπου έχει αυξήσει τις εξαγωγές σε σχέση με το 2000 και το 2009 (Πίνακας 16).

Παρατηρώντας τώρα τον κλάδο των Ποτών, βλέπουμε επίσης αξιοσημείωτη βελτίωση του εξωτερικού εμπορίου το 2015 σε σχέση με το 2000 και το 2009 όπου και η Βιομηχανία Ποτών όπως και η Βιομηχανία Τροφίμων εμφανίζουν το μεγαλύτερο Εμπορικό Έλλειμμα (Πίνακας 17).

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται συνολικά για τα Τρόφιμα και τα Ποτά, η εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου, από το 2000-2015.

⁹ Εμπορικό Ισοζύγιο=Εξαγωγές-Εισαγωγές. Έλλειμμα είναι σε περίπτωση αρνητικού ισοζυγίου, δηλαδή Εισαγωγές>Εξαγωγές.

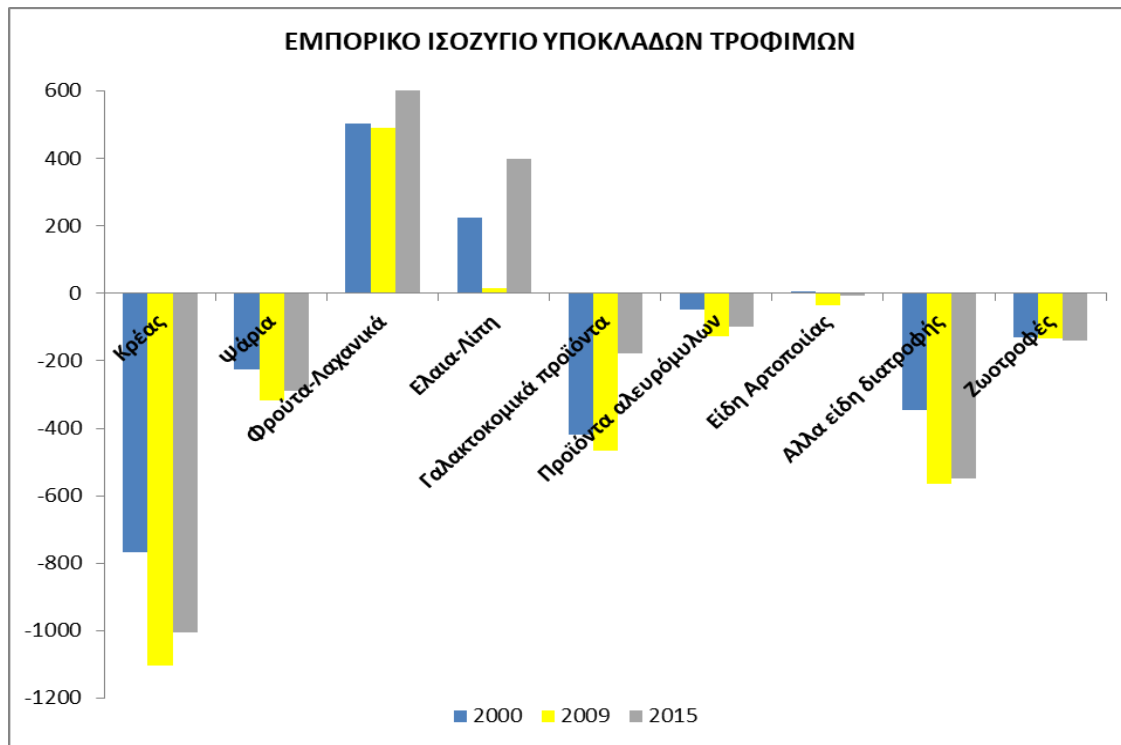
¹⁰ ΕΕ-28: Τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διάγραμμα 15: Εξωτερικό Εμπόριο στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Το εμπορικό έλλειμμα για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, δείχνει να αυξάνει μέχρι το 2008, και το διάστημα 2008-2015, παρουσιάζει πιο βελτιωμένη εικόνα. Αυτό είναι αποτέλεσμα των Εξαγωγών που παρουσιάζουν αύξηση σταδιακά από το 2000-2015, και των Εισαγωγών που ενώ αυξάνονται το 2000-2008, στη συνέχεια εμφανίζουν πτωτική πορεία μέχρι και το 2015 που είναι και η χρονιά όπου το Εμπορικό Έλλειμμα παρουσιάζει την καλύτερη εικόνα.

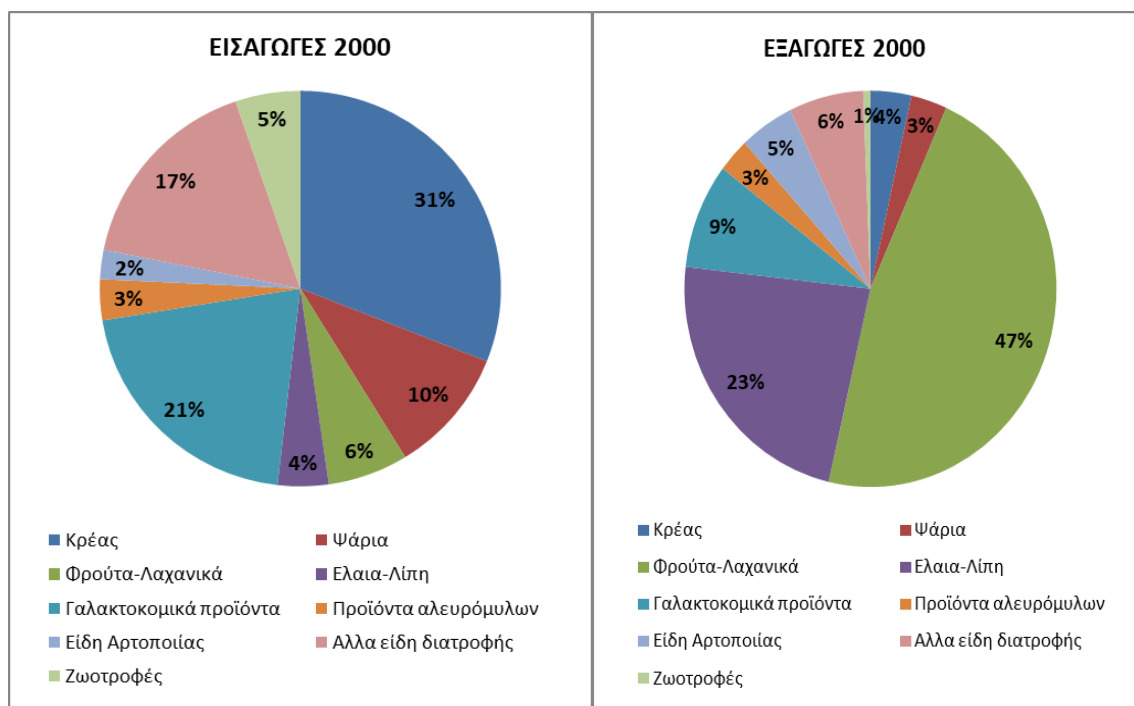
Μελετώντας τώρα πιο αναλυτικά τους κλάδους των Τροφίμων, στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζονται οι υποκλάδοι της Βιομηχανίας Τροφίμων και το Εμπορικό Ισοζύγιο κάθε υποκλάδου για τα έτη 2000, 2009 και 2015.

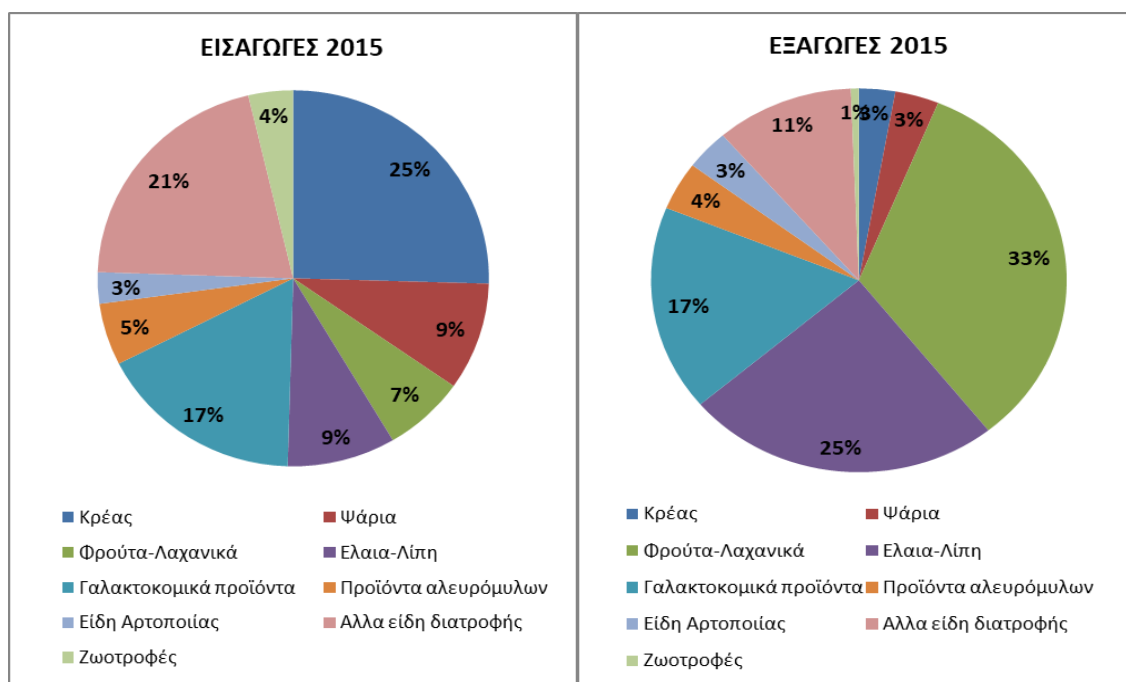
Διάγραμμα 16: Εμπορικό Ισοζύγιο των Υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στη Βιομηχανία Τροφίμων, Εμπορικό Πλεόνασμα εμφανίζουν οι κλάδοι “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” και “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” έχοντας μάλιστα αυξήσει το πλεόνασμα το 2015 σε σχέση με το 2000. Αντίθετα, οι υπόλοιποι υποκλάδοι της Βιομηχανίας Τροφίμων, εμφανίζουν Εμπορικό Έλλειμμα. Ωστόσο, ο κλάδος “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” το 2015 έχει μειώσει το Εμπορικό Έλλειμμα σε σχέση με το 2000, ενώ οι υπόλοιποι κλάδοι έχουν αυξήσει το Έλλειμμα τους. Αξίζει να σημειωθεί, ότι το Εμπορικό Ισοζύγιο για όλους τους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων παρουσιάζει καλύτερη εικόνα σε σχέση με το 2009 που αποτελεί το έτος εμφάνισης της οικονομικής κρίσης στη χώρα.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα ποσοστά συμμετοχής των Υποκλάδων στο σύνολο των Εισαγωγών και των Εξαγωγών της Βιομηχανίας Τροφίμων για τα έτη 2000 και 2015.

Διάγραμμα 17: Ποσοστά συμμετοχής των Υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων στις Εισαγωγές-Εξαγωγές για το 2000. (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

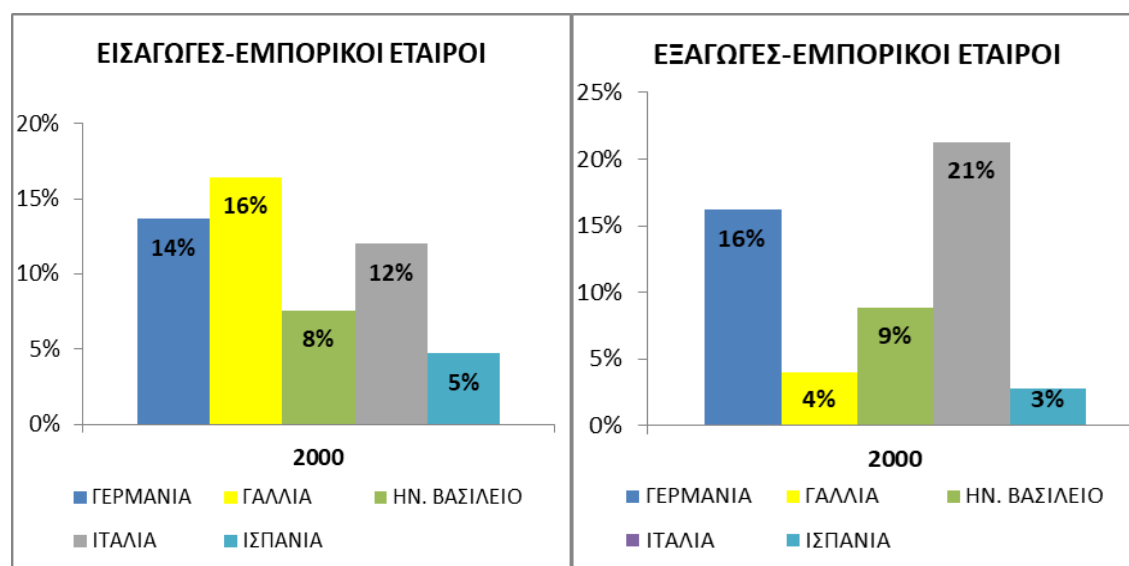

Διάγραμμα 18: Ποσοστά συμμετοχής των Υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων στις Εισαγωγές-Εξαγωγές για το 2015. (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

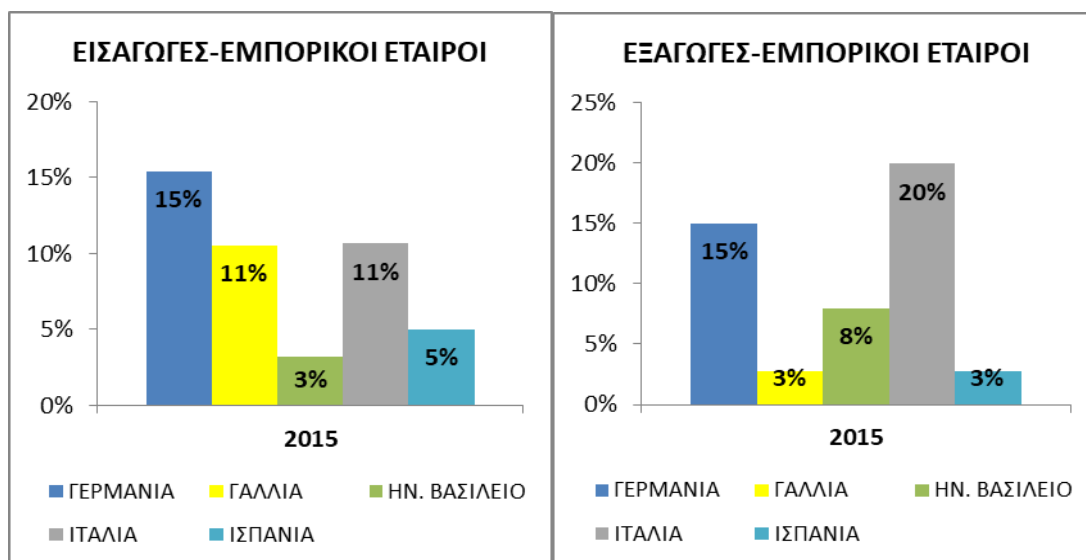
Από τα παραπάνω διαγράμματα, για το 2015, το μεγαλύτερο ποσοστό των Εισαγωγών αποτελούν ο κλάδος των Κρεάτων με 25% , των Άλλων Ειδών Διατροφής με 21% και των Γαλακτοκομικών προϊόντων με 17%. Για τα Κρέατα και τα Γαλακτοκομικά προϊόντα, το ποσοστό μειώθηκε από το 2000 ενώ για τα άλλα ήδη Διατροφής το ποσοστό αυτό αυξήθηκε. Οι Ζωοτροφές και τα Είδη Αρτοποιίας κατέχουν το μικρότερο ποσοστό των Εισαγωγών με 4% και 3% αντίστοιχα.

Παρατηρώντας τις Εξαγωγές το 2015, το 33% καλύπτουν τα Φρούτα και τα Λαχανικά, και τα 25% τα Έλαια και τα Λίπη. Για τα έλαια το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε σχέση με το 2000, ενώ για τα Φρούτα και Λαχανικά το ποσοστό των εξαγωγών μειώθηκε. Τα Γαλακτοκομικά προϊόντα έχουν αυξήσει επίσης το ποσοστό των Εξαγωγών τους. Τη μικρότερη συμμετοχή στις Εξαγωγές έχει ο κλάδος των Ζωοτροφών με 1%.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται στοιχεία για το εμπόριο των Τροφίμων και των Ποτών μεταξύ της χώρας και άλλων Ευρωπαϊκών Χωρών. Πρόκειται για χώρες με μεγάλες αγορές και ισχυρό κλάδο Μεταποίησης, γεγονός που αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα στην επιλογή τους για μελέτη.

Διάγραμμα 19: Χώρες Εμπορικοί Εταίροι των Εγχώριων Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών για το 2000. (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Διάγραμμα 20: Χώρες Εμπορικοί Εταίροι των Εγχώριων Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών για το 2015. (Πηγή: Eurostat-ComExt, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρώντας τα διαγράμματα που προηγήθηκαν, ποσοστό ύψους 20% των Εξαγωγών Τροφίμων και Ποτών είναι προς την Ιταλία, από την οποία εισάγεται το 11% των Τροφίμων και Ποτών. Σε σχέση με το 2000, τα ποσοστά αυτά μειώθηκαν. Επίσης, με 15% τόσο σε εισαγωγές όσο και σε εξαγωγές προς εκείνη συμμετέχει η Γερμανία. Επιπλέον, ένα 11% των Τροφίμων και Ποτών εισάγεται από την Γαλλία, ενώ εξάγεται μόλις 3% προς αυτήν. Τέλος, μεγαλύτερο είναι το ποσοστό εξαγωγών προς το Ην. Βασίλειο με 8% έναντι των εισαγωγών με 3%.

Συγκριτικά με το 2000, για τις Εισαγωγές, έχουν μειωθεί τα ποσοστά όλων των χωρών και περισσότερο του Ην. Βασιλείου, πλην όμως της Γερμανίας από την οποία αυξήθηκαν οι εισαγωγές. Όσον αφορά τις Εξαγωγές, επίσης μειώθηκαν τα ποσοστά το 2015 σε σχέση με το 2000 προς τις αγορές των συγκεκριμένων χωρών.

2.8 Κατανάλωση Νοικοκυριών

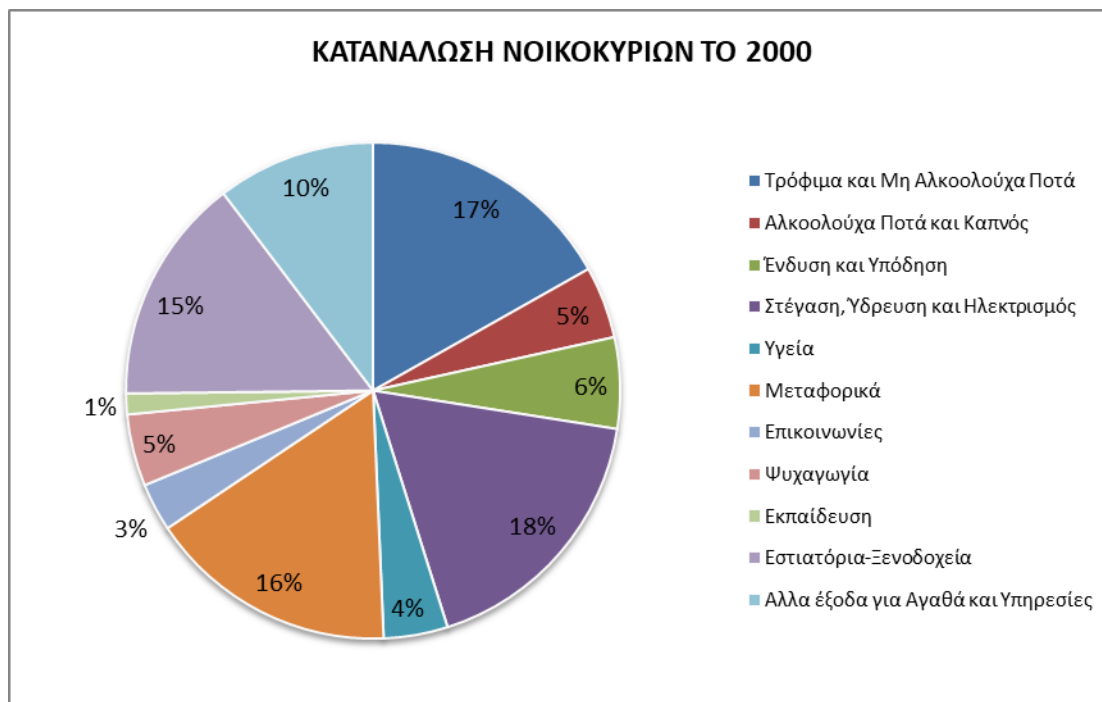
Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν την Κατά Κεφαλήν Κατανάλωση Τροφίμων και Ποτών και άλλων αγαθών για τα έτη 2000 και 2015. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η δαπάνη των νοικοκυριών ανά σκοπό κατανάλωσης για το 2000 και το 2015.

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ (€ ανά κάτοικο)			
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΓΑΘΩΝ	2000	2015	ΜΕΤΑΒΟΛΗ % 2000-2015
<i>Τρόφιμα και Μη Αλκοολούχα Ποτά</i>	1573	2162	27,2%
<i>Αλκοολούχα Ποτά και Καπνός</i>	439	658	33,3%
<i>Ένδυση και Υπόδηση</i>	558	440	-26,8%
<i>Στέγαση, Ύδρευση και Ηλεκτρισμός</i>	1656	2678	38,2%
<i>Υγεία</i>	393	557	29,4%
<i>Μεταφορικά</i>	1523	1802	15,5%
<i>Επικοινωνίες</i>	295	569	48,2%
<i>Ψυχαγωγία</i>	435	584	25,5%
<i>Εκπαίδευση</i>	132	271	51,3%
<i>Εστιατόρια-Ξενοδοχεία</i>	1393	1923	27,6%
<i>Άλλα έξοδα για Αγαθά και Υπηρεσίες</i>	966	971	0,5%
ΣΥΝΟΛΟ	9363	12615	25,8%

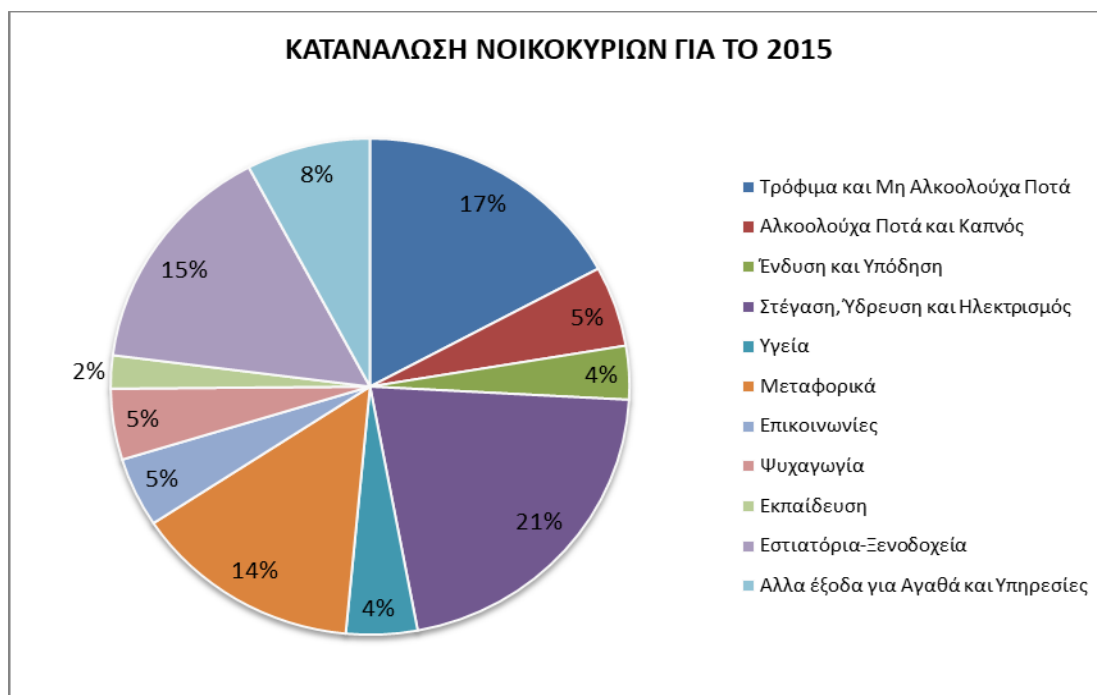
Πίνακας 18: Κατά κεφαλήν Κατανάλωση Νοικοκυριών (€ ανά κάτοικο) ανά σκοπό κατανάλωσης
(Πηγή: Eurostat-National Accounts, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται ότι το 2015 σε σχέση με το 2000 η κατά κεφαλήν κατανάλωση των νοικοκυριών αυξήθηκε, πλην της περίπτωσης της Ένδυσης και Υπόδησης ως σκοπό κατανάλωσης που μειώθηκε κατά -27%, γεγονός που ενδεχομένως προέρχεται από τις επιδράσεις της από την οικονομική κρίση στη χώρα. Τα *Τρόφιμα και Μη Αλκοολούχα Ποτά* ως σκοπός κατανάλωσης των νοικοκυριών, εμφανίζουν αύξηση 27% (€ ανά κάτοικο), ενώ τα *Αλκοολούχα Ποτά και Καπνός* αυξάνονται κατά 33%.

Στα παρακάτω διαγράμματα, παρουσιάζεται η % κατανάλωση των νοικοκυριών ανά σκοπό κατανάλωσης, για τα έτη 2000 και 2015.

Διάγραμμα 21: Κατανομή δαπάνης Νοικοκυριών ανά σκοπό κατανάλωσης για το 2000. (Πηγή: Eurostat-National Accounts. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Διάγραμμα 22: Κατανομή δαπάνης Νοικοκυριών ανά σκοπό κατανάλωσης για το 2015. (Πηγή: Eurostat-National Accounts. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

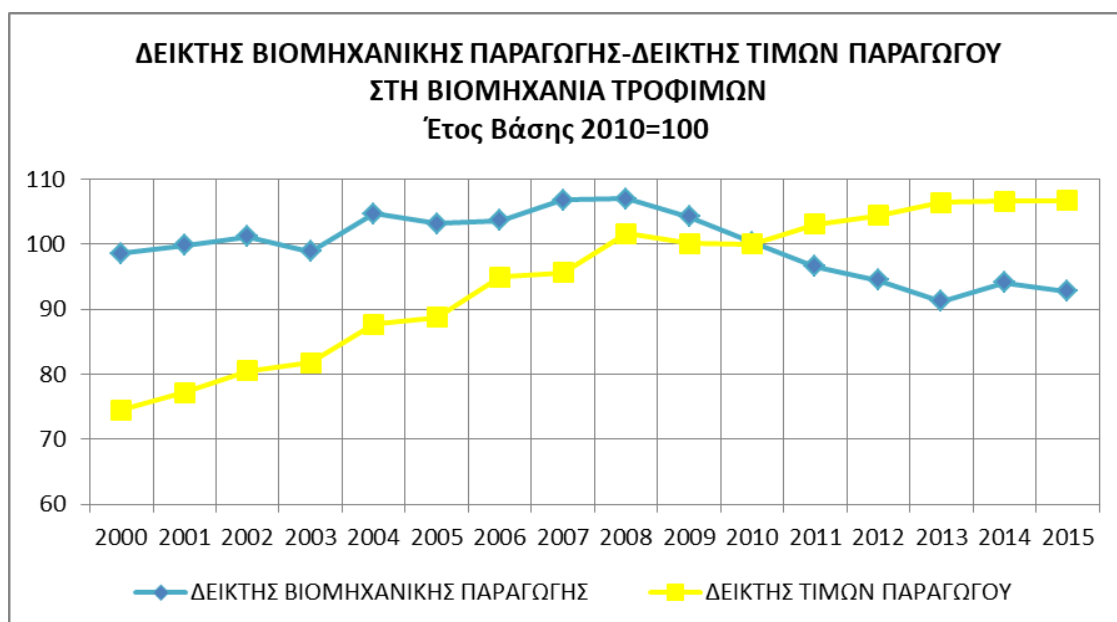
Όπως παρατηρείται από τα παραπάνω διαγράμματα, η κύρια δαπάνη των

Ελληνικών νοικοκυριών, είναι η *Στέγαση, Ύδρευση και Ηλεκτρισμός* με το ποσοστό το 2015 να αυξάνεται κατά 3% σε σχέση με το 2000. Δεύτερα στην δαπάνη των νοικοκυριών, έρχονται τα *Τρόφιμα και Μη Αλκοολούχα Ποτά* αποτελώντας το 17%, ποσοστό που φαίνεται να διατηρείται σταθερό και για τα δύο εξεταζόμενα έτη.

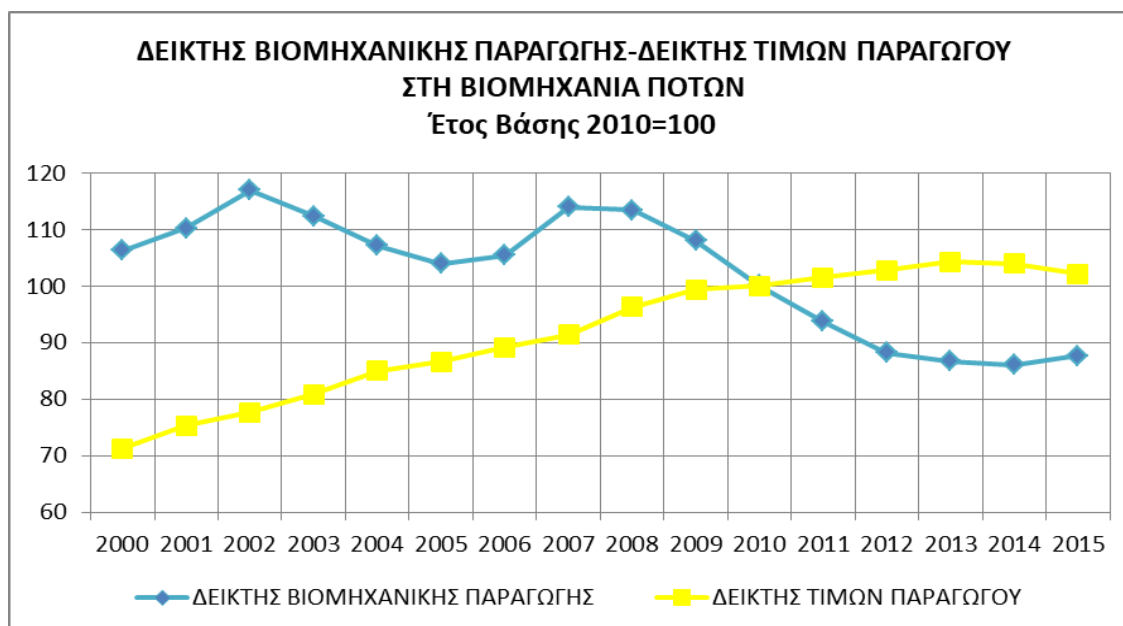
2.9 Συγκριτική Ανάλυση Δεικτών

Στην ενότητα αυτή, γίνεται συγκριτική ανάλυση Διαρθρωτικών Μεγεθών των επιχειρήσεων των εγχώριων Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών που έχει ως σκοπό την καλύτερη εξαγωγή των αποτελεσμάτων για την πορεία των κλάδων κατά την χρονική περίοδο από το 2000 έως και το 2015.

Τα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζουν την εξέλιξη του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής σε σύγκριση με το Δείκτη Τιμών Παραγωγού για τις εγχώριες Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών.

Διάγραμμα 23: Δείκτης Βιομηχανικής παραγωγής και Δείκτης Τιμών παραγωγού στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

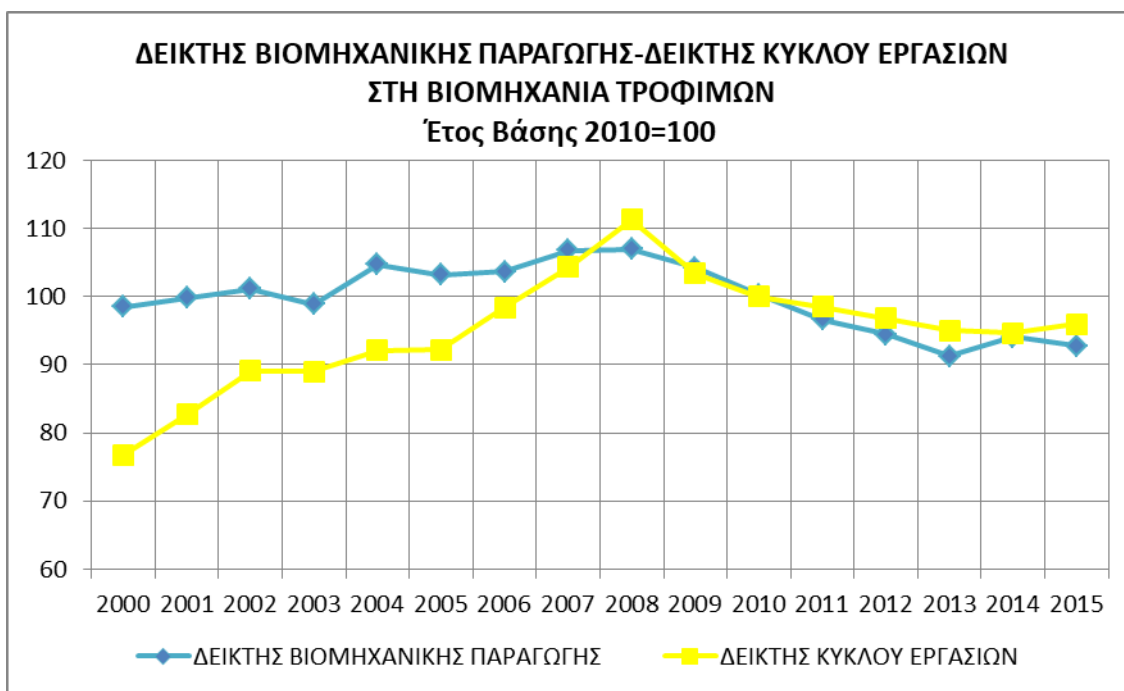

Διάγραμμα 24: Δείκτης Βιομηχανικής παραγωγής και Δείκτης Τιμών παραγωγού στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

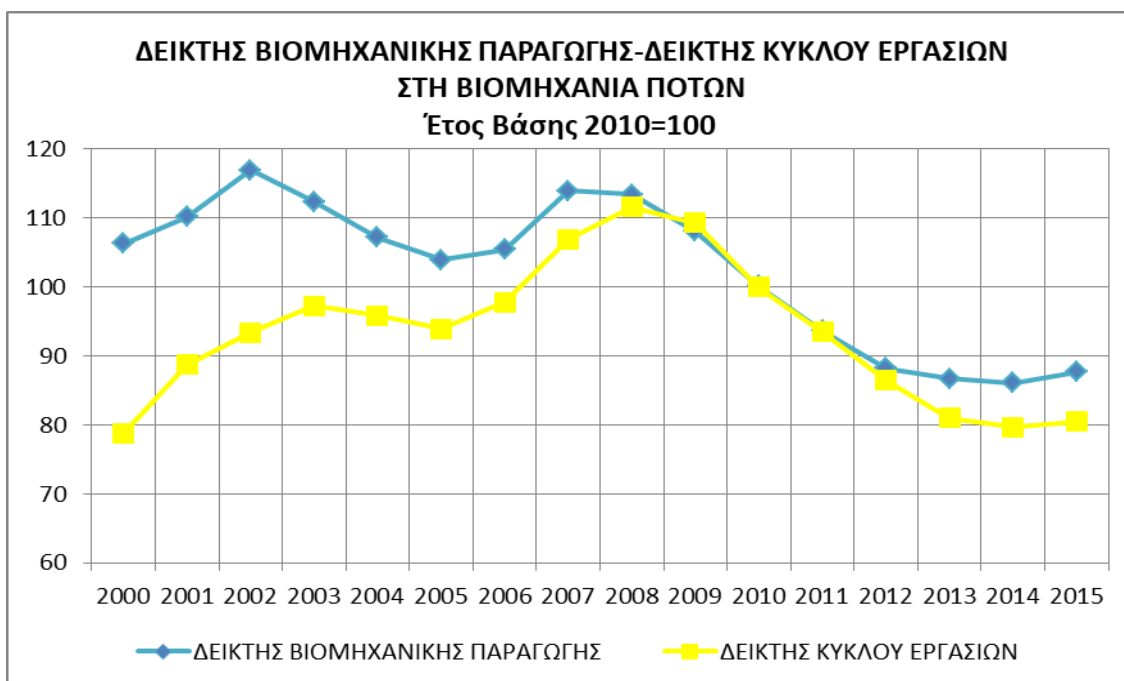
Παρατηρείται, ότι στην εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων, το διάστημα 2000-2010, οι δύο δείκτες έχουν παρόμοια πορεία, που σημαίνει ότι η τιμή του παραγωγού, διαμορφώνεται με βάση το ύψος της παραγωγής, κάτι που μετά το 2010 αλλάζει, καθώς η παραγωγή μειώνεται ενώ η τιμή παραγωγού αυξάνεται δείχνοντας ότι την περίοδο αυτή της οικονομικής κρίσης, η τιμή δεν διαμορφώνεται σύμφωνα με την παραγωγή αλλά επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από την περιρρέουσα οικονομική κατάσταση της χώρας (Διάγραμμα 23).

Εξετάζοντας τώρα τη Βιομηχανία των Ποτών (Διάγραμμα 24), παρατηρείται ότι σε όλο το διάστημα 2000-2010 η τιμή παραγωγού δείχνει να επηρεάζεται ελάχιστα από την παραγωγή, ενώ στην περίοδο της οικονομικής κρίσης από το 2010-2015, η τιμή παραγωγού παρουσιάζει διαφορετική πορεία από εκείνη της παραγωγής ως αποτέλεσμα της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί στη χώρα.

Στα επόμενα διαγράμματα, εξετάζεται ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής σε σύγκριση με το Δείκτη Κύκλου Εργασιών για τις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης, στο διάστημα 2000-2015.

Διάγραμμα 25: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και Δείκτης Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

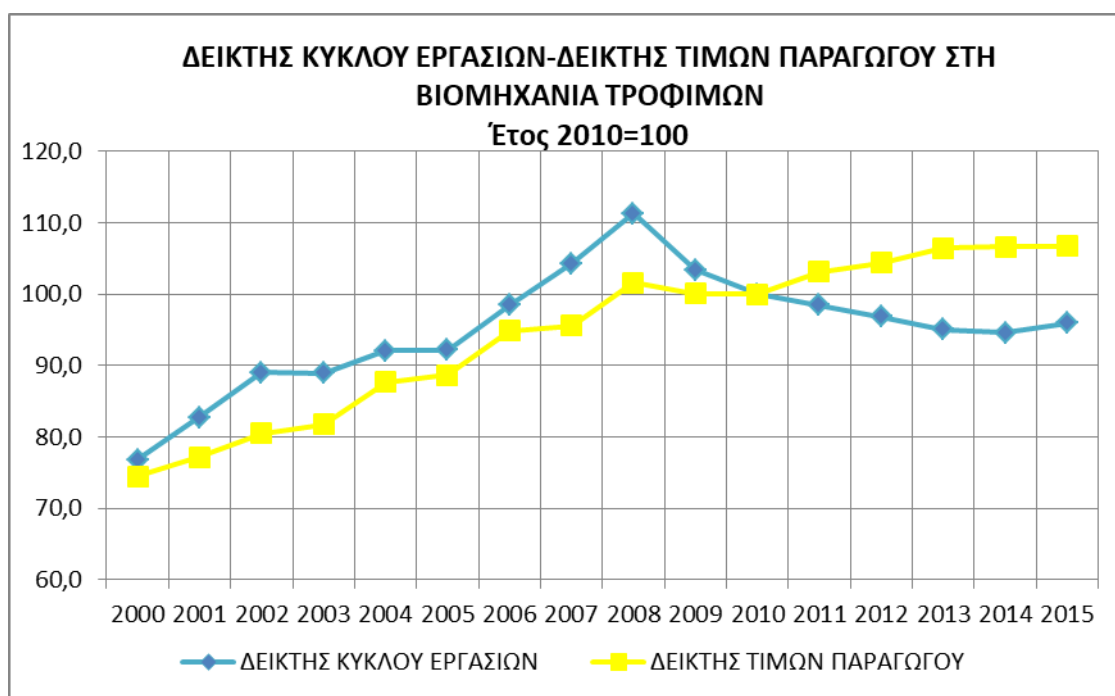

Διάγραμμα 26: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής και Δείκτης Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

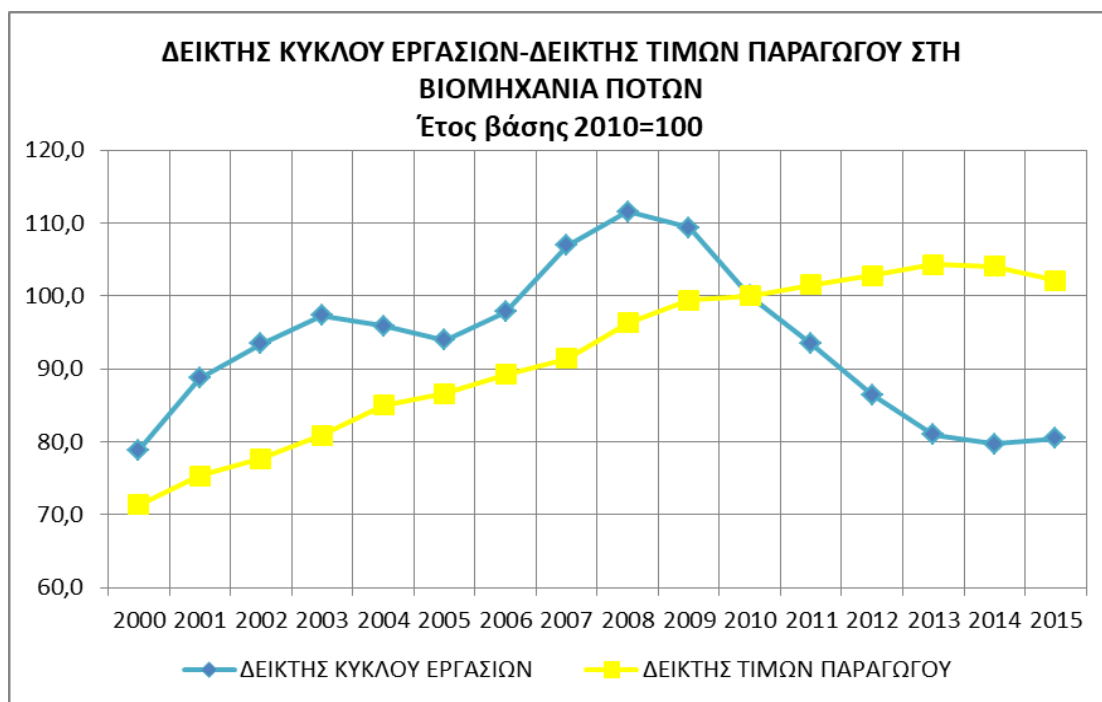
Παρατηρώντας την εξέλιξη του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής σε σύγκριση με το Δείκτη Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία Τροφίμων (Διάγραμμα 25), συμπεραίνεται ότι ο τζίρος συνολικά του κλάδου έχει άμεση σχέση με την παραγωγή, καθώς ακολουθούν ίδια πορεία το διάστημα 2000-2014, ενώ το 2015 δείχνουν διαφορετική εικόνα.

Ίδια εικόνα με τη Βιομηχανία Τροφίμων παρουσιάζει και η Βιομηχανία Ποτών όσον αφορά το δείκτη βιομηχανικής παραγωγής συγκριτικά με το δείκτη Κύκλου Εργασιών. Στο διάστημα 2000-2015 ακολουθούν κοινή πορεία, άρα ο Τζίρος συνδέεται άμεσα με την παραγωγή (Διάγραμμα 26).

Παρακάτω, μελετάται ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών συγκριτικά με το Δείκτη Τιμών παραγωγού στις Βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών.

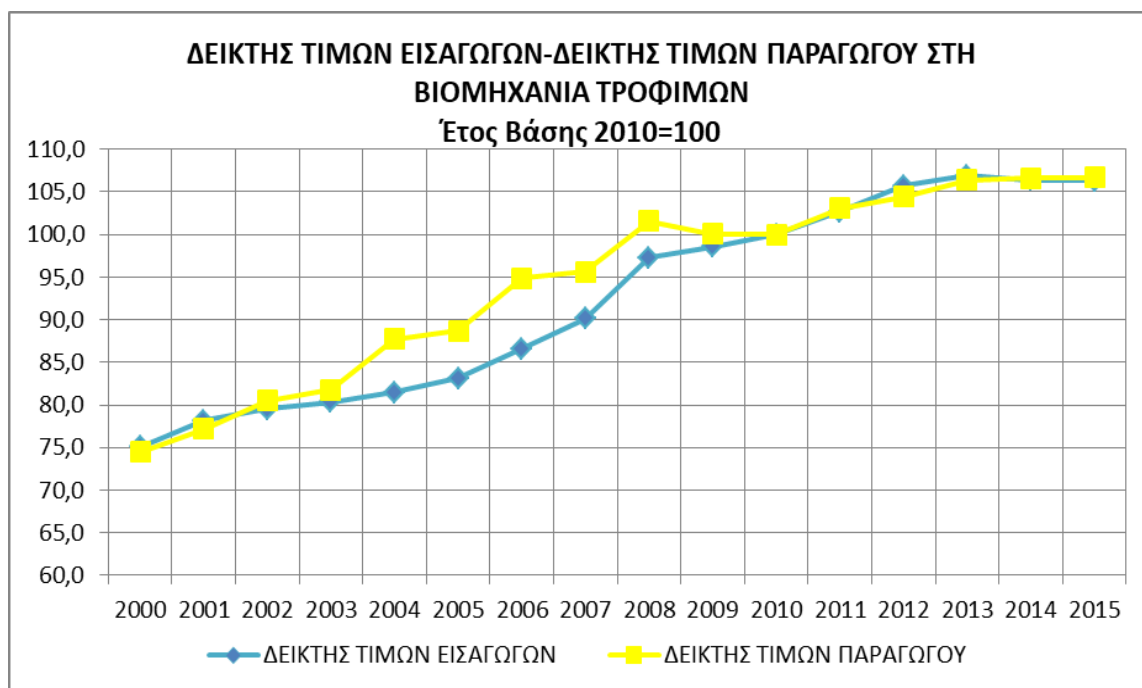
Διάγραμμα 27: Δείκτης Κύκλου Εργασιών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

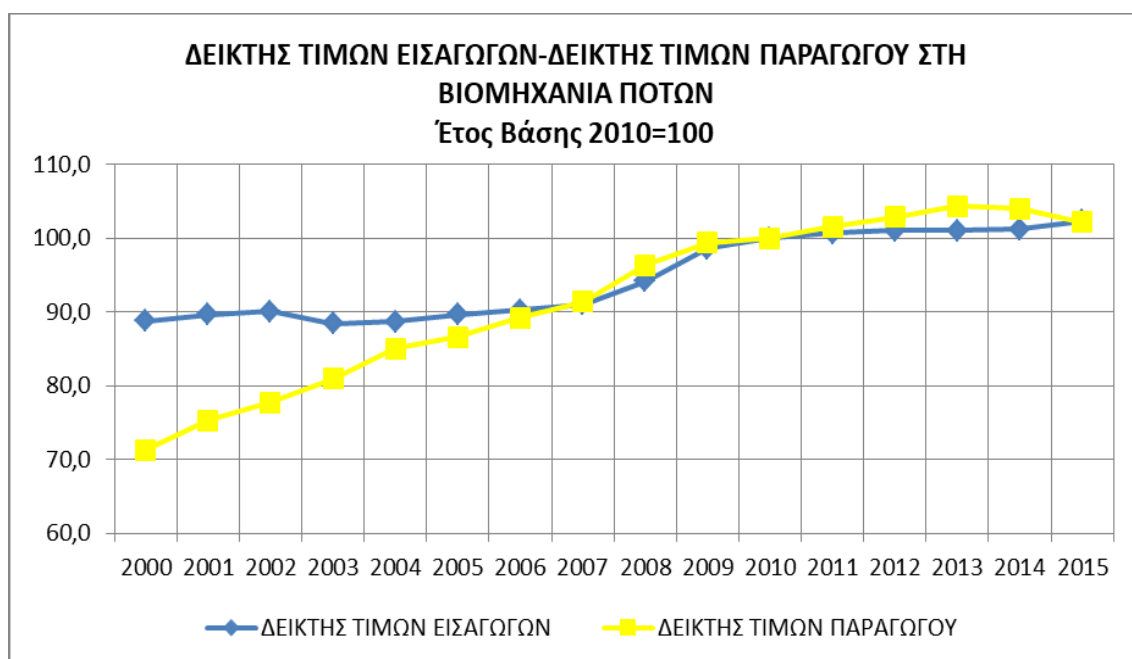
Διάγραμμα 28: Δείκτης Κύκλου Εργασιών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Ποτών.
(Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία από την συγγραφέα)

Για τη Βιομηχανία Τροφίμων, στο διάστημα 2000-2010 οι Δείκτες ακολουθούν ίδια πορεία, δείχνοντας εξάρτηση της Τιμής του Παραγωγού από τον Τζίρο, κάτι που όμως αλλάζει μετά το 2010 λόγω των συνθηκών ύφεσης που επικρατούν (Διάγραμμα 27). Για τη Βιομηχανία των Ποτών, δε συμπεραίνεται ότι τιμή παραγωγού και τζίρος έχουν άμεση σχέση, καθώς δε φαίνεται να παρουσιάζουν ίδιο τρόπο εξέλιξης το διάστημα 2000-2015 (Διάγραμμα 28).

Τέλος, εξετάζεται ο Δείκτης Τιμών Εισαγωγών σε σύγκριση με τον Δείκτη Τιμών Παραγωγού των Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών.

Διάγραμμα 29: Δείκτης Τιμών Εισαγωγών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Τροφίμων. (Πηγή ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)

Διάγραμμα 30: Δείκτης Τιμών Εισαγωγών και Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία Ποτών. (Πηγή ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)

Για την Βιομηχανία Τροφίμων, στο διάστημα 2000-2010, η πορεία των δύο Δεικτών δεν είναι ίδια, από το 2010 και μετά όμως, εν μέσω κρίσης, οι δύο Δείκτες παρουσιάζουν ίδια συμπεριφορά, φανερώνοντας μια νέο-διαμορφωμένη συσχέτιση μεταξύ των Τιμών Εισαγωγών και των Τιμών Παραγωγού. Η άμεση σχέση των δύο δεικτών στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, φανερώνει πως οι Έλληνες παραγωγοί στοχεύουν στην εναρμόνιση των τιμών τους με τις αντίστοιχες των ξένων παραγωγών στο πλαίσιο του ανταγωνισμού που επικρατεί στην αγορά (Διάγραμμα 29).

Για τη Βιομηχανία των Ποτών ωστόσο, συμπεραίνεται ότι από το 2003 έως και το 2014, οι δείκτες Τιμών Εισαγωγών και Τιμών Παραγωγού κινούνται στη ίδια πορεία, ενώ το 2015, παρατηρείται μια σύγκλιση σε ίδιο επίπεδο. Φαίνεται λοιπόν, πως στην αγορά των Ποτών, ο ανταγωνισμός των τιμών των Ελλήνων παραγωγών με των αντίστοιχων ξένων παραγωγών είναι μικρότερος καθώς οι τιμές παραγωγού και εισαγωγών από το 2007 παρουσιάζουν όμοια εικόνα η οποία διαφοροποιείται ελάχιστα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (Διάγραμμα 30).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο
ΧΡΗΜΑΤΟ-
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΤΩΝ

Κεφάλαιο 3: Χρηματοοικονομική Ανάλυση

3.1 Βασικές έννοιες

Οι λογιστικές καταστάσεις μιας επιχείρησης παρέχουν πληροφορίες για τα περιουσιακά στοιχεία και τα κεφάλαια της επιχείρησης καθώς επίσης και για τα οικονομικά αποτελέσματα από τις δραστηριότητές της. [3]

Ο Ισολογισμός, η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης και η Κατάσταση Ταμειακών Ροών αποτελούν τις τρεις βασικές συνιστώσες που συνθέτουν τη Λογιστική Κατάσταση μιας επιχείρησης.

Πιο αναλυτικά:

Ο Ισολογισμός αποτελεί την “εικόνα” των οικονομικών μιας επιχείρησης και αποτελείται από το Ενεργητικό που εμπεριέχει τα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης και το Παθητικό που καταγράφει τα κεφάλαια που χρησιμοποιεί η επιχείρηση. Εξ’ ορισμού, και τα δύο αυτά σκέλη αναφέρονται στη λήξη μιας περιόδου λειτουργίας της και είναι ίσα. [4]

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης παρουσιάζει το πόσο αποτελεσματική είναι μια επιχείρηση για μια χρονική περίοδο. Δηλαδή δίνει την εικόνα της διαφοράς Έσοδα-Έξοδα =Κέρδη ή Ζημίες, όπου τα Έσοδα προέρχονται από τις πωλήσεις και ονομάζονται Κύκλος Εργασιών ή Τζίρος, ενώ τα Έξοδα αποτελούνται από επιμέρους κατηγορίες εξόδων ανάλογα τη λειτουργία της επιχείρησης. Το Κόστος Πωλήσεων, τα Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας, τα Έξοδα Λειτουργίας Διάθεσης Προϊόντων, τα Έξοδα Λειτουργίας Έρευνας και Ανάπτυξης και τα Έξοδα Χρηματοοικονομικής Λειτουργίας αποτελούν κατηγορίες των εξόδων. [4]

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών, αποδίδει την εικόνα της ρευστότητας της επιχείρησης, δηλαδή τα κεφάλαια που διαθέτει η επιχείρηση για τη λειτουργία της

σε καθημερινή βάση και αποτελεί το μέσο για την αξιολόγηση μιας επένδυσης ή μίας δραστηριότητάς της.[4]

3.2 Ανάλυση λογιστικών καταστάσεων

Για τη Χρηματοοικονομική Ανάλυση των Βιομηχανικών Τροφίμων και Ποτών του κλάδου της Εγχώριας Μεταποίησης, έγινε συλλογή των ισολογισμών του συνόλου των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών από την Infobank-Hellastat¹¹, και λήφθηκε δείγμα 644 επιχειρήσεων και από τους δύο κλάδους Τροφίμων και Ποτών. Σύμφωνα με την κωδικοποίηση ΣΤΑΚΟΔ-2008 πρόκειται για τους κλάδους 10 και 11 της Μεταποίησης. Το δείγμα λήφθηκε με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα των ισολογισμών για τα έτη 2005-2015 που αποτελούν το χρονικό διάστημα ενδιαφέροντος της παρούσας ανάλυσης και εμπεριέχει τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις από την Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. Στον πίνακα που ακολουθεί γίνεται ταξινόμηση βάσει της Νομικής Μορφής των επιχειρήσεων του δείγματος.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	644
Α.Ε	626
Ε.Π.Ε	16
ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε	2

Πίνακας 19: Νομική μορφή επιχειρήσεων του δείγματος. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Από νομικής άποψης, στο σύνολο των 644 επιχειρήσεων στο δείγμα, το 97% (626 επιχειρήσεις) αποτελείται από Ανώνυμες Εταιρίες (Α.Ε), το 2.5% (16 επιχειρήσεις) από Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε) και μόλις ένα 0.5% (2 επιχειρήσεις) περίπου από Μονοπρόσωπες Ε.Π.Ε. (Πίνακας 19).

¹¹ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Hellastat : <http://www.ibhs.gr/index.php/el/>

Παρακάτω, γίνεται ταξινόμηση των επιχειρήσεων του δείγματος στους κλάδους των Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ
Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος	64
Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων	18
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	119
Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών	60
Παραγωγή Γαλακτοκομικών προϊόντων	68
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων	31
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	68
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	30
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	94
Ποτοποιία	92
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	644

Πίνακας 20: Επιχειρήσεις του δείγματος ανά υποκλάδο των Βιομηχανιών Τροφίμων και Ποτών.
(Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στο δείγμα των 644 επιχειρήσεων, το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχουν οι επιχειρήσεις του κλάδου Τροφίμων με 86% (580 επιχειρήσεις) και με 14% εκπροσωπείται ο κλάδος των Ποτών (92 επιχειρήσεις) (Πίνακας 20). Πιο αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων, τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο δείγμα έχει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με 18% (119 επιχειρήσεις) και ακολουθεί ο κλάδος “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” με 15% (94 επιχειρήσεις). Σημειώνεται πως τη μικρότερη συμμετοχή στο δείγμα έχει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων” με μόλις 3% (18 επιχειρήσεις) ενώ οι υπόλοιποι κλάδοι συμμετέχουν με ενδιάμεσα ποσοστά (Πίνακας 20).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εξελίξεις στα Βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη του δείγματος των 644 επιχειρήσεων για τα έτη 2005, 2009 και 2015 για τα οποία έγινε η ανάλυση των λογιστικών τους καταστάσεων. Τα Χρηματοοικονομικά Μεγέθη που εξετάζονται είναι το *Ενεργητικό*, τα *Ίδια Κεφάλαια*, ο *Κύκλος Εργασιών*, το *Σύνολο Μικτών Αποτελεσμάτων*, τα *Καθαρά Αποτελέσματα Χρήσεως Προ Φόρων* και τα *Κέρδη Μετά Φόρων*.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	2005 (ΕΚΑΤΟΜ. ΕΥΡΩ)	2009 (ΕΚΑΤΟΜ. ΕΥΡΩ)	2015 (ΕΚΑΤΟΜ. ΕΥΡΩ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2005-2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	7645	9731	11238	46% ↑
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	3222	3859	4350	35% ↑
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	6807	8324	9396	38% ↑
ΣΥΝΟΛΟ ΜΙΚΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	6319	7719	8621	36% ↑
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	342	368	140	-59% ↓
ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	238	226	11	-95% ↓

Πίνακας 21: Βασικά αθροιστικά μεγέθη δείγματος επιχειρήσεων. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Αύξηση το 2015 σε σχέση με το 2005 παρουσιάζουν το Ενεργητικό με 46%, τα Ίδια Κεφάλαια με 35% καθώς και το Σύνολο των Μικτών Αποτελεσμάτων με 36%. Ο Τζίρος των επιχειρήσεων σε όρους Κύκλου Εργασιών αυξήθηκε κατά 38%. Μείωση ωστόσο παρουσιάζουν τα Καθαρά Αποτελέσματα προ Φόρων με -59% ενώ τη μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζουν τα Κέρδη Χρήσης Μετά Φόρων με μείωση -95%. Για το 2009 ωστόσο, το Ενεργητικό, τα Ίδια Κεφάλαια και ο Κύκλος Εργασιών παρουσιάζουν αύξηση από το 2005 και συνεχίζουν ανοδικά έως το 2015. Ωστόσο, τα Καθαρά Αποτελέσματα Προ Φόρων και τα Κέρδη Χρήσης μετά Φόρων ενώ το 2009 αυξάνονται σε σχέση με το 2000, στο διάστημα 2009-2015 παρατηρείται σημαντική πτώση, αποτυπώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον κλάδο της Μεταποίησης (Πίνακας 21).

Παρακάτω, μελετάται η εξέλιξη των Βασικών Χρηματοοικονομικών Μεγεθών των επιχειρήσεων στους επιμέρους κλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων στη χρονική περίοδο 2005-2015.

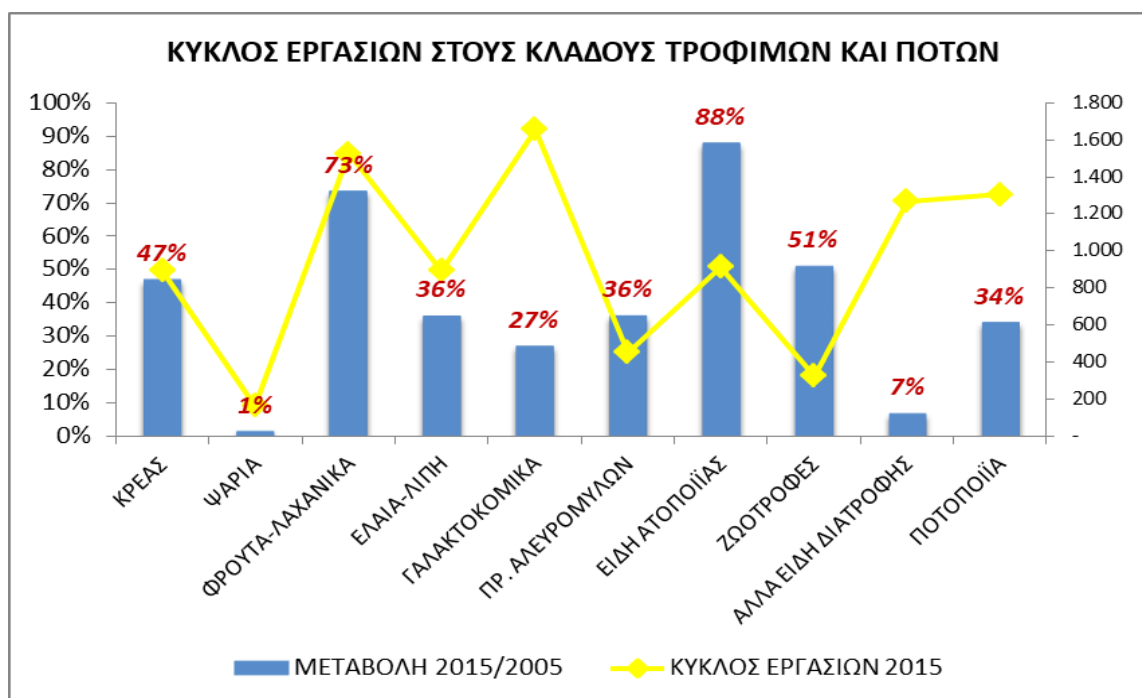
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ				
ΚΛΑΔΟΣ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΜΙΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΗΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ
Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος	47%↑	61%↑	-149%↓	-198%↓
Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων	1%↑	0%↑	-204%↓	-264%↓
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	73%↑	78%↑	252%↑	277%↑
Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών	36%↑	26%↑	76%↑	62%↑
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	27%↑	24%↑	-55%↓	-98%↓
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων	36%↑	34%↑	-23%↓	-86%↓
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	88%↑	80%↑	109%↑	80%↑
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	51%↑	54%↑	350%↑	350%↑
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	7%↑	6%↑	-122%↓	-164%↓
Ποτοποιία	34%↑	31%↑	-113%↓	-142%↓
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	38%↑	36%↑	-59%↓	-95%↓

Πίνακας 22: Μεταβολή 2015/2005 βασικών Χρηματοοικονομικών Μεγεθών στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και της Βιομηχανίας Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Πιο αναλυτικά, παρακάτω παρουσιάζεται η εξέλιξη του Κύκλου Εργασιών στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων καθώς και στην Βιομηχανία Ποτών στο διάστημα 2005-2015.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ 2005 (εκατομ. €)	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ 2015 (εκατομ. €)
Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος	609	895
Επεξεργασία και συντήρηση θρώσιμων αλιευμάτων	161	163
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	880	1526
Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών	657	894
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	1305	1656
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων	332	452
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	486	913
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	214	323
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	1189	1269
Ποτοποιία	974	1305
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	6807	9396

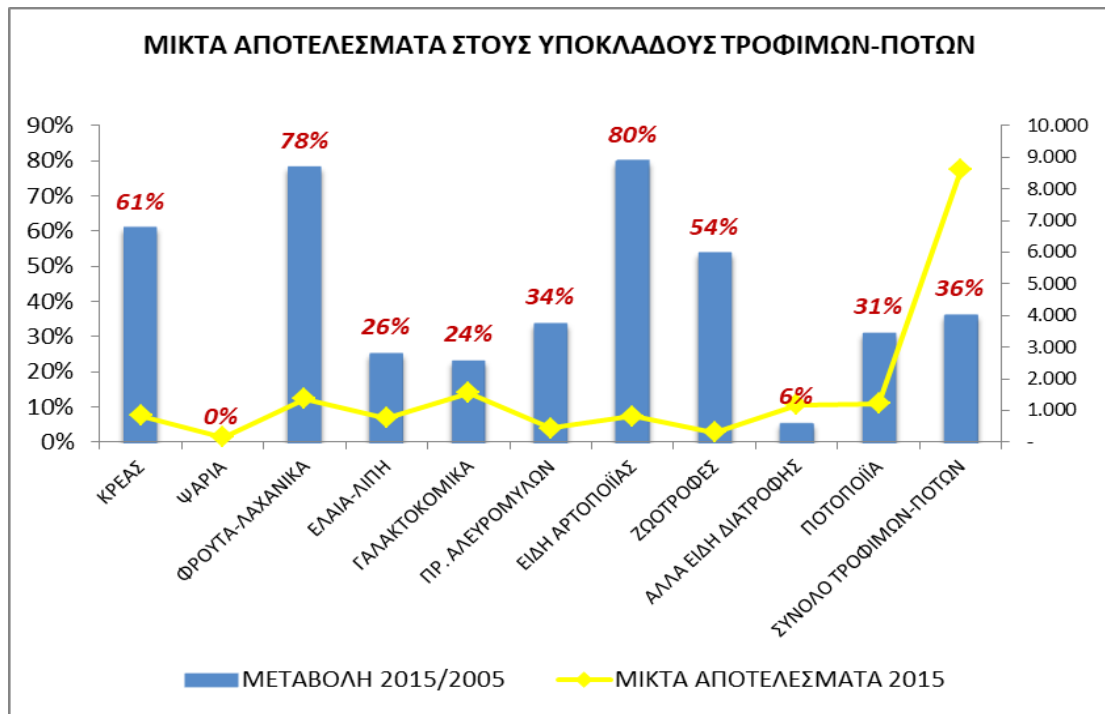
Πίνακας 23: Κύκλος Εργασιών στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και στη Βιομηχανία Ποτών για το 2005 και το 2015. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Διάγραμμα 31: Διάγραμμα μεταβολής Κύκλου Εργασιών 2005/2015 στους υποκλάδους τροφίμων-ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Μεγαλύτερο τζίρο σε όρους **Κύκλου Εργασιών** το 2015 εμφανίζει ο κλάδος “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” με 1.656 εκατομ.€ και ακολουθεί ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με 1.526 εκατομ.€ που είναι αναμενόμενο καθώς ο κλάδος αυτός εκπροσωπείται με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων στο δείγμα. Η Ποτοποιία, εμφανίζει το 2015 τζίρο 1.305 εκατομ.€. Το μικρότερο τζίρο καταγράφει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων” με 163 εκατομ.€ και ακολουθεί ο κλάδος “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” με 323 εκατομ.€. Μελετώντας τώρα τη μεταβολή του κύκλου εργασιών το 2015 ως προς το 2005, παρατηρούμε ότι ο τζίρος σε όρους Κύκλου Εργασιών από το 2005 στο 2015 μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζει στους κλάδους “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” με 88% και “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με 73%. Αντίθετα, τη μικρότερη αύξηση στο τζίρο φαίνεται να έχει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων” με μόλις 1% αύξηση. Οι υπόλοιποι κλάδοι εμφανίζουν ενδιάμεσα ποσοστά αύξησης του τζίρου. Πιο συγκεκριμένα, ο κλάδος “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” εμφανίζει 51% αύξηση και ακολουθεί ο “Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος” με 47%. Αύξηση στο τζίρο της τάξης του 36% εμφανίζουν οι κλάδοι “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” και “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων” ενώ 34% αύξηση του Κύκλου Εργασιών εμφανίζεται στην Ποτοποιία. Τέλος, οι κλάδοι “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” και “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” εμφανίζουν αύξηση 27% και 7% αντίστοιχα (Πίνακας 22, Πίνακας 23, Διάγραμμα 31).

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα Μικτά Αποτελέσματα στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και στη Βιομηχανία Ποτών για το 2015, καθώς και η μεταβολή των Μικτών Αποτελεσμάτων στο διάστημα 2005-2015.

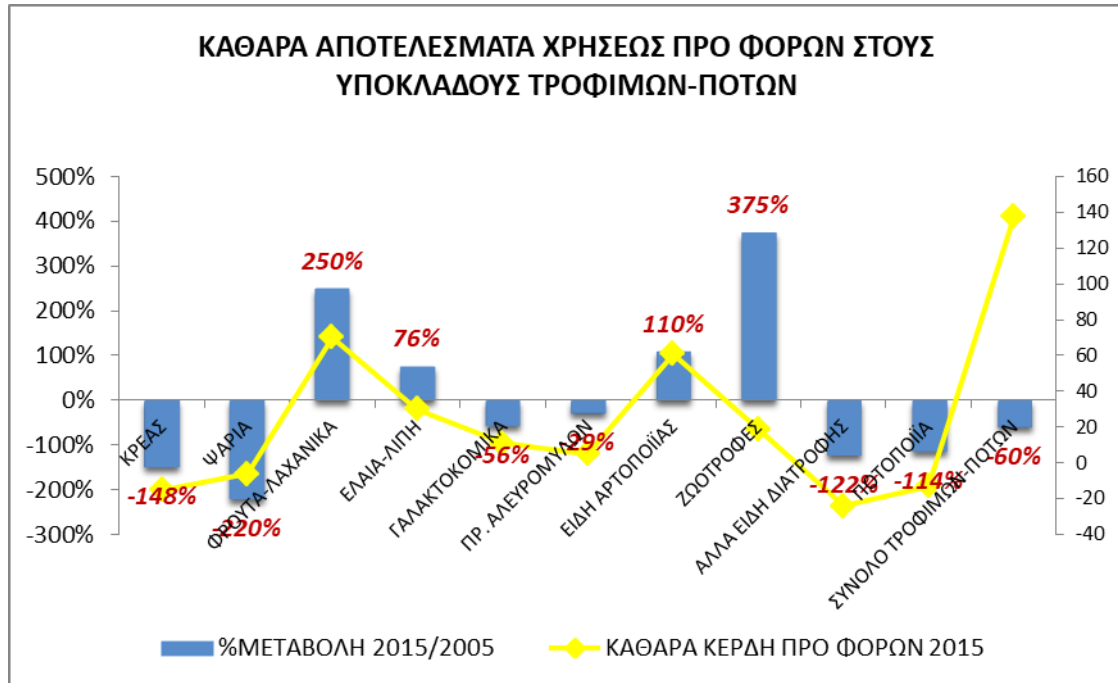

Διάγραμμα 32: Διάγραμμα μεταβολής μικτών αποτελεσμάτων 2015/2005 στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)

Σε όρους **Μικτών Αποτελεσμάτων**, συνολικά η Βιομηχανία Τροφίμων εμφανίζει αύξηση το 2015 σε σχέση με το 2005. Πιο αναλυτικά στους υποκλάδους, μεγαλύτερη είναι η αύξηση του κλάδου “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” με 80% και ακολουθεί ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με 78%. Επιπλέον, ο κλάδος “Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος” παρουσιάζει αύξηση των Μικτών Αποτελεσμάτων κατά 61% καθώς και ο κλάδος “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” μια αύξηση της τάξεως του 58%. Μηδενική μεταβολή στα Μικτά Αποτελέσματα παρουσιάζει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων” ενώ με οριακή αύξηση εμφανίζεται ο κλάδος “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” μόλις 6% το 2015 σε σχέση με το 2005. Τέλος με ενδιάμεσα ποσοστά παρουσιάζουν αύξηση στα Μικτά Κέρδη οι κλάδοι “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων” με 34%, “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” με 26%, “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” με 24% και η Ποτοποιία με 31% (Πίνακας 22, Διάγραμμα 32).

Ακολουθεί η μελέτη της Κερδοφορίας των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων

και Ποτών. Στο παρακάτω Διάγραμμα, παρουσιάζεται η μεταβολή των Καθαρών Αποτελεσμάτων Χρήσεως προ Φόρων στο διάστημα 2005-2015.

Διάγραμμα 33: Διάγραμμα μεταβολής 2015/2005 των Καθαρών κερδών Χρήσεως Προ Φόρων στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)

Στο δείγμα των 644 επιχειρήσεων σε όρους **Καθαρών Αποτελεσμάτων Χρήσεως προ Φόρων**, αθροιστικά στις Βιομηχανίες Τροφίμων-Ποτών παρουσιάζεται μείωση της τάξης του -60% το 2015 σε σχέση με το 2005. Πιο αναλυτικά, στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών, τη μεγαλύτερη μείωση εμφανίζει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλευμάτων” με μείωση -204% και ακολουθούν οι κλάδοι “Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος” με μείωση -149% και “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” με -122%. Ζημία εμφανίζει επίσης η Ποτοποιία που κυμαίνεται στο -113% το 2015 σε σχέση με το 2005 αλλά και οι κλάδοι “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” και “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων” με μεταβολή -55% και -23% αντίστοιχα. Ωστόσο, κάποιοι κλάδοι της Βιομηχανίας Τροφίμων εμφανίζουν κερδοφορία με μεγαλύτερη αυτή του κλάδου “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” που φτάνει στο 350% και του κλάδου

“Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με αύξηση των Καθαρών Αποτελεσμάτων Χρήσης κατά 252%. Αύξηση των Αποτελεσμάτων Χρήσης Προ Φόρων παρουσιάζουν επίσης οι κλάδοι “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” με 109% και ο “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” με 76% (Πίνακας 22, Διάγραμμα 33).

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι επιχειρήσεις του δείγματος και πως διαμορφώνεται η Κερδοφορία ή η Ζημία το 2015 σε σχέση με το 2005, σε όρους Καθαρών Κερδών Χρήσεως Προ Φόρων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	644
ΚΕΡΔΟΦΟΡΕΣ 2005	503
ΚΕΡΔΟΦΟΡΕΣ 2015	430
<i>Αύξησαν τα κέρδη σε σχέση με το 2005</i>	231
<i>Μείωσαν τα κέρδη σε σχέση με το 2005</i>	128
<i>Απο ζημίες πέρασαν σε κέρδη σε σχέση με το 2005</i>	71
ΖΗΜΙΟΓΟΝΕΣ 2005	141
ΖΗΜΙΟΓΟΝΕΣ 2015	214
<i>Αύξησαν τις ζημίες σε σχέση με το 2005</i>	40
<i>Μείωσαν τις ζημίες σε σχέση με το 2005</i>	30
<i>Απο κέρδη πέρασαν σε ζημίες σε σχέση με το 2005</i>	144

Πίνακας 24: Κερδοφορία στο δείγμα των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών στο διάστημα 2005-2015. (Πηγή: Infobank-Hellstat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στο σύνολο των 644 επιχειρήσεων, το 2015 εμφανίζονται ως κερδοφόρες το 67% των επιχειρήσεων (430 επιχειρήσεις). Πιο αναλυτικά, το 36% (231 επιχειρήσεις) αύξησαν τα κέρδη τους σε σχέση με το 2005, το 20% (128 επιχειρήσεις) μείωσαν τα κέρδη τους σε σχέση με το 2005 και τέλος με ποσοστό 11% (71 επιχειρήσεις) εμφανίζονται επιχειρήσεις που από ζημίες το 2005 πέρασαν σε κέρδη το 2015. Αντίθετα, το 33% του συνόλου των 644 επιχειρήσεων του δείγματος το 2015 εμφανίζει ζημίες (214 επιχειρήσεις). Με ποσοστό 6% των επιχειρήσεων (40 επιχειρήσεις) εμφανίζονται εκείνες που αύξησαν τις ζημίες τους το 2015, ενώ με 5%

εμφανίζονται επιχειρήσεις που μείωσαν τις ζημίες τους (30 επιχειρήσεις). Τέλος, περισσότερες εμφανίζονται οι επιχειρήσεις που από κέρδη το 2005 πέρασαν σε ζημίες το 2015, εκπροσωπώντας το 22% του συνόλου των επιχειρήσεων του δείγματος. Σε σχέση με το 2005, το 2015 παρατηρούμε μείωση του συνόλου των κερδοφόρων επιχειρήσεων και κατά συνέπεια αύξηση των ζημιολόγων (Πίνακας 24).

Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζεται η Κερδοφορία αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων καθώς επίσης και στην Βιομηχανία Ποτών για το 2015 καθώς και η μεταβολή της Κερδοφορίας στο διάστημα 2005-2015.

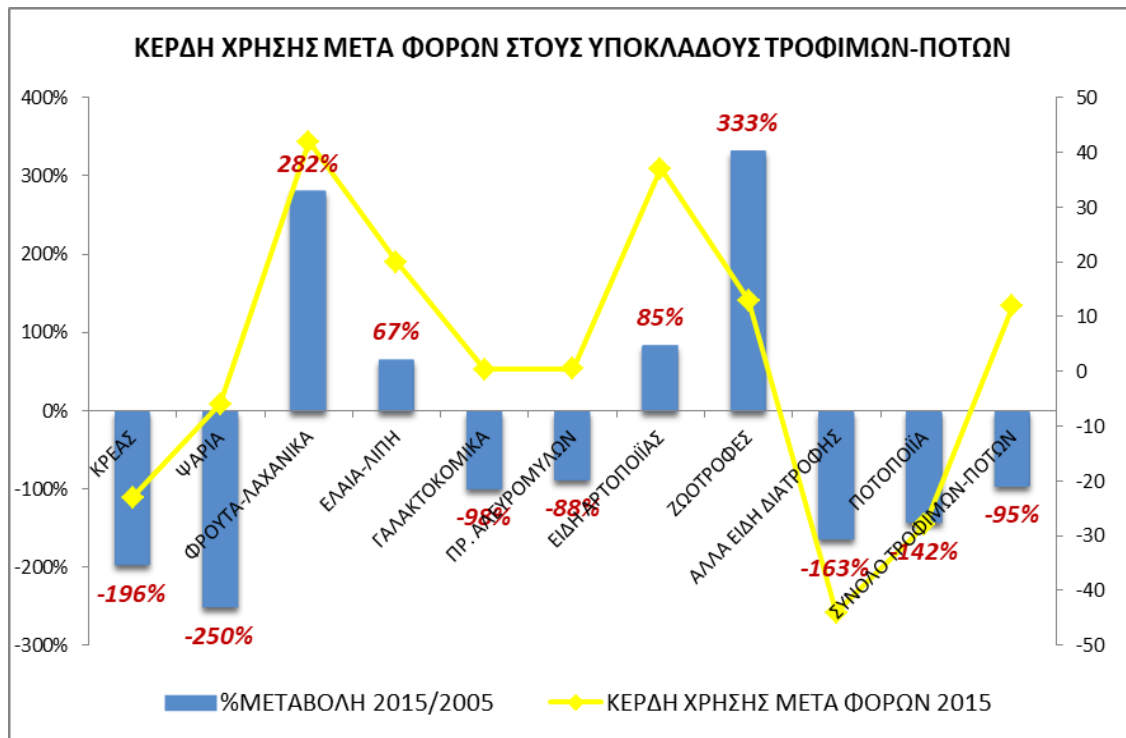
ΚΕΡΔΟΦΟΡΕΣ-ΖΗΜΙΟΓΟΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΚΛΑΔΟΥΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ	ΚΕΡΔΟΦΟΡΕΣ 2015 (αριθ. επιχ.)	ΖΗΜΙΟΓΟΝΕΣ 2015 (αριθ. επιχ.)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2015/2005
Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος	34	30	-29% ↓
Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλευμάτων	11	7	-31% ↓
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	82	37	-9% ↓
Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών	43	17	-9% ↓
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	51	17	-7% ↓
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων	22	9	-12% ↓
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	44	24	-17% ↓
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	25	5	9% ↑
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	61	33	-19% ↓
Ποτοποιία	57	35	-20% ↓

Πίνακας 25: Κερδοφόρες επιχειρήσεις στους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και στη Βιομηχανία Ποτών για το 2015 και Μεταβολή στο διάστημα 2005-2015. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Εξετάζοντας την κερδοφορία ανά κλάδο της Βιομηχανίας Τροφίμων, οι Κερδοφόρες Επιχειρήσεις υπερτερούν αριθμητικά έναντι των Ζημιολόγων στο σύνολο των υποκλάδων της Βιομηχανίας Τροφίμων για το 2015, ωστόσο ο αριθμός τους μειώθηκε στο διάστημα 2005-2015. Όσον αφορά στην Μεταβολή της Κερδοφορίας στη χρονική περίοδο από το 2005 έως το 2015, παρατηρούμε ότι ο μόνος κλάδος που εμφάνισε αύξηση των κερδοφόρων επιχειρήσεων το 2015, είναι ο κλάδος

“Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών”, όπου ο αριθμός των επιχειρήσεων με κερδοφορία αυξήθηκε κατά 9%. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις των υπόλοιπων κλάδων του δείγματος, εμφανίζουν μείωση στον αριθμό των κερδοφόρων επιχειρήσεων σε σχέση με το 2005. Μεγαλύτερη μείωση εμφανίζει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων”, συγκεκριμένα της τάξης του -31%. Ακολουθούν ο κλάδος “Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος” με -29% και η Ποτοποιία με -20%. Τη μικρότερη μείωση των κερδοφόρων επιχειρήσεων εμφανίζει ο κλάδος “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” που κυμαίνεται στο -7% και με -9% μείωση στις κερδοφόρες επιχειρήσεις εμφανίζονται οι κλάδοι “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” και “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών”. Με ενδιάμεσα ποσοστά μείωσης του αριθμού των κερδοφόρων επιχειρήσεων εμφανίζονται οι κλάδοι “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” με -19%, “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” με -17% και τέλος ο κλάδος “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων” που εμφανίζει μειωμένες τις κερδοφόρες επιχειρήσεις του κατά -12% (Πίνακας 25).

Στη συνέχεια, στο διάγραμμα που ακολουθεί, μελετάται η μεταβολή στα Κέρδη Χρήσης Μετά Φόρων στο διάστημα 2005-2015, για τους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και την Βιομηχανία Ποτών.

Διάγραμμα 34: Διάγραμμα Κερδών Χρήσεως Μετά Φόρων στους υποκλάδους Τροφίμων-Ποτών και Μεταβολή 2015/2005. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)

Παρατηρώντας τα **Κέρδη Χρήσης Μετά Φόρων**, στο σύνολο τους οι 644 επιχειρήσεις του δείγματος, εμφανίζουν μείωση το 2015 σε σχέση με το 2005, της τάξεως του -95%. Πιο αναλυτικά όμως, στους υποκλάδους Τροφίμων, παρατηρούμε ότι υπάρχουν κλάδοι που το 2015 εμφανίζουν αύξηση των Κερδών τους. Τη μεγαλύτερη αύξηση Κερδών Μετά Φόρων εμφανίζει ο κλάδος “Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών” που αγγίζει το +333% σε σχέση με το 2005. Με 282% αύξηση εμφανίζεται ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” και με 85% αύξηση ο κλάδος “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων”. Τέλος, ο κλάδος “Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών” εμφανίζει αύξηση των Κερδών μετά Φόρων το 2015 σε σχέση με το 2005 που κυμαίνεται στο 67%. Αντίθετα, οι υπόλοιποι κλάδοι της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών εμφανίζουν μείωση στα Κέρδη τους με τη μεγαλύτερη μείωση που φτάνει στο -250% να είναι εκείνη του κλάδου “Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλιευμάτων”. Μεγάλη μείωση εμφανίζει επίσης ο κλάδος “Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος” με -196% και ακολουθούν οι “Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής” και η Ποτοποιία με ποσοστά -163% και -142% αντίστοιχα.

Τέλος, ο κλάδος “Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων” εμφανίζει μείωση των Κερδών Χρήσης Μετά Φόρων κατά -98% και ο κλάδος “Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων” κατά -88% (Πίνακες 22, Διάγραμμα 34).

Στο παρακάτω διάγραμμα, παρατίθενται στοιχεία που αφορούν τα Κέρδη Προ Φόρων σε σύγκριση με τα Κέρδη μετά Φόρων για τα έτη 2005 και 2015, αναλυτικά για τους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και για τη Βιομηχανία Ποτών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ	ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ 2005 (εκατομ.€)	ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ 2005 (εκατομ.€)	ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ 2015 (εκατομ.€)	ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ 2015 (εκατομ.€)
Παραγωγή επεξεργασία και συντήρηση κρέατος	31	24	-15	-23
Επεξεργασία και συντήρηση βρώσιμων αλευμάτων	5	4	-6	-6
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	20	11	70	42
Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών	17	12	30	20
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	25	23	11	0
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων	7	4	5	1
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	29	20	61	37
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	4	3	19	13
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	107	70	-24	-44
Ποτοποιία	96	67	-13	-28
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	341	238	138	12

Πίνακας 26: Καθαρά Αποτελέσματα Προ Φόρων και Κέρδη Χρήσης Μετά Φόρων για τους Υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων και για την Βιομηχανία Ποτών, για τα έτη 2005 και 2015. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)

Παρατηρώντας τα Κέρδη Χρήσης μετά Φόρων των υποκλάδων Τροφίμων και Ποτών για το έτος 2015, συμπεραίνεται ότι η φορολογία έχει επηρεάσει σημαντικά τα Κέρδη των επιχειρήσεων σε σχέση με το 2005. Μεγαλύτερες απώλειες των κερδών

λόγω φορολογίας έχει ο κλάδος “Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών” με απώλειες να φτάνουν τα -28 εκατομ.€ το 2015 (70 εκατομ.€ Προ Φόρων σε 42 εκατομ.€ Μετά Φόρων) ενώ το 2005 οι απώλειες έφταναν τα -9 εκατομ.€ (από 20 εκατομ.€ Προ Φόρων σε 11 εκατομ.€ Μετά Φόρων). Μεγάλη απόκλιση στα κέρδη παρατηρείται λόγω φορολογίας και στον κλάδο “Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων” με απώλειες -24 εκατομ.€. (από 61 εκατομ. € Προ Φόρων σε 37 εκατομ.€ Μετά Φόρων) για το 2015. Όπως είναι αναμενόμενο, η φορολογία έπληξε και τους κλάδους που βρίσκονταν σε Ζημία, με τον κλάδο “Παραγωγή Άλλων Ειδών Διατροφής” να σημειώνει αύξηση στις ζημίες κατά 20 εκατομ.€ (από -24 εκατομ. € Προ Φόρων σε -44 εκατομ.€ Μετά Φόρων) (Πίνακας 26).

3.3 Ρευστότητα

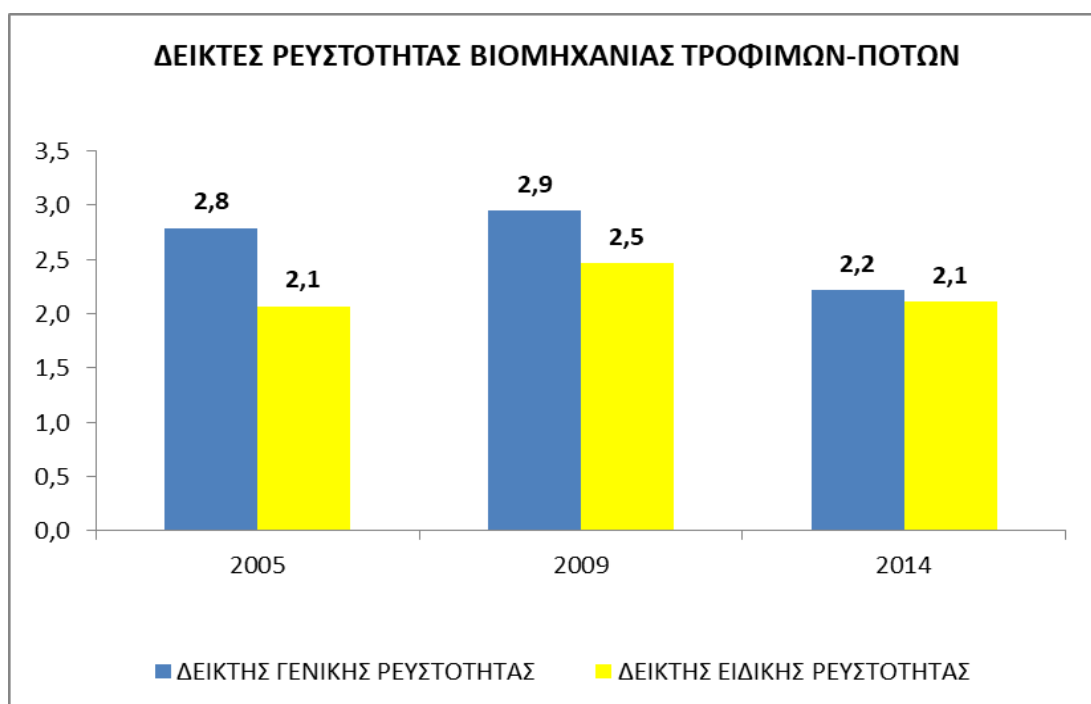
Για τον προσδιορισμό της ρευστότητας της Βιομηχανίας των Τροφίμων και της Βιομηχανίας των Ποτών, έγινε υπολογισμός δύο Αριθμοδεικτών Ρευστότητας. Οι Αριθμοδείκτες, χρησιμοποιούνται για να προσδιοριστεί τόσο η οικονομική θέση μίας επιχείρησης όσο και η ικανότητά της να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της βραχυπρόθεσμα [3]. Στην παρούσα ενότητα, υπολογίστηκαν οι *Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας* και *Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας*. Πιο αναλυτικά:

Ο *Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας*, ισούται με το λόγο (*Κυκλοφορούν Ενεργητικό*) / (*Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις*) και δείχνει τόσο το μέτρο ρευστότητας μιας επιχείρησης όσο και το περιθώριο ασφαλείας της ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αναπάντεχες διαταραχές στα κεφάλαια κίνησής της. Επιθυμητή είναι η τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 1.5.[3]

Ο *Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας*, ισούται με το λόγο (*Διαθέσιμα + Απαιτήσεις*) / (*Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις*) και περιλαμβάνει τα ταχέως μετατρέπόμενα στοιχεία του Κυκλοφορούντος σε ρευστά, και μας δείχνει πόσες φορές τα στοιχεία αυτά καλύπτουν τις υποχρεώσεις της επιχείρησης

βραχυπρόθεσμα. Επιθυμητή τιμή θεωρείται εκείνη του δείκτη που είναι μεγαλύτερη από 1.1[3].

Ακολουθεί διάγραμμα που παρουσιάζει τους Αριθμοδείκτες Ρευστότητας για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. Η επεξεργασία έγινε για τα έτη 2005, 2009 και 2014 με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία από την Infobank-Hellstat.

Διάγραμμα 35: Δείκτες Ειδικής και Γενικής ρευστότητας της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellstat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται ότι και οι δύο δείκτες ρευστότητας για το διάστημα 2005-2014 παρουσιάζουν ικανοποιητικές τιμές γεγονός που αποδεικνύει ότι ο κλάδος των Τροφίμων-Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης έχει τη δυνατότητα να καλύπτει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του.

3.4 Δραστηριότητα

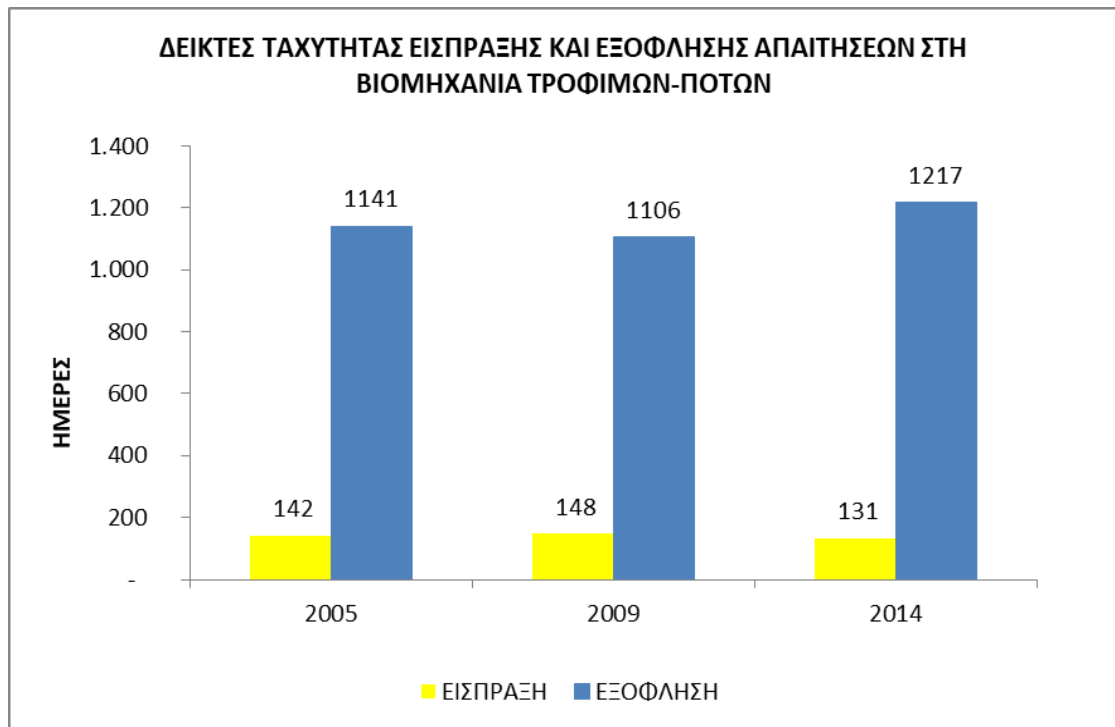
Για τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας του κλάδου Τροφίμων-Ποτών της εγχώριας Μεταποίησης, δηλαδή της ικανότητας του κλάδου να διαχειρισθεί τα

περιουσιακά του στοιχεία με παραγωγικό τρόπο, θα χρησιμοποιηθούν δύο Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας, οι *Αριθμοδείκτης ταχύτητας είσπραξης απαιτήσεων* και *Αριθμοδείκτης ταχύτητας εξόφλησης*. Πιο αναλυτικά:

Ο *Αριθμοδείκτης ταχύτητας είσπραξης* ισούται με το λόγο (*Πωλήσεις*) / (*Απαιτήσεις*) και εκφράζει τη συχνότητα με την οποία οι επιχειρήσεις εισπράττουν τις απαιτήσεις από τους πελάτες. Διαιρώντας τις 365 ημέρες του έτους με το δείκτη, προκύπτει το διάστημα σε ημέρες που οι επιχειρήσεις περιμένουν να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους.[4]

Ο *Αριθμοδείκτης ταχύτητας εξόφλησης* ισούται με το λόγο (*Κόστος Πωλήσεων*) / (*Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις*) και εκφράζει τη συχνότητα με την οποία οι επιχειρήσεις καλύπτουν τις υποχρεώσεις τους προς τους προμηθευτές τους. Διαιρώντας τις 365 ημέρες του έτους με το δείκτη, προκύπτει το μέσο διάστημα σε ημέρες που η επιχείρηση χρησιμοποιεί τα ξένα κεφάλαια για να καλύψει την παραγωγική της διαδικασία.[4]

Στο παρακάτω διάγραμμα, γίνεται παρουσίαση των Αριθμοδεικτών Αποτελεσματικότητας για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. Η επεξεργασία έγινε για τα έτη 2005, 2009 και 2014, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία από την Infobank-Hellastat.

Διάγραμμα 36: Δείκτες ταχύτητας είσπραξης και εξόφλησης απαιτήσεων στη βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται ότι οι ημέρες είσπραξης των απαιτήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών είναι πολύ λιγότερες από τις ημέρες εξόφλησης των υποχρεώσεων της προς τους προμηθευτές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ο κλάδος επιτυγχάνει έμμεσα τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων του. Ο ανταγωνισμός, οι αγορές των πρώτων υλών και των προϊόντων του κλάδου, φαίνεται ότι δρουν προς όφελός του, αυξάνοντας μάλιστα το διάστημα εξόφλησης έναντι είσπραξης για το χρονικό διάστημα 2009-2015.

3.5 Αποδοτικότητα

Οι επιχειρήσεις έχουν ως έναν από τους βασικούς στόχους τους την κερδοφορία και είναι μεγάλης σημασίας η αποδοτικότητά τους από άποψη κερδών καθώς και η προοπτική τους στο μέλλον. Για να εξεταστεί η Αποδοτικότητα του κλάδου, θα χρησιμοποιηθούν τέσσερις Αριθμοδείκτες. Αυτοί είναι το *Μικτό Περιθώριο* ή *Μικτό Κέρδος*, το *Καθαρό Περιθώριο* ή *Καθαρό Κέρδος*, ο *Δείκτης Αποδοτικότητας*

Ενεργητικού και ο Δείκτης Αποδοτικότητας Ιδίου Κεφαλαίου. Πιο αναλυτικά:

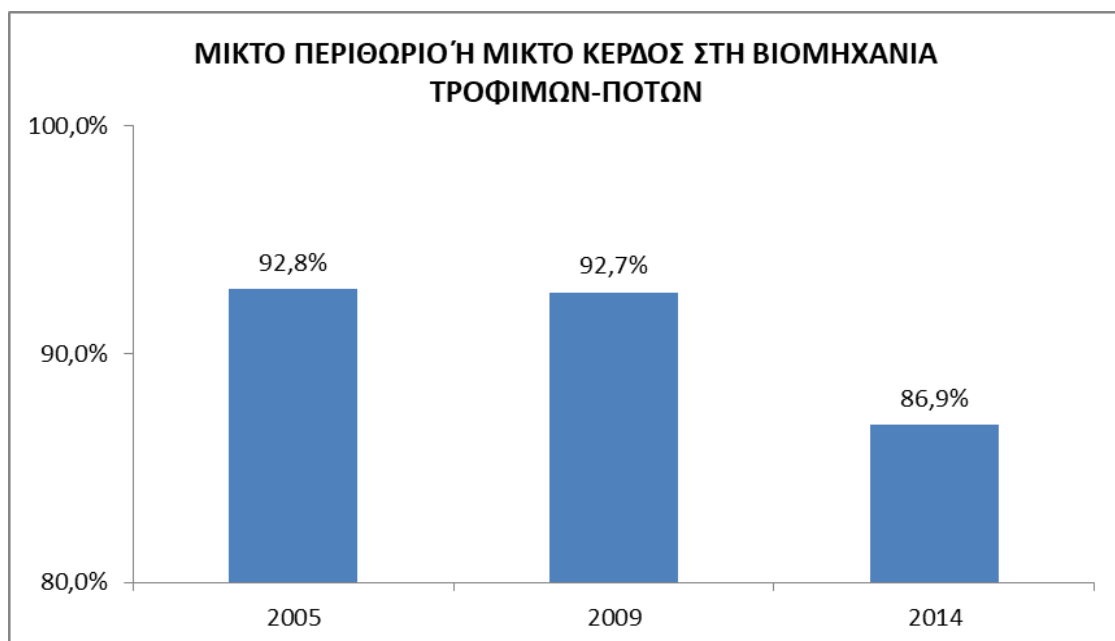
Το *Μικτό Περιθώριο* ή *Μικτό Κέρδος* ισούται με το λόγο (*Μικτό Κέρδος*) / *Πωλήσεις* και αποτυπώνει το ποσοστό των πωλήσεων αντιπροσωπεύουν τα μικτά κέρδη. Όσο πιο μεγάλη η τιμή του Περιθωρίου Μικτού Κέρδους, τόσο πιο ικανός ο κλάδος να καλύπτει τις δαπάνες του, και άρα πιο αποτελεσματική η βιωσιμότητά του. [4]

Το *Καθαρό περιθώριο* ή *Καθαρό Κέρδος* ισούται με το λόγο *Καθαρά Κέρδη* / *Πωλήσεις* και αποτυπώνει το καθαρό ποσοστό επί των πωλήσεων. Όσο μεγαλύτερο το ποσοστό, τόσο μεγαλύτερη και η δυναμική του κλάδου. [4]

Ο *Δείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού* ισούται με το λόγο (*Καθαρό Κέρδος μετά φόρων*) / *Ενεργητικό* και αποτυπώνει την ικανότητα της επιχείρησης να δίνει αμοιβή για τα κεφάλαια που αξιοποιεί. Όσο μεγαλύτερη τιμή έχει ο δείκτης, τόσο αποδοτικότερα αξιοποιούνται τα κεφάλαια που έχουν επενδυθεί στις επιχειρήσεις του κλάδου. Ικανοποιητικός κρίνεται ένας δείκτης μεγαλύτερος του 3-4%. [4]

Ο *Δείκτης Αποδοτικότητας Ιδίου Κεφαλαίου* ισούται με το λόγο (*Καθαρό Κέρδος*) / (*Ίδια κεφάλαια*) και αποτυπώνει την ικανότητα των επιχειρήσεων του κλάδου να αποδώσει κέρδος στους μετόχους που έχουν δεσμεύσει τα κεφάλαιά τους. Όσο μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη, τόσο πιο γρήγορα θα ανακτηθούν τα κεφάλαιά τους και κατά συνέπεια η επένδυση θα θεωρείται συμφέρουσα. [4]

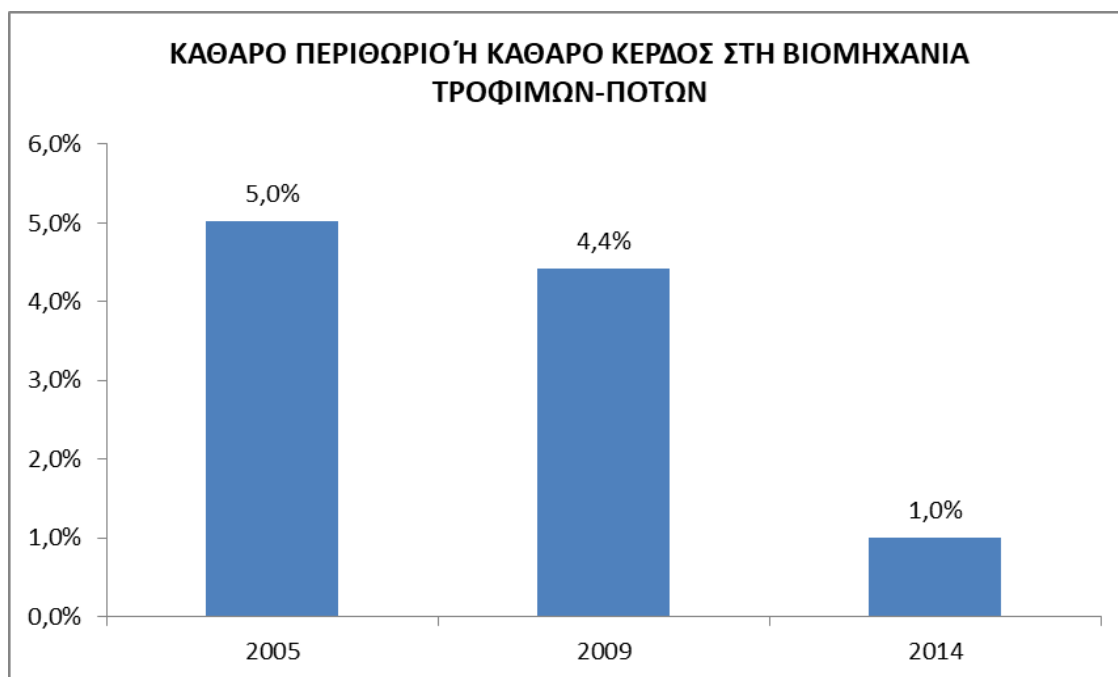
Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο Αριθμοδείκτης “Μικτό Περιθώριο ή Μικτό Κέρδος” της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. Η επεξεργασία έγινε για τα έτη 2005, 2009 και 2014, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία από την Infobank-Hellastat.

Διάγραμμα 37: Μικτό περιθώριο ή Μικτό κέρδος στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.
(Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται πως στο διάστημα 2005-2009, ο δείκτης διατηρείται σε πολύ υψηλά επίπεδα, δείχνοντας μεγάλη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων του κλάδου της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών. Αντίθετα, στο διάστημα 2009-2014, ο δείκτης έχει καθοδική πορεία, κρατώντας όμως και πάλι το υψηλό ποσοστό που δηλώνει πως οι επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών έχουν τη δυνατότητα κάλυψης των γενικών (μη βιομηχανικών) τους δαπανών, αφήνοντας και περιθώριο για καθαρό κέρδος.

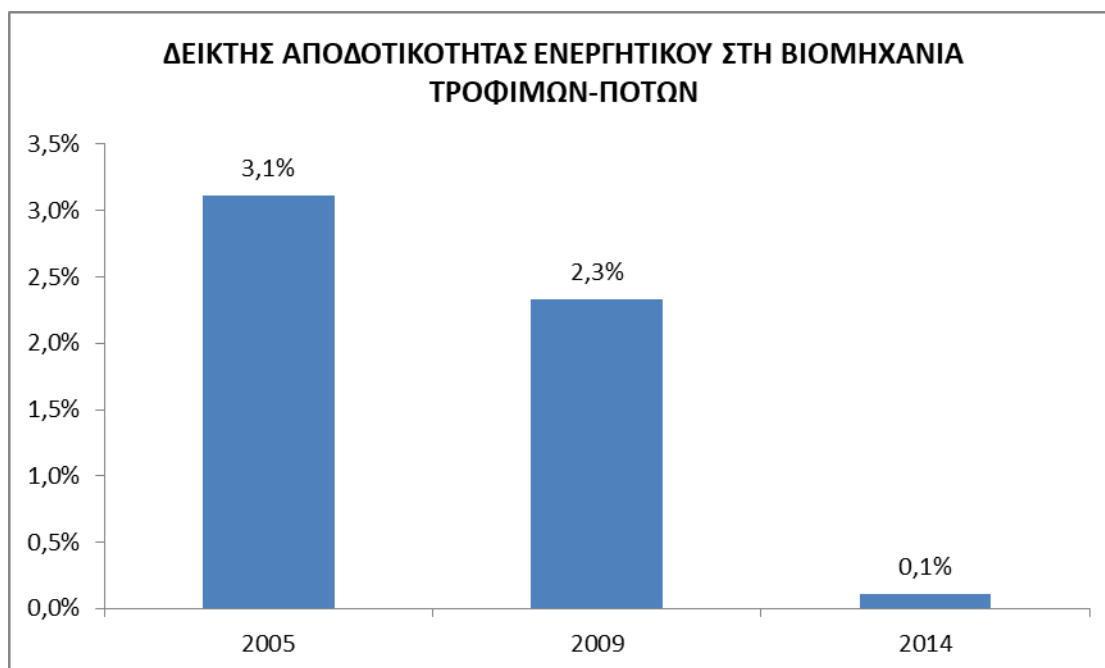
Ακολουθεί η μελέτη του Αριθμοδείκτη “Καθαρό Περιθώριο ή Καθαρό Κέρδος” για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, όπως παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 38: Καθαρό περιθώριο ή Καθαρό Κέρδος στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.
(Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Η τιμή του Δείκτη Καθαρού Κέρδους δεν είναι αρκετά υψηλή για κανένα από τα τρία έτη που έγινε ο υπολογισμός του. Μάλιστα, παρατηρείται πως η τιμή του στο διάστημα 2005-2009 είχε μείωση, με μεγαλύτερη όμως τη μείωση στο διάστημα 2009-2014, γεγονός που είναι και φυσιολογικό δεδομένης της οικονομικής κρίσης της χώρας.

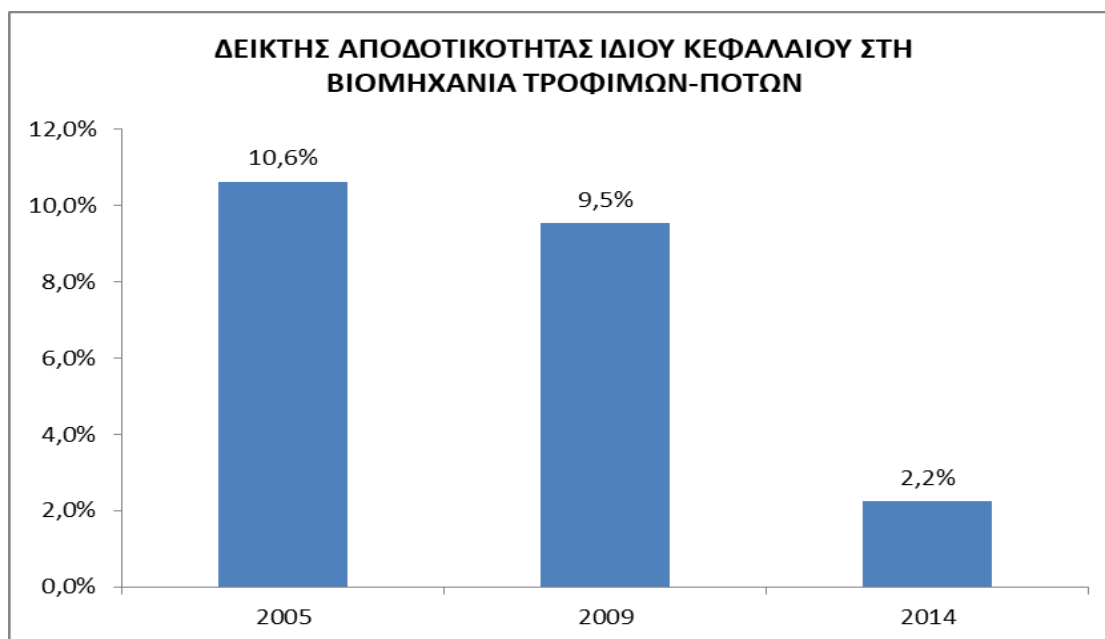
Στη συνέχεια, μελετάται ο Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.

Διάγραμμα 39: Δείκτης αποδοτικότητας Ενεργητικού στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.
(Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Ο δείκτης αποδοτικότητας το 2005 εμφάνιζε ικανοποιητική τιμή με την τιμή αυτή όμως να μειώνεται το 2009 και τελικά να καταλήγει το 2014 σε μία μη ικανοποιητική τιμή. Η τιμή αυτή κρίνεται φυσιολογική όμως για την περίοδο οικονομικής κρίσης που διανύει η χώρα, καθώς ο δείκτης αυτός εκφράζει και την οπτική της Εθνικής Οικονομίας αφού οι πόροι που βρίσκονται δεσμευμένοι από τους μετόχους και από άλλες πηγές χρηματοδότησης (τράπεζες, άλλες επιχειρήσεις) αποτελούν εθνικούς πόρους. [4]

Τέλος, στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται ο Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ίδιου Κεφαλαίου για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.

Διάγραμμα 40: Δείκτης αποδοτικότητας Ιδίου Κεφαλαίου στη βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.
(Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από την συγγραφέα)

Ο δείκτης αποδοτικότητας Ιδίου Κεφαλαίου έχει για το διάστημα 2005-2009 σχετικά ικανοποιητική τιμή, μειώνοντας την τιμή ωστόσο από 10,6% σε 9,5%. Το διάστημα όμως από το 2009-2014, εν μέσω της Οικονομικής Κρίσης στη χώρα, ο δείκτης μειώνεται αισθητά καθιστώντας τις επενδύσεις στις επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών όχι και τόσο συμφέρουσες για τους μετόχους, αφού μπορούν να ανακτήσουν τα κεφάλαιά τους σε περίπου 46 ($100/2,2=45,5$) έτη.

3.6 Κεφαλαιακή διάρθρωση και δανειακή επιβάρυνση

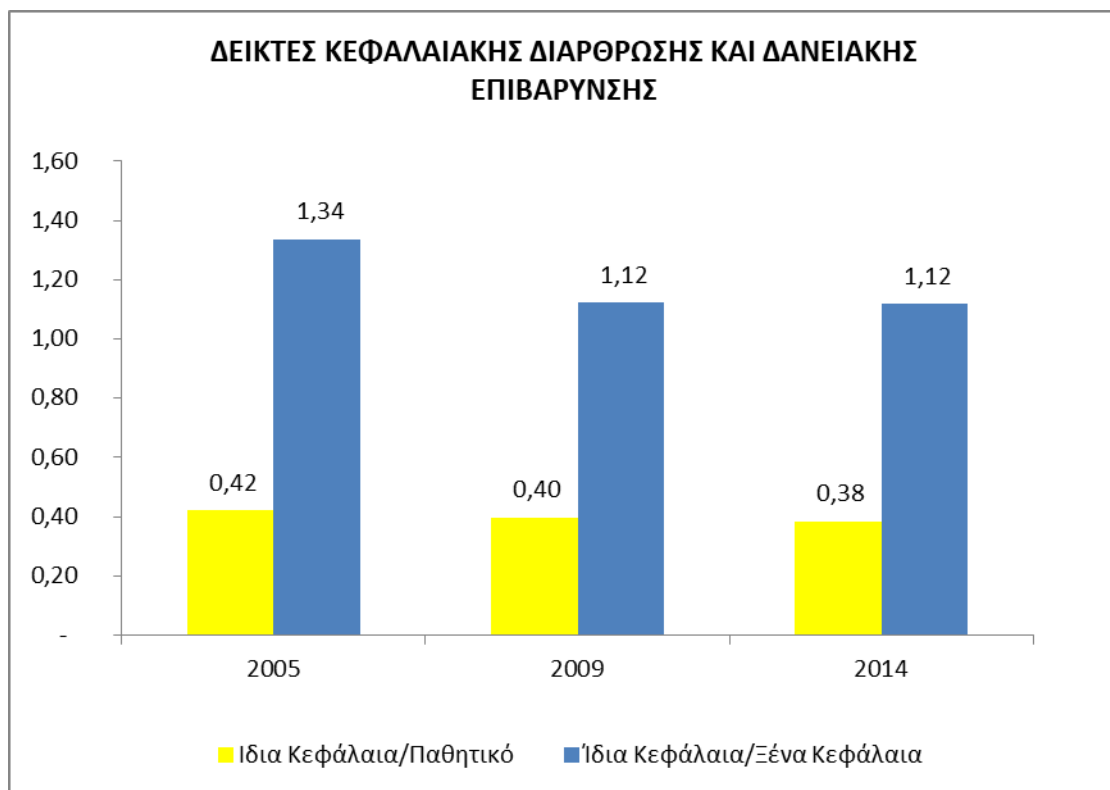
Για τη μέτρηση της έντασης της χρήσης δανειακών κεφαλαίων για την ανάπτυξη της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών, έγινε υπολογισμός δύο αριθμοδεικτών. Οι Δείκτες αυτοί, δείχνουν σε τι βαθμό εξαρτώνται οι επιχειρήσεις του κλάδου από δάνεια και κατά πόσο διασφαλίζονται οι πιστωτές της.

Οι δύο δείκτες που εξετάζονται είναι:

Ο λόγος (Ίδια κεφάλαια) / (Σύνολο Παθητικού) και εκφράζει το βαθμό στον οποίο οι επιχειρήσεις του κλάδου στηρίζονται στα δικά τους κεφάλαια. Επιδιώκεται

τιμή του δείκτη $>0,5$. Ο δεύτερος δείκτης ισούται με το λόγο (*Ίδια Κεφάλαια*) / (*Ξένα Κεφάλαια*) και αποτελεί το μέτρο αξιοπιστίας των επιχειρήσεων προς τους πιστωτές τους. Επιθυμητή είναι η τιμή του δείκτη >1 .^[4]

Στο παρακάτω διάγραμμα γίνεται παρουσίαση των δύο Αριθμοδεικτών κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Δανειακής Επιβάρυνσης για την Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. Η επεξεργασία έγινε για τα έτη 2005, 2009 και 2014, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία από την Infobank-Hellastat.

Διάγραμμα 41: Δείκτες Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Δανειακής Επιβάρυνσης των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: Infobank-Hellastat, επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Αρχικά, παρατηρώντας τον Δείκτη Ίδιων Κεφαλαίων/Παθητικό, φαίνεται πως δεν ικανοποιεί την επιδιωκόμενη τιμή $>0,5$ για κανένα από τα εξεταζόμενα έτη, που σημαίνει πως οι επιχειρήσεις των Τροφίμων και Ποτών δεν στηρίζονται εξ' ολοκλήρου σε δικά τους κεφάλαια. Μάλιστα, η τιμή αυτή του δείκτη, παρουσιάζει μείωση στα χρόνια από το 2005 στο 2014 που σημαίνει ότι μέσα στην κρίση οι επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να καταφύγουν περισσότερο σε ξένα κεφάλαια

συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη.

Παρατηρώντας τώρα το δεύτερο Δείκτη, η τιμή του και στα τρία εξεταζόμενα έτη, είναι στα πλαίσια της επιθυμητής, γεγονός που σημαίνει πως η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, αποτελείται από επιχειρήσεις που είναι αξιόπιστες για τους πιστωτές τους, με την αξιοπιστία όμως να μειώνεται στο διάστημα της ύφεσης που διανύει η χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, ΒΑΣΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κεφάλαιο 4: Η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών μέσα στην οικονομική κρίση βάσει αποτελεσμάτων έρευνας των μεγαλύτερων επιχειρήσεων

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αξιοποιούνται αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) και το Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, για λογαριασμό του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) στο πλαίσιο του έργου «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ». Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις, το 2011 και το 2013, με τη χρήση ερωτηματολογίων που απευθύνονται στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις τις χώρες. Ο τρόπος που διεξήχθη η έρευνα κατά το μεγαλύτερο μέρος είναι μέσω προσωπικών τηλεφωνικών συνεντεύξεων με τον Γενικό Διευθυντή/Διευθύνοντα Σύμβουλο των εταιριών. Σκοπός της έρευνας, είναι να εξεταστούν διάφορα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων, όπως η στρατηγική τους, οι οικονομικές επιδόσεις τους, οι καινοτομίες, η απασχόληση κ.α. Στην παρούσα διπλωματική εργασία, γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων της πρόσφατης έρευνας του 2013, με τη βοήθεια του προγράμματος IBM SPSS v.20, για τη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών και τη Μεταποίηση συνολικά.

Στην έρευνα έλαβαν μέρος συνολικά 711 επιχειρήσεις, με το 30,1% των συμμετεχόντων να είναι από τη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, με 214 επιχειρήσεις. Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζεται αναλυτικά το δείγμα της έρευνας (Πίνακας 27).

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Τρόφιμα-Ποτά	214	30,1
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	57	8
Εκδόσεις και προϊόντα χαρτιού	50	7
Χημικά προϊόντα	63	8,9
Πλαστικά/ελαστικά	43	6
Μη μεταλλικά ορυκτά	66	9,3
Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	99	13,9
Μηχανήματα- είδη εξοπλισμού	26	3,7
Έπιπλα και λοιπές Βιομηχανίες	18	2,5
Λοιποί κλάδοι	75	10,5
Σύνολο	711	100

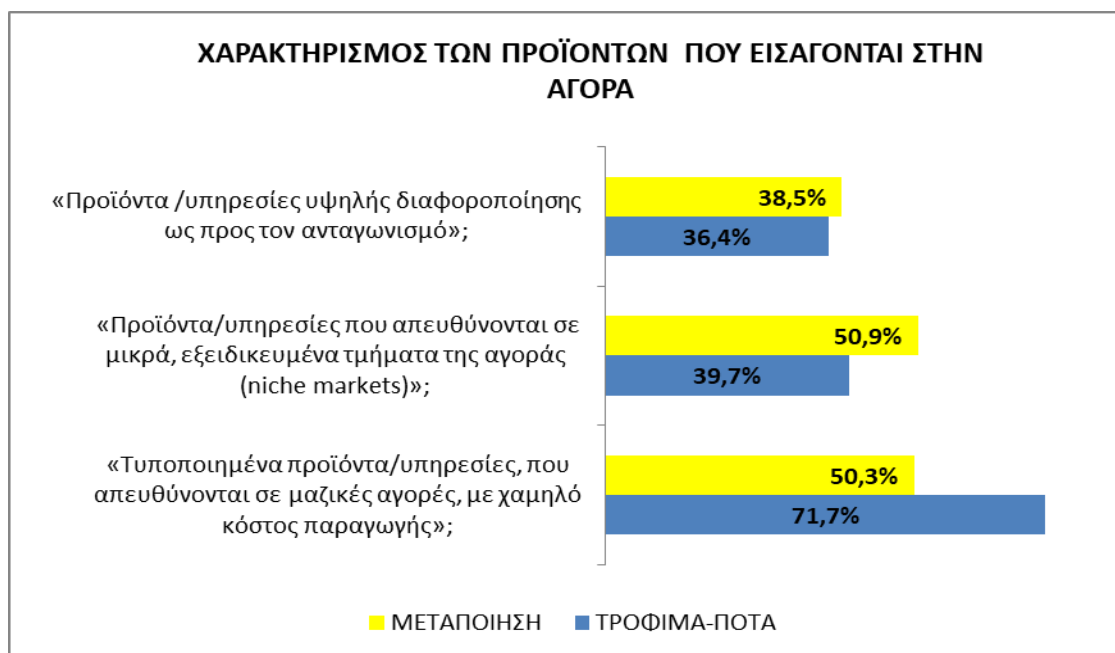
Πίνακας 27: Δείγμα επιχειρήσεων έρευνας. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα.)

Τα παρακάτω αποτελέσματα αναφέρονται στις 214 επιχειρήσεις του κλάδου Τροφίμων -Ποτών που πήραν μέρος στην έρευνα.

4.2 Επιχειρηματική Στρατηγική

Στην ενότητα αυτή, εξετάζεται η Ανταγωνιστική Στρατηγική που ακολουθούν οι επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών καθώς και της Μεταποιητικής Βιομηχανίας.

Αρχικά, μελετάται ο Χαρακτηρισμός των Προϊόντων που εισάγει στην αγορά η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών συγκριτικά με το σύνολο της εγχώριας Μεταποίησης. Τα αποτελέσματα καταγράφονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

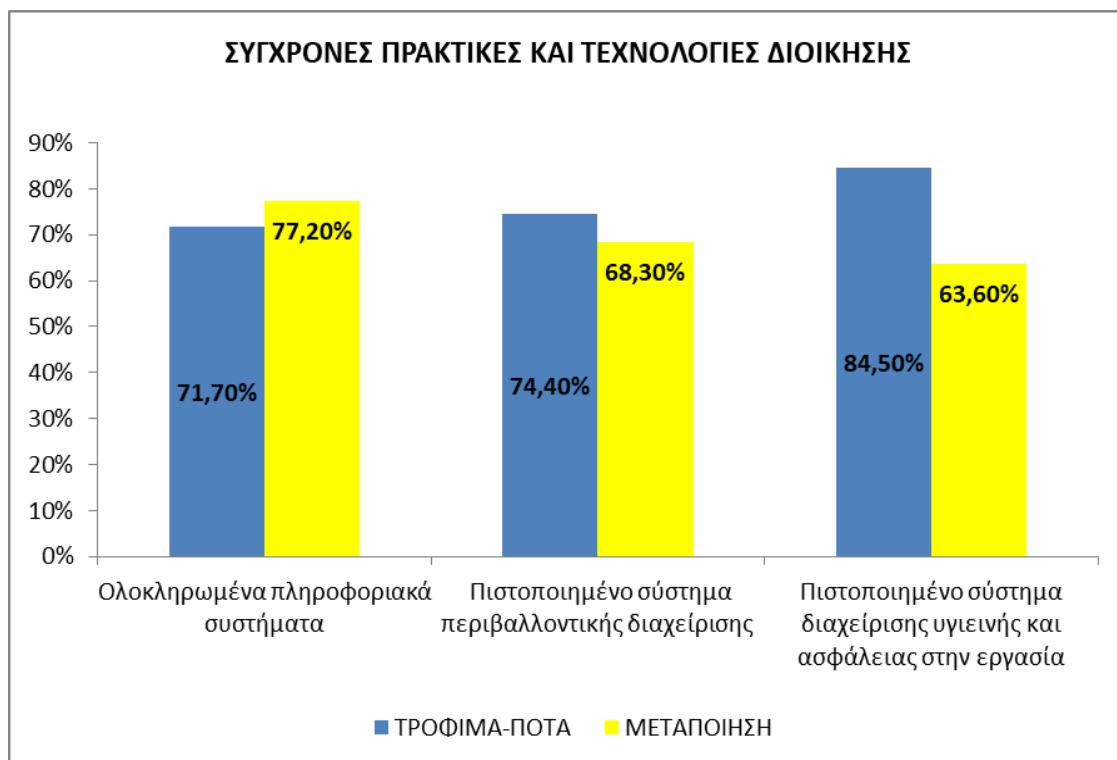

Διάγραμμα 42: Χαρακτηρισμός των προϊόντων που εισάγουν οι επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών στην Αγορά. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Εξετάζοντας το είδος του προϊόντος ή των υπηρεσιών που εισάγουν οι επιχειρήσεις στην αγορά, το 71,7% του κλάδου των Τροφίμων και Ποτών παράγουν προϊόντα χαμηλού κόστους παραγωγής που απευθύνονται σε μαζικές αγορές. Το μικρότερο ποσοστό έχουν τα προϊόντα υψηλής διαφοροποίησης ως προς τον ανταγωνισμό με 36,4% και ακολουθούν τα προϊόντα που απευθύνονται σε εξειδικευμένες αγορές με ποσοστό 39,7%. Αντίθετα, στη Μεταποιητική Βιομηχανία, το μεγαλύτερο ποσοστό των προϊόντων που εισάγονται στην αγορά, απευθύνονται σε μικρά εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς (Niche Markets) (50.9%) και ακολουθούν τυποποιημένα προϊόντα για μαζικές αγορές με ποσοστό 50,3%. Τέλος, το μικρότερο ποσοστό των προϊόντων που εισάγονται στην αγορά από τη Μεταποιητική Βιομηχανία επίσης είναι υψηλής διαφοροποίησης ως προς τον ανταγωνισμό (35,5%).

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός οργάνωσης της λειτουργίας των επιχειρήσεων με Σύγχρονες Πρακτικές και Τεχνολογίες Διοίκησης. Η χρήση των τεχνολογικών αυτών μεθόδων αποτελεί ένδειξη εκσυγχρονισμού και συνδέεται με τη δυνατότητα αποτελεσματικής διαχείρισης της λειτουργίας των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ο κλάδος των Τροφίμων-Ποτών, υπερέχει σε σύγχρονα

τεχνολογικά συστήματα έναντι της συνολικής μεταποίησης πλην των πληροφορικών συστημάτων. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για τη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών.

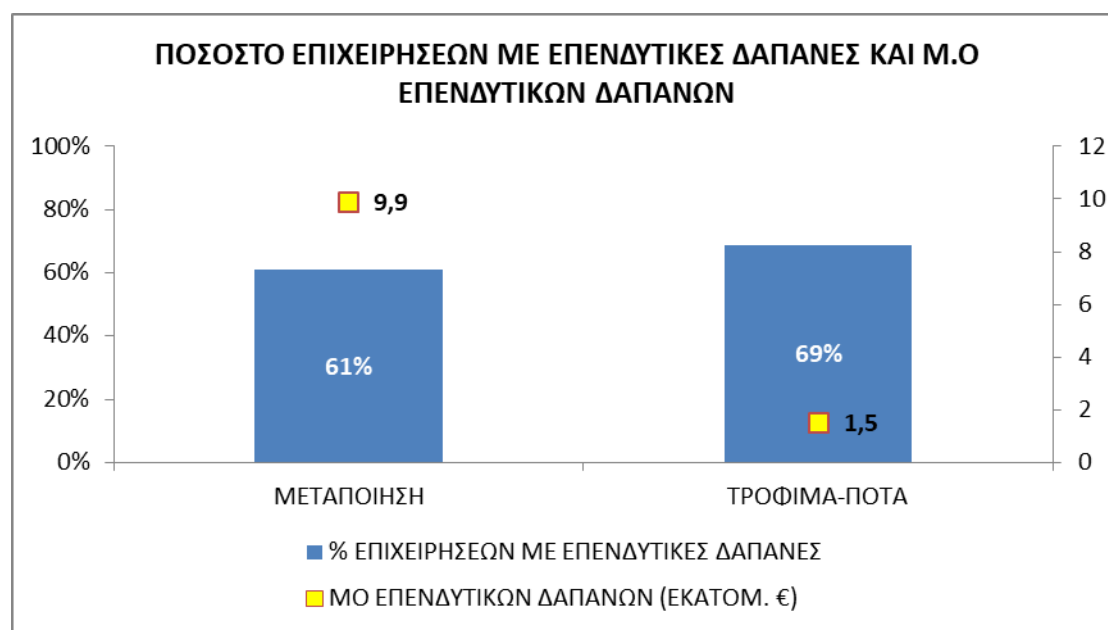
Διάγραμμα 43: Σύγχρονες πρακτικές και τεχνολογίες διοίκησης στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Το Πιστοποιημένο σύστημα διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, δείχνει να είναι η τεχνολογία στην οποία έχει επενδύσει περισσότερο ο κλάδος των Τροφίμων-Ποτών με 84,5% και υπερέχει στη χρήση του έναντι της Μεταποίησης συνολικά με 63,6%. Όσον αφορά στο Πιστοποιημένο Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, στη Μεταποίηση χρησιμοποιείται από το 68,3% των επιχειρήσεων, ενώ στον κλάδο των Τροφίμων-Ποτών, χρησιμοποιείται από το 74,4% των επιχειρήσεων. Τέλος, τα Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα εφαρμόζονται από το 71,7% των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών έναντι του 77,2% του συνόλου της Μεταποίησης (Διάγραμμα 43).

4.3 Οικονομικές Επιδόσεις επιχειρήσεων και Αγορά

4.3.1 Επενδύσεις στη διετία 2011-2012

Στη συγκεκριμένη ενότητα, παρουσιάζονται στοιχεία για τις Επενδυτικές Δραστηριότητες των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Τα στοιχεία αυτά είναι σημαντικά για την εκτίμηση της επενδυτικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών εν μέσω Οικονομικής Κρίσης.

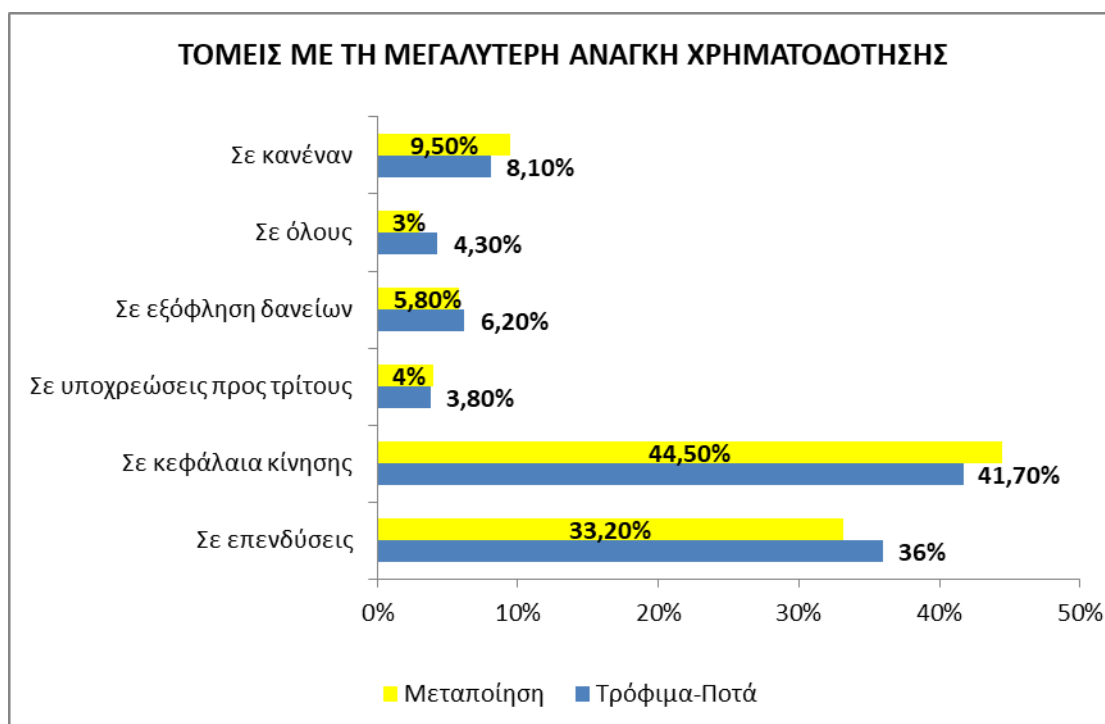
Διάγραμμα 44: Ποσοστό επιχειρήσεων με επενδυτικές δαπάνες και μέσος όρος επενδυτικών δαπανών για τη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται, ότι τη διετία 2011-2012, το 69% των επιχειρήσεων του Κλάδου Τροφίμων και Ποτών δαπανά κατά μέσο όρο 1,5 εκατομ.€ για επενδύσεις, ενώ συνολικά στη Μεταποίηση το 61% των επιχειρήσεων επενδύουν με μέσο όρο 9,9 εκατομ.€ δαπάνες. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο μέσος όρος επενδύσεων στο σύνολο της Μεταποίησης είναι τόσο υψηλός κυρίως λόγω των “Λοιπών Κλάδων”, όπου οι Δαπάνες αγγίζουν κατά μέσο όρο τα 6,15 εκατομ.€ (Διάγραμμα 44). Πιο αναλυτικά, ως Λοιποί Κλάδοι¹², αναφέρονται οι επιχειρήσεις των κλάδων της Μεταποίησης που

¹² Στους Λοιπούς Κλάδους ανήκουν επιχειρήσεις που έλαβαν μέρος στην έρευνα και ανήκουν σύμφωνα με την κωδικοποίηση ΣΤΑΚΟΔ-03 στους επιμέρους κλάδους της Μεταποίησης: “Παραγωγή

έλαβαν μέρος στην έρευνα πεδίου και συμμετέχουν στο δείγμα με ποσοστό 10,5% (Πίνακας 27), που σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας εμφανίζουν 6,15 εκατομ.€ μέσο όρο επενδύσεων, γεγονός που συντελεί στον υψηλό αριθμό του μέσου όρου επενδύσεων ανά επιχείρηση της Μεταποίησης (9,9 εκατομ. €) συγκριτικά με τα Τρόφιμα-Ποτά που παρουσιάζουν μέσο όρο μόλις 1,5 εκατομ. € (Διάγραμμα 44).

Στη συνέχεια, εξετάζονται οι τομείς με τη μεγαλύτερη ανάγκη χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών (Διάγραμμα 45) και οι Κύριες Πηγές Χρηματοδότησής της (Πίνακας 28).

Διάγραμμα 45: Τομείς με τη μεγαλύτερη ανάγκη Χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Προϊόντων Καπνού”, “Κατεργασία και Δέψη Δέρματος”, “Δασοκομία και υλοτομία”, “Παραγωγή Οπτάνθρακα και Προϊόντων Δύλισης”, “Κατασκευή Ηλεκτρικών Μηχανών και συσκευών”, “Κατασκευή Ιατρικών Οργάνων”, “Κατασκευή Αυτοκινήτων”, “Κατασκευή Εξοπλισμού και Συσκευών Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης”, “Ανακύκλωση”.

ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΛΑΔΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ		
1η Κύρια Πηγή	Τραπεζικός δανεισμός	53,10%
2η Κύρια Πηγή	Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα	28,40%
3η Κύρια Πηγή	Αποθεματικά	47,10%
ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ		
1η Κύρια Πηγή	Τραπεζικός δανεισμός	51,10%
2η Κύρια Πηγή	Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα	27,40%
3η Κύρια Πηγή	Αποθεματικά και Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	26,40%

Πίνακας 28: Κύριες πηγές χρηματοδότησης επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

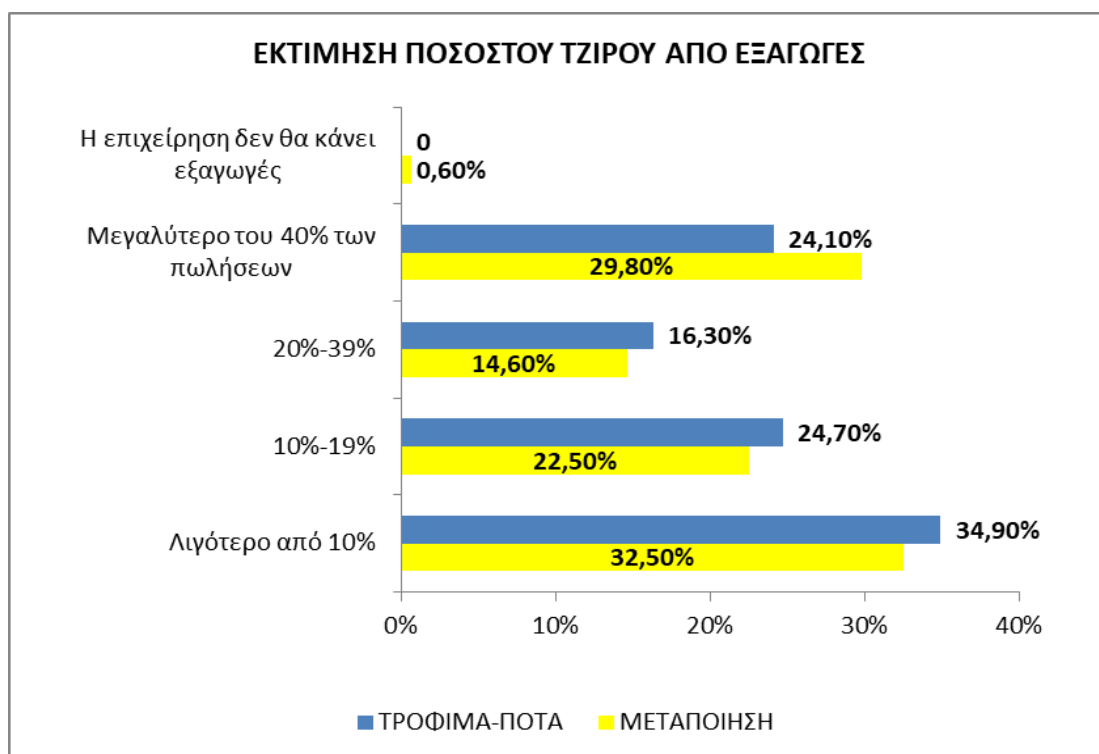
Σε Κεφάλαια Κίνησης εστιάζεται η μεγαλύτερη ανάγκη χρηματοδότησης των επιχειρήσεων των Τροφίμων-Ποτών όπως καταγράφεται με 41,7%, με το ποσοστό όμως συνολικά της Μεταποίησης να είναι μεγαλύτερο (44,5%). Αξίζει να σημειωθεί πως είναι αναμενόμενο οι επιχειρήσεις να στρέφονται στη χρηματοδότηση Κεφαλαίων Κίνησης, καθώς είναι σημαντικά για την εύρυθμη λειτουργία τους, αφού αντιπροσωπεύουν το ποσό της καθημερινής λειτουργικής ρευστότητας που χρειάζονται ώστε να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους, προσδίδοντάς τους μεγαλύτερη ευελιξία κινήσεων. Ο δεύτερος τομέας χρηματοδότησης είναι οι Επενδύσεις, με ποσοστό 36% για τα Τρόφιμα-Ποτά και τη Μεταποίηση με 33,2%. Οι Επενδύσεις για τις επιχειρήσεις είναι εξίσου σημαντικές καθώς ενισχύουν την ανταγωνιστική τους θέση αφού χρησιμοποιούνται για να αναβαθμιστούν οι παραγωγικές τους διαδικασίες, οι παραγωγικές τους μονάδες, να διαφοροποιηθούν τα προϊόντα τους κ.α. Τέλος, μικρότερες ανάγκες χρηματοδότησης, φαίνεται να έχουν οι τομείς των Υποχρεώσεων προς τρίτους και των Δανείων, καθώς καταγράφουν μικρότερα ποσοστά τόσο για τη Μεταποίηση συνολικά, όσο και για την Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών (Διάγραμμα 45).

Εξετάζοντας τώρα τις Κύριες πηγές Χρηματοδότησης των Επιχειρήσεων, η 1^η Κύρια Πηγή χρηματοδότησης για τον κλάδο Τροφίμων και Ποτών είναι ο Τραπεζικός Δανεισμός, η 2^η Κύρια Πηγή χρηματοδότησης είναι τα Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα και η 3^η Κύρια Πηγή είναι τα Αποθεματικά. Για τη Μεταποίηση συνολικά, επικρατεί η ίδια εικόνα για τις δύο πρώτες κύριες πηγές, ενώ

διαφοροποιείται η τρίτη, που αποτελείται τόσο από τα Αποθεματικά όσο και από την Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου με ίσα ποσοστά (Πίνακας 28). Η Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου για τη Μεταποίηση, δείχνει αυξημένη κινητικότητα και ανοίγματα στις χρηματαγορές για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο συγκριτικά με τις επιχειρήσεις των Τροφίμων-Ποτών.

4.3.2: Εξαγωγικές επιδόσεις 2013

Οι εξαγωγικές επιδόσεις είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη βιωσιμότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι ότι δεν είναι αρκετά εξωστρεφείς στις αγορές. Παρακάτω, παρουσιάζονται στοιχεία των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος στην έρευνα σχετικά με την εκτίμηση του Ποσοστού του Τζίρου που αντιστοιχεί σε Εξαγωγές για το 2013.

Διάγραμμα 46: Εκτίμηση ποσοστού Τζίρου επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών από Εξαγωγές για το 2013. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Για τη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, η πλειοψηφία του κλάδου (34,9%) εκτιμά πως μόλις λιγότερο του 10% του Τζίρου θα αντιστοιχεί σε Εξαγωγές. Συνολικά η Μεταποίηση σαν Βιομηχανία, επίσης εκτιμά Τζίρο από Εξαγωγές κάτω του 10% κατά 32%. Με ποσοστό ωστόσο 29.8% οι επιχειρήσεις της Μεταποίησης εκτιμούν ότι ο Τζίρος από Εξαγωγές θα είναι μεγαλύτερος του 40% των πωλήσεων με το αντίστοιχο στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών να κυμαίνεται στο 24,1%. Συνολικά, ο κλάδος των Τροφίμων και των Ποτών, φαίνεται λιγότερο αισιόδοξος όσον αφορά στις Εξαγωγές για το 2013, σε σχέση με το σύνολο της Μεταποίησης που εκτιμά περισσότερο Τζίρο λόγω Εξαγωγών. Τέλος, μηδενικό φαίνεται να ναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά ότι δε θα γίνουν Εξαγωγές τόσο στα Τρόφιμα όσο και συνολικά στην εγχώρια Μεταποίηση (Διάγραμμα 46).

4.3.3 Κερδοφορία Επιχειρήσεων 2012-2013

Στην παρούσα ενότητα, μελετάται η Κερδοφορία των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών για το 2012, καθώς και η εκτίμηση των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος στην έρευνα της κερδοφορίας για το 2013. Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα.

ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ			
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2012	ΚΕΡΔΗ %	ΖΗΜΙΕΣ %	ΟΡΙΑΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ %
Μεταποίηση	50,8	43,9	5,3
Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών	62,4	31,4	6,2
ΠΡΟΒΛΕΨΗ 2013			
Μεταποίηση	57,3	31	11,7
Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών	69,8	19,5	10,7

Πίνακας 29: Κερδοφορία επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών για το 2012 και πρόβλεψη για το 2013. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

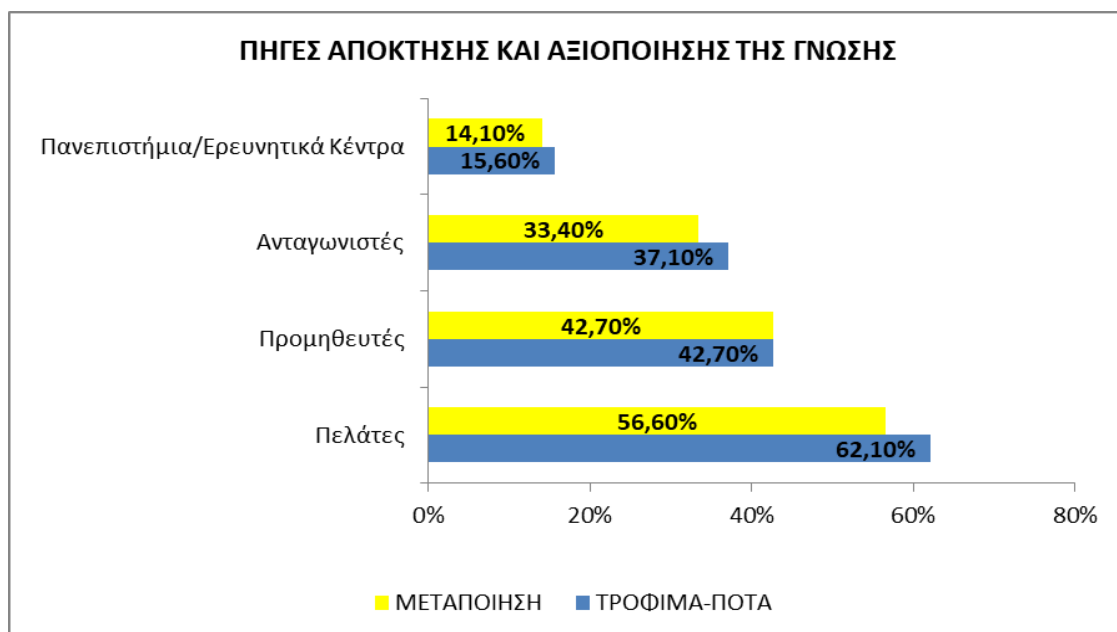
Εξετάζοντας τις οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα την Κερδοφορία για το 2012 και την εκτίμησή της για το 2013, η Βιομηχανία Τροφίμων

και Ποτών φαίνεται πως αποτελεί ένα κερδοφόρο τομέα της Μεταποίησης με κερδοφορία εν μέσω Οικονομικής Κρίσης να εμφανίζει το 62% των επιχειρήσεων υπερέχοντας της Μεταποίησης συνολικά που παρουσιάζει κερδοφορία το 50,8% των επιχειρήσεων. Όσον αφορά στο 2013, αισιόδοξη φαίνεται να είναι η Ελληνική Βιομηχανία, που εκτιμά αύξηση στην κερδοφορία της παρά την Οικονομική Κρίση, και πιο συγκεκριμένα τον κλάδο των Τροφίμων-Ποτών να μειώνει αισθητά τις ζημιές (Πίνακας 29).

4.4 Τεχνολογικές επιδόσεις & ανάπτυξη καινοτομιών

4.4.1 Πηγές για την απόκτηση και την αξιοποίηση της γνώσης

Οι επιχειρήσεις, με σκοπό να καταστρώσουν την εταιρική τους στρατηγική και να παράγουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες, χρησιμοποιούν τη γνώση. Στην συγκεκριμένη ενότητα, παρουσιάζονται οι κύριες πηγές γνώσης που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις. Στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζονται οι Πηγές Απόκτησης και Αξιοποίησης της γνώσης για τη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών και τη Μεταποίηση συνολικά.

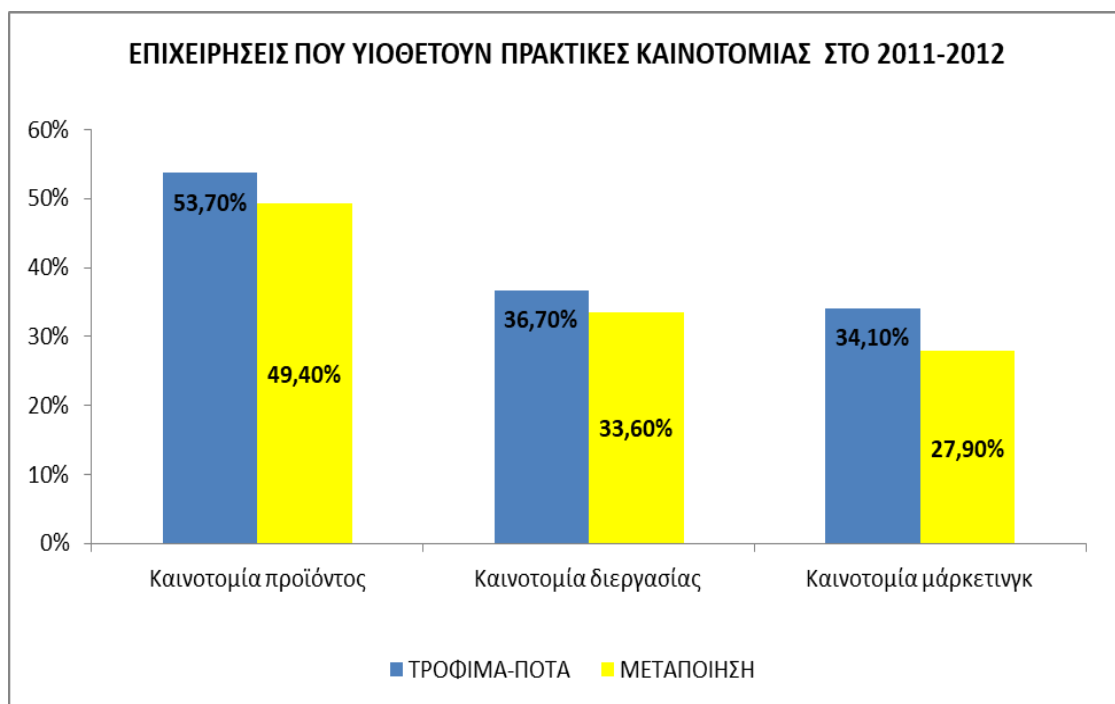
Διάγραμμα 47: Πηγές απόκτησης και αξιοποίησης γνώσης των επιχειρήσεων. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Παρατηρείται, πως η πιο σημαντική Πηγή Γνώσης τόσο για τη Μεταποίηση όσο και για τον Κλάδο των Τροφίμων-Ποτών είναι οι Πελάτες με ποσοστό 62,10% στην Βιομηχανία Τροφίμων και στην Μεταποίηση με ποσοστό 56,6%. Οι Προμηθευτές φαίνεται πως είναι η δεύτερη πηγή γνώσης των επιχειρήσεων, όπου ο κλάδος Τροφίμων και στο σύνολό της η Μεταποίηση παρουσιάζουν ίδια εικόνα με ποσοστό 42,7%. Την τρίτη θέση στη γνώση κατέχουν οι Ανταγωνιστές, με 37,10% για τα Τρόφιμα-Ποτά έναντι 33,4% της Μεταποίησης. Τέλος, τα Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά κέντρα αποτελούν την τελευταία Πηγή Απόκτησης της Γνώσης. Συνολικά, η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, φαίνεται να αξιοποιεί περισσότερο τη γνώση σε σχέση με τη Μεταποιητική Βιομηχανία (Διάγραμμα 47).

4.4.2 Καινοτομίες που αφορούν παραγωγικές διαδικασίες ή διεργασίες

Οι καινοτομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων αποτελούν ένα δυναμικό χαρακτηριστικό τους. Ως Καινοτομία Προϊόντος ορίζεται: “Η διαδικασία/διεργασία μέσω της οποίας αναπτύσσονται νέες και βελτιωμένες υπηρεσίες, παραγωγικές διαδικασίες/διεργασίες, προϊόντα και υλικά, και μεταφέρονται είτε σε παραγωγικές

μονάδες είτε στην αγορά ανάλογα με την περίπτωση” [Rubenstein, 1989]. Στην ενότητα αυτή, παρουσιάζονται οι τρεις μορφές καινοτομίας που μελετήθηκαν στην έρευνα των επιχειρήσεων για τη διετία 2011-2012. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται η Καινοτομία Προϊόντος, η Καινοτομία Παραγωγικής Διεργασίας και η Καινοτομία Οργάνωσης/Μάρκετινγκ. Ως **Καινοτομία Προϊόντος** ορίζεται η παραγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών. Η βελτίωση μπορεί να περιλαμβάνει τεχνικές προδιαγραφές καθώς και λειτουργικά χαρακτηριστικά του προϊόντος. Ως **Καινοτομία Παραγωγικής Διαδικασίας**, ορίζεται η εφαρμογή μιας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης μεθόδου παραγωγής ή παράδοσης/ διανομής η οποία περιλαμβάνει σημαντικές αλλαγές στις τεχνικές, τον εξοπλισμό ή το λογισμικό που χρησιμοποιείται. Σκοπός της Καινοτομίας Παραγωγικής Διαδικασίας είναι μειωθεί το κόστος παραγωγής/διεργασίας και να αυξηθεί η ποιότητα του προϊόντος. Τέλος, ως **Καινοτομία Οργάνωσης/Μάρκετινγκ** ορίζεται εφαρμογή μιας νέας οργανωτικής μεθόδου (η οποία δεν έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν από την επιχείρηση) στις επιχειρησιακές πρακτικές, στην οργάνωση της εργασίας ή στη διαχείριση των εξωτερικών σχέσεων της επιχείρησης. Η Καινοτομία Οργάνωσης/Μάρκετινγκ αποσκοπεί στην καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών των πελατών, στο άνοιγμα των αγορών ή στη νέα διανομή προϊόντων στην αγορά με στόχο την αύξηση των πωλήσεων μιας επιχείρησης [5][6][7]. Στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζονται οι Πρακτικές Καινοτομίας που υιοθετούνται από τη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών.

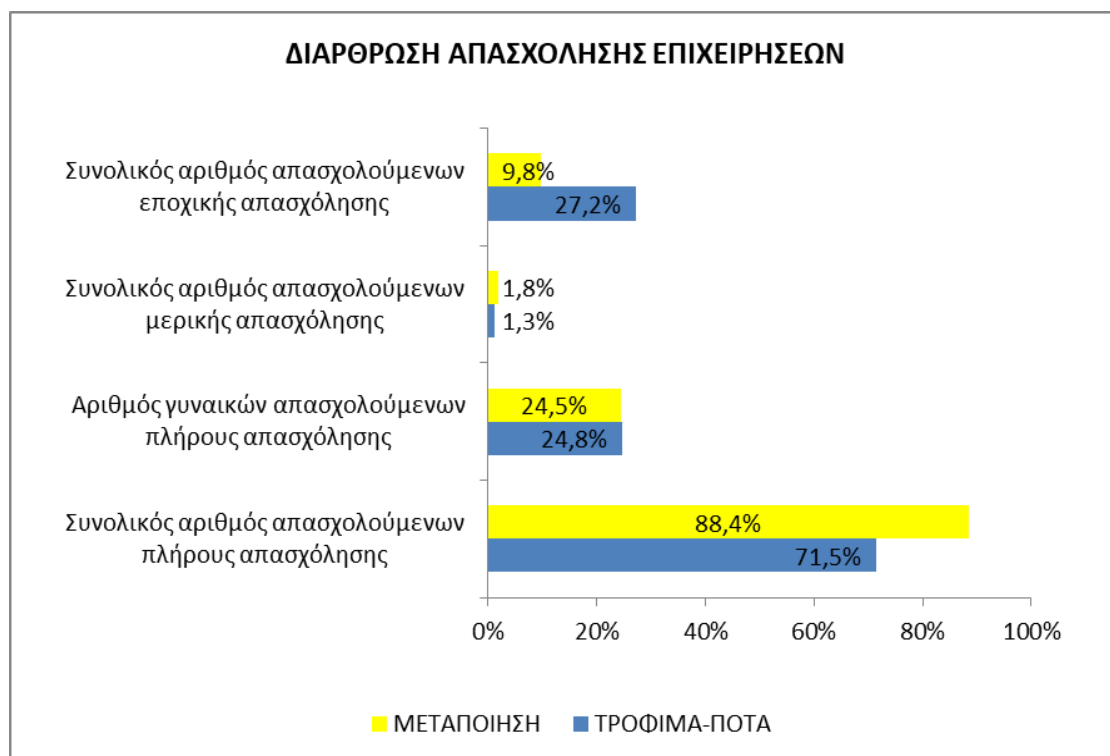
Διάγραμμα 48: Ποσοστό επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών που υιοθετούν Πρακτικές Καινοτομίες τη διετία 2011-2012. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)

Όπως αναλύεται στο παραπάνω διάγραμμα,, η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών εμφανίζεται καινοτόμος έναντι της Μεταποιητικής Βιομηχανίας, αφού το ποσοστό των επιχειρήσεων που υιοθετούν Καινοτομίες είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό του συνόλου της Μεταποίησης. Περισσότερες είναι οι επιχειρήσεις των Τροφίμων-Ποτών με Καινοτομίες Προϊόντος ενώ μικρότερο είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν Καινοτομίες Μάρκετινγκ, κατέχοντας όμως τη μεγαλύτερη διαφορά ποσοστού έναντι της Μεταποιητικής Βιομηχανίας. Τόσο στη Μεταποίηση όσο και στον κλάδο της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών, παρατηρείται ότι στην πλειοψηφία τους οι επιχειρήσεις στρέφονται προς τις πρακτικές Καινοτομίες Προϊόντος, γεγονός που αποδεικνύει την ανάγκη τους να ανταποκριθούν στον υψηλό ανταγωνισμό παράγοντας νέα προϊόντα που θα κερδίσουν μεγαλύτερο μέρος της αγοράς (Διάγραμμα 48).

4.5 Απασχόληση και πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού

4.5.1 Στατιστικά στοιχεία απασχολούμενων επιχειρήσεων

Στη συγκεκριμένη ενότητα, παρουσιάζονται στοιχεία των επιχειρήσεων που πήραν μέρος στην έρευνα, σχετικά με το Ανθρώπινο Δυναμικό τους. Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η κατανομή των εργαζομένων με βάση το είδος της απασχόλησής τους.

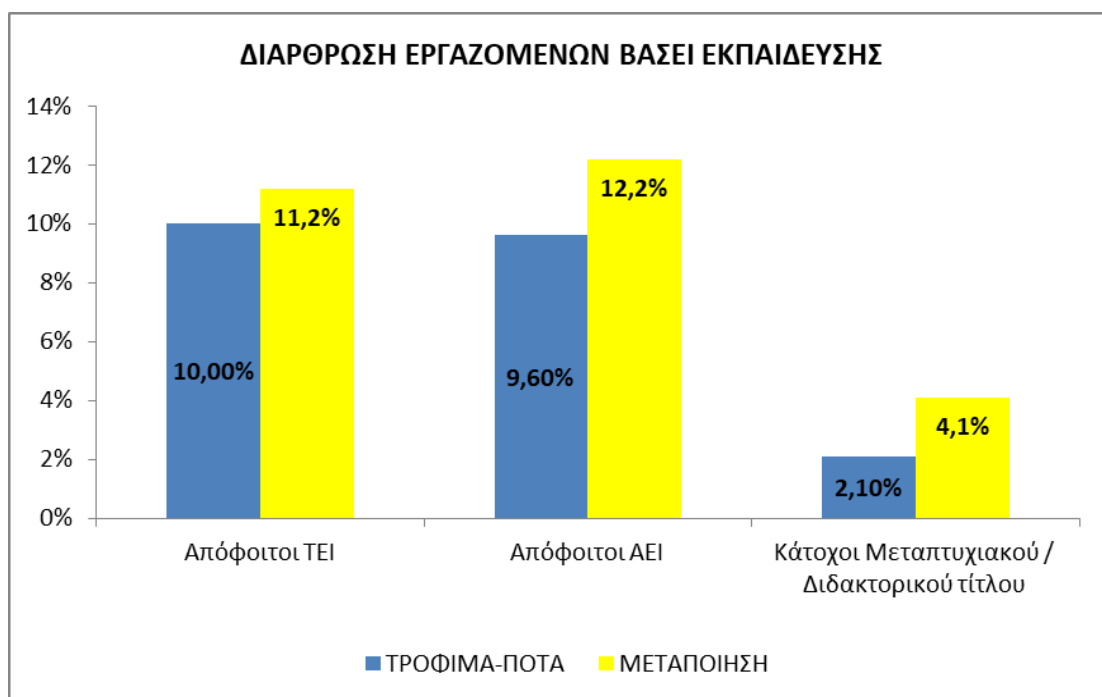
Διάγραμμα 49: Διάρθρωση της απασχόλησης των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, το 71,5% των εργαζομένων είναι πλήρους απασχόλησης, από τους οποίους μία στους τρεις είναι γυναίκα¹³. Αντίθετα στη Μεταποίηση συνολικά το ποσοστό των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης είναι πολύ μεγαλύτερο 88,4%, όμως οι γυναίκες είναι λιγότερες σε σχέση με τα Τρόφιμα. Οι εργαζόμενοι εποχιακής απασχόλησης στην Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών

¹³ Στο σύνολο των απασχολούμενων πλήρους απασχόλησης, εμπεριέχεται και ο αριθμός των γυναικών πλήρους απασχόλησης.

ανέρχονται σε ποσοστό της τάξης του 27,2% έναντι του συνόλου της Μεταποιητικής Βιομηχανίας που είναι μόλις 9,8%. Τέλος, τα ποσοστά μερικής απασχόλησης είναι πολύ μικρά τόσο για τα Τρόφιμα όσο και για τη Μεταποίηση (Διάγραμμα 49).

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για την Κατανομή των Εργαζομένων των επιχειρήσεων με βάση την Εκπαίδευσή τους. Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, στη Βιομηχανία Τροφίμων τα ποσοστά εργαζομένων με ανώτερη εκπαίδευση είναι μικρότερα από εκείνα του συνόλου της Μεταποίησης.

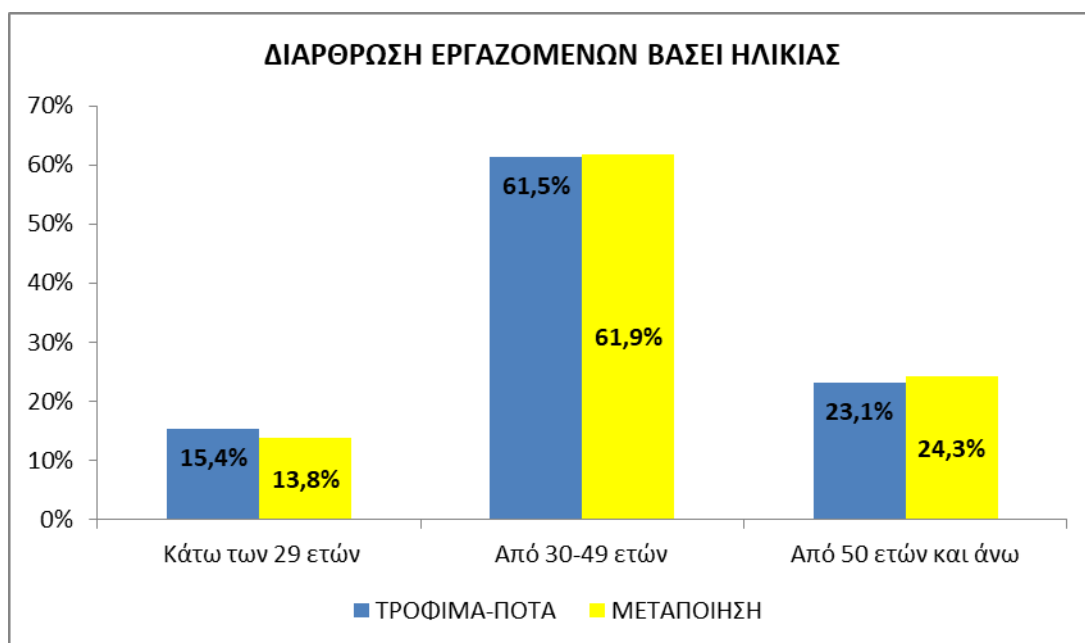

Διάγραμμα 50: Διάρθρωση των εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών βάσει εκπαίδευσης (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Πιο αναλυτικά, στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών με παρόμοια ποσοστά 10% και 9,6% εμφανίζονται οι απόφοιτοι ΤΕΙ και ΑΕΙ αντίστοιχα, ενώ μόλις το 2,1% των εργαζομένων είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακών/Διδακτορικών. Όσον αφορά στη Μεταποίηση, μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των εργαζομένων Αποφοίτων ΑΕΙ έναντι ΤΕΙ ενώ το ποσοστό των εργαζομένων που είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακών/Διδακτορικών (4,1%) είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο στα

Τρόφιμα-Ποτά (2,1%). Είναι εμφανές, ότι η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών υστερεί έναντι της Μεταποίησης στην απασχόληση εργαζομένων ανώτερης εκπαίδευσης (Διάγραμμα 50).

Παρακάτω, παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την Ηλικιακή Διάρθρωση των Εργαζομένων των επιχειρήσεων. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί, η διάρθρωση των εργαζομένων βάσει ηλικίας στην Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών ακολουθεί ίδια εικόνα με τη Μεταποιητική Βιομηχανία.

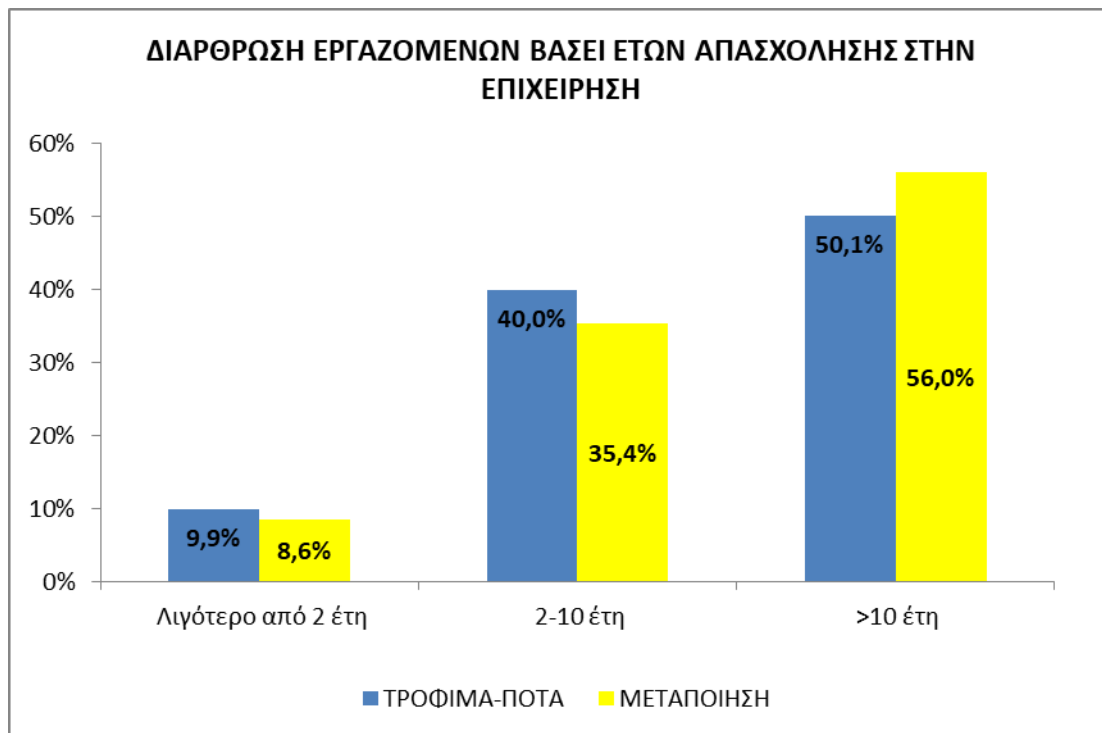

Διάγραμμα 51: Διάρθρωση των εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών βάσει ηλικίας (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από την συγγραφέα)

Ο μεγαλύτερος αριθμός των εργαζομένων, με ποσοστό 61.5% στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών και 61.9% στην Μεταποίηση, ανήκει στις ηλικίες από 30-49 ετών. Στις ηλικίες άνω των 50 ετών, ανήκει το 23.1% των εργαζομένων στα Τρόφιμα-Ποτά και το 24.3% στη Μεταποίηση. Τέλος, το μικρότερο ποσοστό των εργαζομένων είναι κάτω των 29 ετών, με 15.4% στη Βιομηχανία Τροφίμων και 13.8% στη Μεταποίηση (Διάγραμμα 51).

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζονται στοιχεία των εργαζομένων με βάση

τα Έτη Απασχόλησης στις επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών και της Μεταποίησης συνολικά.

Διάγραμμα 52: Διάρθρωση εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών βάσει ετών απασχόλησης στην επιχείρηση (% κατανομή). (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, οι περισσότεροι εργαζόμενοι απασχολούνται στις επιχειρήσεις για πάνω από 10 έτη με ποσοστό 50,1%, ενώ το 40% εργάζεται στις επιχειρήσεις για 2-5 έτη. Το μικρότερο ποσοστό 9,9% αποτελούν εργαζόμενοι με απασχόληση κάτω των 2 ετών. Στη Μεταποίηση συνολικά, επικρατεί παρόμοια εικόνα. Πιο αναλυτικά, το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων, απασχολούνται στη Μεταποίηση για περισσότερα από 10 έτη (56%), με ποσοστό μεγαλύτερο συγκριτικά με εκείνο του Κλάδου Τροφίμων-Ποτών, ενώ με ποσοστά 35,4% και 8,6% εμφανίζονται οι εργαζόμενοι της Μεταποίησης που απασχολούνται για 2-10 έτη και για λιγότερα από 2 έτη αντίστοιχα (Διάγραμμα 52).

4.5.2 Δυσκολίες στην εύρεση υποψηφίων

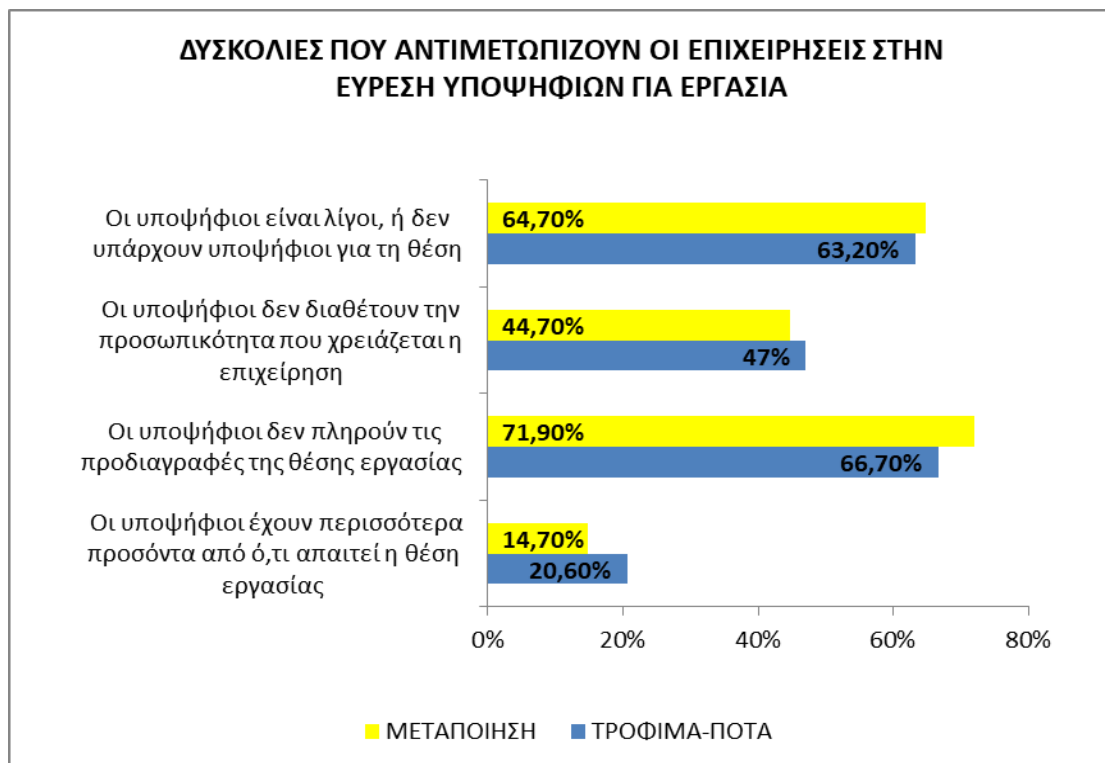
Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην εύρεση των κατάλληλων υποψηφίων για εργασία.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ	
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	29%
ΤΡΟΦΙΜΑ-ΠΟΤΑ	32,70%

Πίνακας 30: Δυσκολίες στην εύρεση των κατάλληλων υποψηφίων για εργασία. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Όπως γίνεται αντιληπτό από τον παραπάνω πίνακα, περίπου μία στις τρεις επιχειρήσεις αντιμετωπίζει δυσκολία στην εύρεση του κατάλληλου υποψηφίου για εργασία. Πιο αναλυτικά, στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών το 32,7% εμφανίζεται να αντιμετωπίζει δυσκολία στην εύρεση των κατάλληλων εργαζομένων έναντι του 29% στη Μεταποίηση.

Στην συνέχεια, εξετάζονται οι παράγοντες που συντελούν στη δυσκολία εύρεσης υποψηφίων από τις επιχειρήσεις.

Διάγραμμα 53: Δυσκολίες στην εύρεση υποψηφίων για τη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων ισχυρίζεται ότι οι υποψήφιοι δεν πληρούν τις προδιαγραφές της θέσης εργασίας με ποσοστό στα Τρόφιμα να αγγίζει το 66,7% και στην Μεταποίηση το 71,9%, ενώ δεύτερος παράγοντας που συντελεί στην δυσκολία εύρεσης των κατάλληλων εργαζομένων είναι η έλλειψη υποψηφίων για τις συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Κατόπιν περίπου μία στις δύο επιχειρήσεις ισχυρίζεται ότι οι υποψήφιοι δεν έχουν την προσωπικότητα που χρειάζεται η επιχείρηση, ενώ μικρότερο ποσοστό των επιχειρήσεων βρίσκει τους υποψηφίους να έχουν περισσότερα προσόντα από αυτά που χρειάζεται η επιχείρηση (Διάγραμμα 53).

4.5.3 Πολιτικές ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού

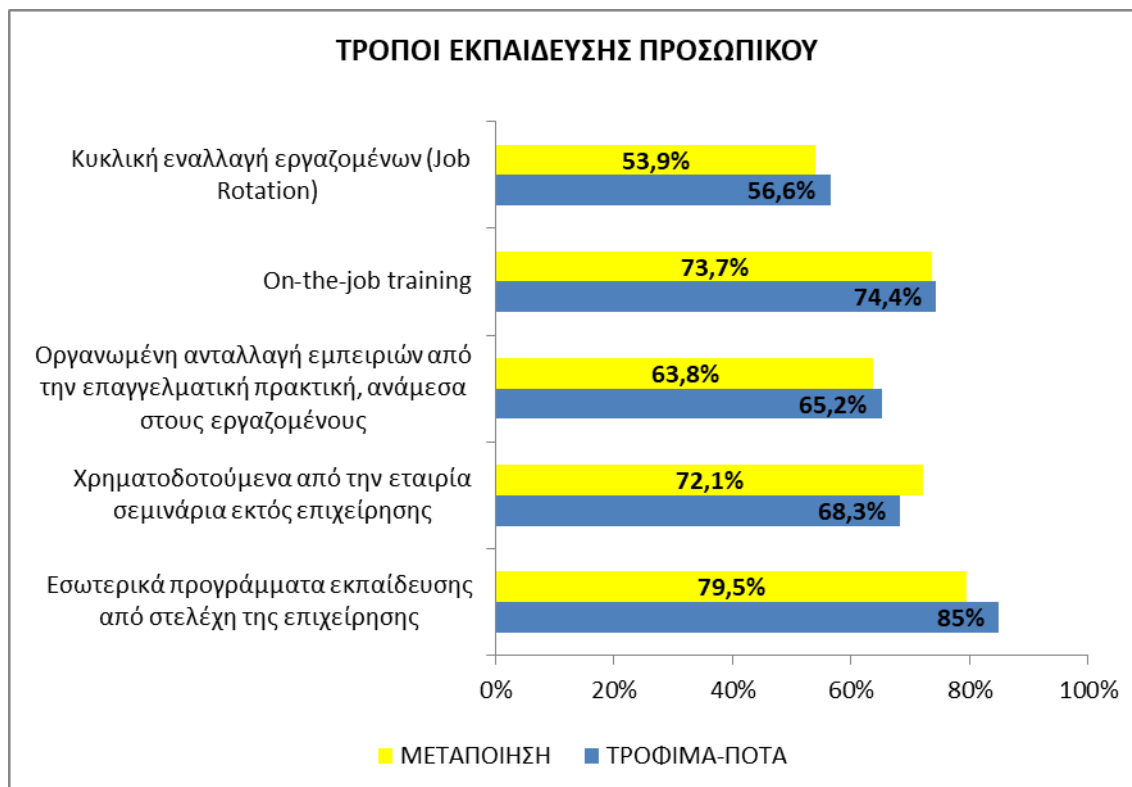
Στη συγκεκριμένη ενότητα, παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τις πολιτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις για την ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού τους.

Η εγχώρια βιομηχανία τροφίμων: Τάσεις και προοπτικές ανάπτυξης – Η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών μέσα στην οικονομική κρίση βάσει αποτελεσμάτων έρευνας των μεγαλύτερων επιχειρήσεων

Παρακάτω, παρατίθενται τα ποσοστά των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού στην εγχώρια Μεταποίηση και στον Κλάδο των Τροφίμων-Ποτών (Πίνακας 31) καθώς και αναλυτικά οι πρακτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις για την εκπαίδευση του προσωπικού τους (Διάγραμμα 54).

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	74,20%
ΤΡΟΦΙΜΑ-ΠΟΤΑ	76,20%

Πίνακας 31: Ποσοστό επιχειρήσεων που εφαρμόζουν προγράμματα εκπαίδευσης του προσωπικού. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

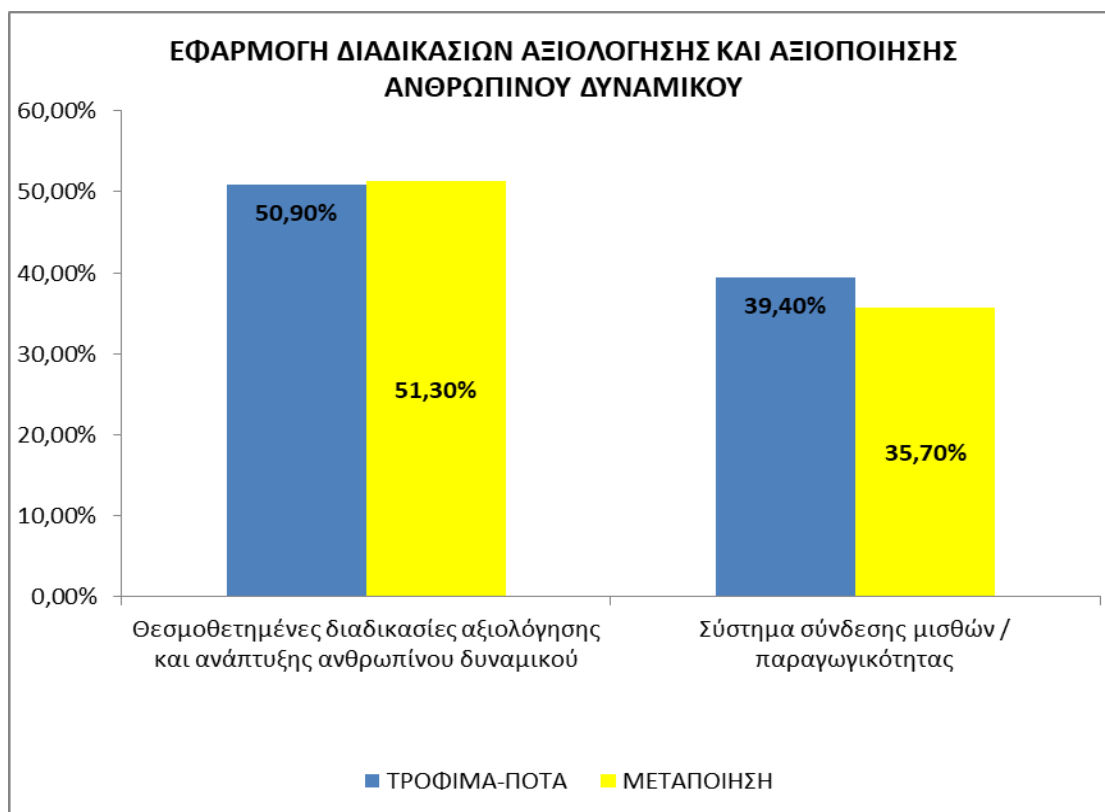

Διάγραμμα 54: Τρόποι Εκπαίδευσης Προσωπικού. (Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Όπως γίνεται αντιληπτό, τόσο η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών όσο και συνολικά η Μεταποίηση, εφαρμόζουν μεθόδους εκπαίδευσης των εργαζομένων τους. Μάλιστα, τα Τρόφιμα υπερέχουν έναντι της Μεταποιητικής Βιομηχανίας με ποσοστό 76,2% έναντι 74,2% (Πίνακας 31).

Σε ότι αφορά στους τρόπους εκπαίδευσης του προσωπικού, η εικόνα της Βιομηχανίας Τροφίμων είναι ίδια με της Μεταποίησης καθώς έχουν μικρές διαφορές στα αποτελέσματα τους. Η μεγαλύτερη διαφορά τους βρίσκεται στα εσωτερικά προγράμματα εκπαίδευσης από την επιχείρηση, όπου περισσότερες επιχειρήσεις του Κλάδου των Τροφίμων εφαρμόζουν αυτό τον τρόπο εκπαίδευσης του προσωπικού με ποσοστό 85% έναντι του 79,5% της Μεταποιητικής Βιομηχανίας. Επιπλέον, ένα ποσοστό του 74,4% των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών και 73,7% της Μεταποίησης εφαρμόζουν On-the-job-Training, ενώ με ποσοστό 68,3% οι επιχειρήσεις του Κλάδου των Τροφίμων-Ποτών εφαρμόζουν χρηματοδοτούμενα από την επιχείρηση σεμινάρια. Φαίνεται ωστόσο να υστερεί ο κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών έναντι της Μεταποίησης συνολικά που εμφανίζει ποσοστό 72,1%, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο κλάδος Τροφίμων δεν επενδύει σημαντικά σε έξω-επιχειρησιακές μεθόδους εκπαίδευσης των εργαζομένων της. Μικρότερα είναι τα ποσοστά των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν την “κυκλική εναλλαγή εργαζομένων” και την “ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ εργαζομένων”, με τον Κλάδο των Τροφίμων ωστόσο να υπερέχει έναντι της Μεταποιητικής Βιομηχανίας (Διάγραμμα 54).

Τέλος, στο διάγραμμα που ακολουθεί, εμφανίζονται αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τη χρήση Πρακτικών Μάρκετινγκ στο Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού τους.

Διάγραμμα 55: Εφαρμογή διαδικασιών αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.
(Πηγή: «ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ. Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Πιο αναλυτικά, στο 50,9% των επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών, εφαρμόζονται θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού ενώ σε 39,4% των επιχειρήσεων εφαρμόζεται σύστημα σύνδεσης μισθών/παραγωγικότητας. Στην Μεταποίηση συνολικά, παρατηρείται παρόμοια εικόνα, με τα ποσοστά να είναι 51,30% και 35,7% αντίστοιχα (Διάγραμμα 55).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΤΩΝ

Κεφάλαιο 5: Προκλήσεις Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών

Η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί το μεγαλύτερο εργοδότη του Μεταποιητικού Κλάδου ενώ κατέχει το μεγαλύτερο μέρος του Κύκλου Εργασιών και το μεγαλύτερο Αριθμό Επιχειρήσεων, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο. Ωστόσο, η Οικονομική Κρίση των τελευταίων ετών, έχει επιβαρύνει τον Κλάδο της Μεταποίησης με πρόσθετες δυσκολίες τις οποίες καλείται να αντιμετωπίσει. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών σε Ευρώπη και Ελλάδα.

5.1 Προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών

- Εισόδημα των Καταναλωτών

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε στις Η.Π.Α και παρέσυρε στη συνέχεια και την Ευρωπαϊκή οικονομία, αναμφισβήτητα επηρέασε την συμπεριφορά των καταναλωτών. Από το 2009 και μετά, το κλίμα δαπάνης των εισοδημάτων των νοικοκυριών έχει αλλάξει. Οι καταναλωτές, έχουν στραφεί σε προϊόντα χαμηλού κόστους ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των νοικοκυριών, αφού ενώ το εισόδημα των νοικοκυριών έχει μειωθεί, εκείνοι συνεχίζουν να το δαπανούν περίπου σε ίδιο ποσοστό για Τρόφιμα και Ποτά [8][9][10].

- Κοινωνικά και δημογραφικά Φαινόμενα

Οι σύγχρονες αλλαγές στις κοινωνίες ωθούν τις βιομηχανίες των Τροφίμων να στραφούν σε αλλαγές στα καταναλωτικά αγαθά. Η αύξηση του πληθυσμού οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης. Στην Ευρώπη, ο πληθυσμός έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια, σε αντίθεση με τις Η.Π.Α ή την Αυστραλία που έχει αυξηθεί. Σαν

αποτέλεσμα, η αύξηση των γηραιών πολιτών¹⁴ απαιτεί την παραγωγή προϊόντων διαμορφωμένων για το συγκεκριμένο καταναλωτικό κοινό, με έμφαση στα πιθανά προβλήματα υγείας των ατόμων αυτών των ηλικιών και την ενίσχυσή τους με τα κατάλληλα θρεπτικά συστατικά. Επιπλέον, η συνεχής μετεγκατάσταση των πολιτών σε αστικές περιοχές, οδηγεί στην αυξανόμενη ανάγκη προϊόντων ευρείας κατανάλωσης που ανταποκρίνονται στους απαιτητικούς ρυθμούς ζωής των μεγαλουπόλεων.

- Προτιμήσεις των Καταναλωτών

Αν και η τιμή αποτελεί τον πρώτο παράγοντα επιλογής των τροφίμων από τους καταναλωτές, υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες που διαμορφώνονται από τις προτιμήσεις των καταναλωτών. Έτσι, ο υγιεινός τρόπος ζωής που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια, δημιουργεί την ανάγκη προϊόντων ευεργετικών για την υγεία των πολιτών αλλά ταυτόχρονα φιλικών προς το περιβάλλον. Μάλιστα, η αγορά των οργανικών προϊόντων εμφανίζει ραγδαία αύξηση την τελευταία δεκαετία.¹⁵

Επιπλέον, η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης των προτιμήσεων τους. Η κατανάλωση των τροφίμων και ποτών επηρεάζεται από την εικόνα που παρουσιάζει ο κλάδος γενικά. Ο καταναλωτής έχει ανάγκη τρόφιμα που έχουν υποστεί ελέγχους ποιότητας και ανταποκρίνονται στην εικόνα που έχει για εκείνα ο καταναλωτής. Η εμπιστοσύνη των ευρωπαϊκών καταναλωτών φαίνεται να έχει πληγεί τα τελευταία χρόνια, ύστερα από διάφορα σκάνδαλα που δημιουργήθηκαν γύρω από προϊόντα μεγάλων εταιριών που απευθύνονται σε μαζικές αγορές. Οι καταναλωτές παρουσιάζονται επιφυλακτικοί όσον αφορά τους ισχυρισμούς των επιχειρήσεων του κλάδου για προϊόντα υγιεινά προς κατανάλωση και οι επιχειρήσεις καλούνται να αναβαθμίσουν τη “σχέση” του προϊόντος με τον καταναλωτή[8][9][10].

¹⁴ Το 2030, εκτιμάται ποσοστό 23,5% του συνόλου του πληθυσμού να είναι άνω των 65 ετών. (Πηγή: Eurostat, Population structure and ageing.

¹⁵ FBL-AMI surveys2006-2012, Organic Data Network

- Private Labels

Ένα άλλο φαινόμενο που αυξήθηκε εν μέσω Οικονομικής Κρίσης, είναι τα Private Labels, δηλαδή προϊόντα τα οποία φέρουν ετικέτες της εταιρίας μεγάλων super markets. Τα συγκεκριμένα προϊόντα, ανταγωνίζονται τα επώνυμα προϊόντα της συγκεκριμένης κατηγορίας. Οι μεγάλες βιομηχανίες καλούνται να απαντήσουν στην πρόκληση αυτή με ενίσχυση των καινοτομιών και του μάρκετινγκ ώστε τα επώνυμα προϊόντα να αυξήσουν το μερίδιό τους στην αγορά. [8]

- Καινοτομία

Οι νέες αγορές απαιτούν τη συνεχή βελτίωση της εικόνας και της ποιότητας των προϊόντων, γι' αυτό και η σύγχρονη Βιομηχανία Τροφίμων καλείται να αντιμετωπίσει τον μεγάλο ανταγωνισμό της σύγχρονης εποχής. Είναι αναγκαίο λοιπόν να επενδύσει σε προϊόντα καινοτόμα τόσο στην συσκευασία τους (υλικά εύκολα στη χρήση, ανακυκλώσιμα υλικά, υλικά κατάλληλα για φούρνο μικροκυμάτων κ.α.), όσο και στον τρόπο διανομής τους στους καταναλωτές (π.χ η χρήση smartphones για την επεξήγηση ετικετών των προϊόντων σε φυσικά καταστήματα σε απάντηση των πολλών πληροφοριών που παρέχονται στις online αγορές κ.α).[8][9][10]

- Η Αγορά της Κίνας

Τα τελευταία χρόνια, η χώρα της Κίνας, αποτελεί το μεγαλύτερο ανταγωνιστή της Ευρωπαϊκής Μεταποίησης. Μάλιστα, η Κίνα πλέον κατέχει τα πρωτεία στις εξαγωγές του κλάδου των Ελαίων και Λιπών στις Η.Π.Α, κλάδος στον οποίο μεγαλύτερος εξαγωγέας μέχρι πρότινος ήταν η Ευρώπη¹⁶. Επίσης η Κίνα φαίνεται να έχει πλέον τη μεγαλύτερη παραγωγή στον κλάδο της Μπύρας από το 2012. Οι τεχνολογικά ανεπτυγμένες βιομηχανίες της Ασίας, σε συνδυασμό με το χαμηλά αμειβόμενο ανθρώπινο δυναμικό δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον ανάπτυξης και επενδύσεων.[8]

¹⁶ ECSIP Consortium, "The competitive position of the European Food and Drink Industry. Final Report", European Commission February 2016

- Πρώτες ύλες

Οι πρώτες ύλες των προϊόντων Τροφίμων, αποτελούν για τη Βιομηχανία Τροφίμων έναν πολύ σημαντικό προβληματισμό, καθώς τα τελευταία χρόνια το κόστος των πρώτων υλών έχει αυξηθεί ραγδαία, αποτελώντας πολύ μεγάλο ποσοστό του συνολικού κόστους στη Βιομηχανία Τροφίμων και ποτών.[8]

5.2 Προκλήσεις για την εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών

Η εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, καλείται να αντιμετωπίσει και αυτή όλες τις προκλήσεις του Ευρωπαϊκού Τομέα που αναφέρονται παραπάνω, αφού η Ελλάδα αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Μεταποίησή της λειτουργεί σύμφωνα με τους ίδιους κανονισμούς. Εκτός αυτών όμως, η Βιομηχανία Τροφίμων στην Ελλάδα, ως τμήμα της αγροδιατροφικής αλυσίδας καλείται να διαχειριστεί επιπλέον:

- Το Κόστος Αγροτικής Παραγωγής

Ο τομές των Τροφίμων, υποστηρίζεται άμεσα από παραγωγικούς τομείς της ελληνικής γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας. Η διασύνδεση αυτή του τομέα, υποδεικνύει ότι η εξέλιξη του είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πρωτογενή παραγωγή, της οποίας το κόστος διαμορφώνεται από διάφορους παράγοντες. Η παραγωγή, πολλές φορές παρουσιάζει έντονες εποχιακές μεταβολές λόγω του βιολογικού κύκλου παραγωγής ή και λόγω τυχαίων φαινομένων. Επιπλέον, η περιοχή παραγωγής δύναται να βρίσκεται μακριά από τις βιομηχανικές μονάδες μεταποίησης αυξάνοντας το κόστος μεταφοράς. [11]

- Τη Γραφειοκρατία και τη δυσλειτουργία των κρατικών φορέων

Η Γραφειοκρατία στην Ελλάδα, αποτελεί για χρόνια τροχοπέδη στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα στον Τομέα των Τροφίμων, οι επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν την δυσλειτουργία Κρατικών Φορέων όπως ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (Ε.Φ.Ε.Τ.), η Επιτροπή

Ανταγωνισμού κ.α. Τα κυριότερα προβλήματα στο σύστημα ελέγχου κατά την παραγωγή της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, επικεντρώνονται κυρίως στην πολυδιάσπαση των αρμοδιοτήτων του ελεγκτικού μηχανισμού, στην ανεπαρκή επικοινωνία των αρμόδιων αρχών για το συντονισμό των δράσεων, στις ανακολουθίες των Ευρωπαϊκών και Εθνικών Νομοθετημάτων και στην πολυπλοκότητα των διαδικασιών ελέγχου που βασίζονται στο απαρχαιωμένο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο [ΣΕΒ, *Επιχειρηματικότητα χωρίς εμπόδια, Απρίλιος 2011*].

Επιπλέον, οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν να αντιμετωπίσουν το ανελαστικό και γραφειοκρατικό σύστημα των δημόσιων χρηματοδοτούμενων δράσεων (μεγάλες καθυστερήσεις μεταξύ των προκηρύξεων και της υπογραφής των συμβολαίων, ανακριβή οικονομικά πλάνα, ανελαστικό σύστημα παρακολούθησης). Αυτή η κατάσταση, δημιουργεί ένα εξαιρετικά ασταθές επιχειρηματικό περιβάλλον αποτρέποντας νέες επενδύσεις.

- Την απουσία εθνικού Brand Name

Η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων σε παγκόσμια δίκτυα παραγωγής και διανομής είναι μικρή. Δίνοντας Brand Name σε κάποιο προϊόν επιτυγχάνεται αφενός η ελκυστικότητά του προς τους καταναλωτές και αφετέρου προστίθεται αξία στο προϊόν. Η Ελλάδα κατατάσσεται σήμερα στην πέμπτη θέση της ΕΕ μετά την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία ως προς τον αριθμό των προϊόντων που έχουν κατοχυρωθεί στην ευρωπαϊκή λίστα των προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης ή Προστατευόμενης Γεωγραφικής Περιοχής.¹⁷

- Την περιορισμένη προώθηση των ελληνικών προϊόντων στις ξένες αγορές

Οι εξαγωγικές επιχειρήσεις υποστηρίζουν την αναγκαιότητα ενός νέου αναπτυξιακού προσανατολισμού που θα στηρίζει την εξωστρέφεια του κλάδου. Ιδιαίτερη βαρύτητα, θα πρέπει να δοθεί μεταξύ άλλων στην ενημέρωση, στην ανταλλαγή πληροφοριών, στη θεσμοθέτηση παραγωγικών δράσεων, στη διαρκή

¹⁷ Πηγή: Από την Ομιλία του κ. Γιάννη Στουρνάρα, στην εκδήλωση του Ελληνικού Συνδέσμου Βιομηχανιών Επωνύμων Προϊόντων, Φεβρουάριος 2017.

έρευνα ξένων αγορών, στις προδιαγραφές και τη σήμανση των προϊόντων για εξαγωγή, στην παροχή κινήτρων στήριξης των εξαγωγών και γενικά στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής.

- Τη Φορολογία

Η φορολογία στην Ελλάδα, δημιουργεί ένα δυσμενές περιβάλλον λειτουργίας των επιχειρήσεων, λόγω της πολυπλοκότητας του φορολογικού καθεστώτος και των υψηλών φορολογικών συντελεστών των κερδών τους. Η ελάφρυνση των φορολογικών βαρών αποτελεί λύση στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων καθώς και στην προσέλκυση επενδύσεων που με τις παρούσες συνθήκες παρουσιάζονται διστακτικές.

- Τα Capital Controls

Η εφαρμογή των Capital Controls δημιούργησε πολλαπλά προβλήματα στη λειτουργία των επιχειρήσεων, κυρίως προβλήματα στο εξωτερικό εμπόριο (εισαγωγές- εξαγωγές), στη ρευστότητα και στις συναλλαγές τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

- Το Κόστος Ενέργειας

Στην Ελλάδα το κόστος της ενέργειας, δηλαδή του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου, είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη, κατάσταση που έχει οδηγήσει πολλές επιχειρήσεις να μεταφέρουν τις εγκαταστάσεις τους σε άλλες χώρες με ευνοϊκότερες συνθήκες ενώ και το κόστος ενέργειας φαίνεται πως είναι ένας παράγοντας που αποτρέπει επίσης τις νέες επενδύσεις.

- Τις ασφαλιστικές εισφορές

Ένας σημαντικός παράγοντας που ενισχύει την ανεργία στη χώρα, αποτελούν οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές τις οποίες καλούνται να καταβάλλουν τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι εργοδότες του Μεταποιητικού Τομέα. Εάν το ύψος των εισφορών για την Κοινωνική Ασφάλιση μειωθεί και θεσπιστούν νέοι υπολογισμοί τους σε ένα πιο ευνοϊκό για την επιχειρηματικότητα περιβάλλον, τότε αναμφισβήτητα όχι μόνο θα αυξηθεί η απασχόληση στην εγχώρια Μεταποίηση,

αλλά θα μπορούν να αυξηθούν και οι απολαβές των εργαζομένων, αυξάνοντας το βιοτικό επίπεδο της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κεφάλαιο 6:Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό, συνοψίζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση της εγχώριας Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών στο σύνολο της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας.

Η Βιομηχανία Τροφίμων, αποτελεί το μεγαλύτερο εργοδότη της Μεταποίησης αφού απασχολεί το 33,6% των εργαζομένων στη Μεταποίηση το 2015, ποσοστό μάλιστα που έχει αυξηθεί στο διάστημα 2008-2015. Επίσης, κατέχει το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων του συνόλου της εγχώριας Μεταποίησης, καλύπτοντας το 2015 το ¼ του συνόλου, με τις περισσότερες επιχειρήσεις να ανήκουν στα “Είδη Αρτοποιίας και Αλευρώδη”. Ωστόσο, ο αριθμός των επιχειρήσεων στο διάστημα της μελέτης 2008-2015, εν μέσω της οικονομικής κρίσης, έχει μειωθεί, σε μικρότερο όμως βαθμό συγκριτικά με άλλους Μεταποιητικούς κλάδους. Όπως είναι αναμενόμενο, η εξέλιξη της πορείας του κλάδου των Τροφίμων επηρεάζει σημαντικά το σύνολο της Βιομηχανίας στην Ελλάδα. Όσον αφορά στη Βιομηχανία Ποτών, το 2015 καλύπτει μόλις το 1,31% του συνόλου των επιχειρήσεων, ενώ επίσης παρουσιάζει μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεων εν μέσω κρίσης, και απασχολεί το 2,5% του συνόλου των εργαζομένων της Μεταποίησης.

Οι βασικοί δείκτες της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών, δηλαδή ο Κύκλος Εργασιών, οι Δείκτες Τιμών και η Αξία Παραγωγής, εμφανίζουν αύξηση στο διάστημα μελέτης 2000-2016. Πιο αναλυτικά, ο Κύκλος Εργασιών το 2016 εμφανίζει αύξηση 25% σε σχέση με το 2000, η Αξία Παραγωγής το 2015 παρουσιάζει οριακή αύξηση της τάξης του 1,11%, ενώ ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού αυξάνεται κατά 43% στο διάστημα 2000-2015. Ωστόσο από την έναρξη της οικονομικής κρίσης- δηλαδή το 2008 και μετά, οι σχετικοί δείκτες εμφανίζουν πτωτική πορεία δείχνοντας τις επιπτώσεις που επέφερε η νέα οικονομική κατάσταση στις επιχειρήσεις της Μεταποίησης. Όσον αφορά στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Βιομηχανίας Τροφίμων, αυτή εμφανίζει μείωση στο διάστημα 2008-2015 κατά -11% ωστόσο παρά το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον έχει καταφέρει να αυξήσει το

ποσοστό συμμετοχής της στο σύνολο της Μεταποίησης από 17,31% σε 26,34% δείχνοντας τη δυναμική της Βιομηχανίας Τροφίμων έναντι των υπολοίπων Μεταποιητικών κλάδων.

Το Εξωτερικό Εμπόριο της Βιομηχανίας Τροφίμων παρά την δυσχερή οικονομική κατάσταση στη χώρα, στο διάστημα 2000-2015 παρουσιάζει σταδιακή βελτίωση. Πιο αναλυτικά, οι Εξαγωγές του κλάδου, τόσο εντός όσο και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 2015 παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 124% σε σχέση με το 2000, ενώ οι Εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 65% το 2015, που συνεπάγεται σε μείωση του Εμπορικού Έλλειμματος κατά -6%. Για τη Βιομηχανία Ποτών, η εικόνα του Εμπορίου παρουσιάζεται επίσης θετική, καθώς οι Εξαγωγές έχουν αυξηθεί κατά 46% το 2015 ενώ οι Εισαγωγές έχουν μειωθεί κατά -20% μειώνοντας το Εμπορικό Έλλειμμα κατά -70%. Πιο αναλυτικά στους υποκλάδους, το μεγαλύτερο ποσοστό Εξαγωγών για το 2015 αποτελούν τα “Φρούτα και Λαχανικά” με 33%, εμφανίζοντας μείωση από το 2000, ενώ ακολουθούν τα “Έλαια και Λίπη” που αποτελούν το 25% των Εξαγωγών τροφίμων, ποσοστό που μάλιστα εμφανίζει αύξηση σε σχέση με το 2000. Όσον αφορά τις Εισαγωγές, το μεγαλύτερο ποσοστό Εισαγωγών για το 2015 της τάξης του 25% αποτελούν τα Κρέατα, μειώνοντας ωστόσο τις Εισαγωγές τους συγκριτικά με το 2000. Εξετάζοντας την εμπορική σχέση της χώρας με άλλες ευρωπαϊκές, ένα ποσοστό της τάξης του 20% των προϊόντων Τροφίμων-Ποτών το 2015 εξάγεται προς την Ιταλία, ενώ το 15% των προϊόντων τροφίμων εισάγεται από τη Γερμανία.

Από τη συγκριτική ανάλυση των βασικών διαρθρωτικών δεικτών που αναλύθηκαν, εξάγονται ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Πιο αναλυτικά, για τη Βιομηχανία των Τροφίμων, παρατηρείται πως για το διάστημα από το 2000-2010 η τιμή του παραγωγού δείχνει να επηρεάζεται άμεσα από την παραγωγή, ωστόσο μετά το 2010, η εικόνα αλλάζει δείχνοντας να επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από την περιρρέουσα οικονομική κατάσταση της χώρας. Αντίθετα, κατά τη χρονική περίοδο 2000-2014, ο τζίρος σε όρους Κύκλου Εργασιών παρουσιάζει άμεση σχέση με την παραγωγή δείχνοντας ανθεκτικότητα και μέσα στην οικονομική κρίση. Τέλος, ενδιαφέροντα συμπεράσματα εξάγονται για την τιμή του παραγωγού και την τιμή εισαγωγών, αφού ενώ πριν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης δεν ακολουθούν

ίδια πορεία, στη συνέχεια παρατηρείται μια νέο-διαμορφωμένη συσχέτιση τιμών παραγωγού και τιμών εισαγωγών που φανερώνει πως οι Έλληνες παραγωγοί στοχεύουν στην εναρμόνιση των τιμών τους με τις αντίστοιχες των ξένων παραγωγών στο πλαίσιο του ανταγωνισμού που επικρατεί στην αγορά. Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί ωστόσο ότι το 2011, παρατηρήθηκε έντονη μεταβλητότητα των τιμών διεθνώς, γεγονός που προκάλεσε ανησυχία στις χώρες μέλη του G20¹⁸ εκείνη την περίοδο αφού ο γενικός δείκτης τιμών FAO¹⁹ έφτασε στην ιστορικά υψηλότερη τιμή του από το 1990.[12] Τα αποτελέσματα του γεγονότος αυτού, φαίνεται πως αποτυπώνονται και στα παραπάνω στοιχεία. Για τη Βιομηχανία των Ποτών πάντως, η συγκριτική ανάλυση αποδεικνύει τη μικρότερη ανθεκτικότητα στην οικονομική κρίση και τη μικρότερη δυναμική του κλάδου έναντι της Βιομηχανίας Τροφίμων.

Βάσει της Χρηματοοικονομικής Ανάλυσης που διεξήχθη από τους ισολογισμούς δείγματος των 644 μεγαλύτερων επιχειρήσεων της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών συνολικά, παρατηρείται ότι παρά τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης που αποτυπώνονται στη λειτουργία των επιχειρήσεων, ο κλάδος των Τροφίμων-Ποτών, έχει καταφέρει να κρατήσει μεγάλο μέρος των κερδοφόρων επιχειρήσεων, έχοντας ωστόσο μειώσει την κερδοφορία του το 2015 σε σχέση με το 2005. Πιο αναλυτικά στους υποκλάδους, τη μεγαλύτερη μείωση στις κερδοφόρες επιχειρήσεις για το 2015 παρουσιάζουν οι κλάδοι των Ψαριών και του Κρέατος, ενώ θετική εικόνα παρουσιάζει ο κλάδος των Ζωοτροφών, που παρά το γενικό κλίμα μείωσης, εμφανίζεται το 2015 με αύξηση των κερδοφόρων επιχειρήσεων του κατά 9%. Όσον αφορά τα βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη των επιχειρήσεων, δηλαδή το Ενεργητικό, τα Ίδια Κεφάλαια, τον Κύκλο Εργασιών, τα Μικτά αποτελέσματα, εμφανίζουν αύξηση το 2015, ενώ μεγάλες αρνητικές επιπτώσεις δείχνει να έχει η φορολογία στα κέρδη. Αναλυτικότερα στους υποκλάδους της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών, μεγαλύτερος τζίρος σε όρους Κύκλου Εργασιών για το 2015 καταγράφεται στον κλάδο των “Γαλακτοκομικών Προϊόντων” ενώ μεγαλύτερη

¹⁸ G20: Διεθνές φόρουμ που αποτελείται από τις κυβερνήσεις και τις κεντρικές τράπεζες των μεγαλύτερων 20 οικονομιών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκπροσωπείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

¹⁹ FAO: Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας υπό τη διεύθυνση του ΟΗΕ

αύξηση του τζίρου συγκριτικά με το 2005 αποτυπώνεται στον κλάδο της “Αρτοποιίας και Αλευρωδών προϊόντων”. Από πλευράς Καθαρών Κερδών μετά Φόρων, η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών συνολικά φαίνεται να έχει υποστεί τις συνέπειες που επέφερε η κρίση στην οικονομία της χώρας καθώς με τα νέα δεδομένα στη φορολογία το 2015, τα Κέρδη εμφανίζουν συγκριτικά με το 2005 μείωση της τάξης του -95%. Ωστόσο, δεν εμφανίζεται αρνητική εικόνα σε όλους τους υποκλάδους της, με τον κλάδο των “Φρούτων και Λαχανικών” να καταγράφει το 2015 τα υψηλότερα κέρδη. Αντίθετα, τα “Άλλα Είδη Διατροφής”, παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες ζημίες λόγω φορολογίας. Όσον αφορά τη Ρευστότητα, η Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών δείχνει να έχει τη δυνατότητα κάλυψης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών της, ενώ εμφανίζει μεγαλύτερη ταχύτητα είσπραξης έναντι εξόφλησης των υποχρεώσεών της, γεγονός που αποδεικνύει ότι επιτυγχάνεται η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών παρουσιάζουν υψηλή βιωσιμότητα. Από άποψη Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Δανειακής Επιβάρυνσης, η Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών εμφανίζεται ως αξιόπιστη για τους επενδυτές της ενώ δε στηρίζεται εξ’ ολοκλήρου σε δικά της κεφάλαια γεγονός που εντάθηκε την περίοδο της οικονομικής κρίσης όπου στράφηκε περισσότερο σε ξένα.

Αξιοποιώντας τα στοιχεία ευρείας έρευνας πεδίου που διεξήχθη στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας, προκύπτουν επίσης κάποια ενδιαφέροντα συμπεράσματα για την εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων. Ο κλάδος κατά 71,7% παράγει προϊόντα που απευθύνονται σε μαζικές αγορές, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεών του χρησιμοποιεί Πιστοποιημένα Συστήματα Διαχείρισης Υγιεινής και Ασφάλειας στην Εργασία, ως σύγχρονες πρακτικές τεχνολογίας και διοίκησης, γεγονός που είναι αναμενόμενο καθώς πρόκειται για κλάδο που καλύπτει τις διατροφικές ανάγκες των καταναλωτών. Παρατηρώντας τις οικονομικές επιδόσεις του κλάδου, περίπου 2 στις 3 επιχειρήσεις εμφανίζονται με επενδυτικές δαπάνες ύψους 1,5 εκατ. € κατά μέσο όρο. Επιπλέον, μεγαλύτερη ανάγκη για Χρηματοδότηση, παρουσιάζεται σε Κεφάλαια Κίνησης ώστε να αυξήσουν τη ρευστότητά τους και να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις τρέχουσες υποχρεώσεις τους και σε Επενδύσεις ώστε να

ενισχύσουν την ανταγωνιστική τους θέση στην αγορά. Επιπλέον, τις τρεις Κύριες Πηγές Χρηματοδότησης της Βιομηχανίας Τροφίμων αποτελούν ο Τραπεζικός Δανεισμός, τα Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα και τα Αποθεματικά. Σε ότι αφορά την Καινοτομία, ο κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων, εμφανίζεται περισσότερο καινοτόμος έναντι της Μεταποίησης συνολικά, με το μεγαλύτερο ποσοστό να αφορά την καινοτομία προϊόντος δείχνοντας ότι οι επιχειρήσεις των Τροφίμων-Ποτών ενδιαφέρονται περισσότερο για τη συνεχόμενη βελτίωση των προϊόντων τους. Από την άλλη πλευρά, ο κλάδος φαίνεται πως υστερεί έναντι της Μεταποίησης στην απασχόληση εργαζομένων Ανώτερης Εκπαίδευσης (απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, κάτοχοι Μεταπτυχιακών/Διδακτορικών), κάτι που πρέπει να λάβει υπόψη ο κλάδος αν θέλει να ενισχύσει τις καινοτομικές του επιδόσεις αφού είναι αναγκαίοι οι κατάλληλοι επιστήμονες για την επίτευξή τους. Επίσης, ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων στη Βιομηχανία Τροφίμων ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία από 30-49 ετών, ενώ η πλειοψηφία εργάζεται στις επιχειρήσεις του κλάδου για περισσότερο από 10 έτη, που αποδεικνύει ότι οι επιχειρήσεις τροφίμων αποτελούν σταθερό περιβάλλον εργασίας για τους εργαζομένους τους. Τέλος, η Βιομηχανία Τροφίμων εφαρμόζει κατά το μεγαλύτερο μέρος της Πρακτικές Ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού της υπερτερώντας της Μεταποίησης.

Εξετάζοντας τις Προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει ο σύγχρονος Κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων, αξίζει κάποιος να σταθεί στην περιρρέουσα οικονομική κατάσταση και το ασταθές επιχειρηματικό περιβάλλον, με υψηλές εισφορές προς το κράτος, δυσμενή και ευμετάβλητη φορολογική επιβάρυνση, μη παραγωγική συνεργασία με τους κρατικούς φορείς και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις λόγω της οικονομικής κρίσης. Το δυσμενές αυτό περιβάλλον, αποτρέπει τη δημιουργία νέων ευκαιριών και επενδύσεων που σαν αποτέλεσμα έχει την ανάπτυξη του κλάδου με μικρούς ρυθμούς και τη μικρή εξωστρέφειά του προς τις ξένες αγορές. Επιπλέον, η Βιομηχανία Τροφίμων, ως τομέας της Μεταποίησης που καλύπτει πρωτεύουσες ανάγκες των καταναλωτών, καλείται να αντιμετωπίσει τους σύγχρονους τρόπους ζωής και τις υψηλές προδιαγραφές που απαιτούνται στα προϊόντα διατροφής. Κατά συνέπεια, οι ελληνικές επιχειρήσεις του κλάδου,

προσπαθούν να ανταποκριθούν στη συνεχή μείωση της κατανάλωσης των προϊόντων τους στρεφόμενες όλο και περισσότερο στις ξένες αγορές.

Σημαντικός παράγοντας για την επιτυχημένη πορεία τους ωστόσο είναι η ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων υψηλής ποιότητας τα οποία μπορούν να ανταποκριθούν στον υψηλό ανταγωνισμό των ξένων αγορών. Είναι αναγκαίο λοιπόν για τις επιχειρήσεις να επενδύσουν σε περεταίρω ενίσχυση των καινοτομιών που χρησιμοποιούν και αφορούν εξίσου καινοτομίες προϊόντος, καινοτομίες παραγωγικής διαδικασίας και καινοτομίες μάρκετινγκ, καθώς οι ξένες αγορές επιτάσσουν συνεχείς τεχνολογικές εξελίξεις και προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Επιπλέον, είναι αναγκαίο για τις επιχειρήσεις να προσφύγουν στην ενημέρωση των καταναλωτών των ξένων αγορών γύρω από τα ελληνικά προϊόντα.

Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να προωθηθούν προϊόντα που ενισχύουν τη μεσογειακή διατροφή η οποία τα τελευταία χρόνια έχει αποδειχθεί να είναι ευεργετική για την υγεία, όπως το ελαιόλαδο, το μέλι, τα όσπρια, τα κρητικά παξιμάδια, τα φρούτα και τα λαχανικά καθώς και τα ψάρια, στις κατάλληλες συνθήκες συσκευασίας ώστε να διατηρήσουν την υψηλή τους ποιότητα. Επίσης, το κρασί και κάποια γαλακτοκομικά (τυριά, ελληνικό γιαούρτι) φαίνεται πως ήδη παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τους ξένους καταναλωτές, και είναι μέγιστης σημασίας να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στις προτιμήσεις τους. Ακόμη, είναι σημαντικό να εντάξουν στα προϊόντα τους αγνά υλικά που καθ' εξαίρεση παράγει η ελληνική γη (πχ. Μαστίχα, ούζο, ελληνικά βότανα) ώστε να διαφοροποιηθούν από τα αντίστοιχα που ήδη υπάρχουν στις αγορές. Για να εξάγουν ωστόσο τα προϊόντα τους, οι επιχειρήσεις πρέπει να λάβουν μέρος σε διεθνείς εκθέσεις τροφίμων στις οποίες πρέπει να καταβάλουν μεγάλα χρηματικά ποσά συμμετοχής, κάτι που αποτελεί εμπόδιο ειδικά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Θετική εξέλιξη προς την εξωστρέφειά τους αποτελεί η δημιουργία από τον Σύνδεσμο Ελλήνων Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ), μιας πλατφόρμας ενημέρωσης των καταναλωτών για τα ελληνικά προϊόντα και τις ελληνικές βιομηχανίες τροφίμων, η οποία διατίθεται μάλιστα και σε τέσσερις γλώσσες. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι επιχειρήσεις χρειάζονται τη βοήθεια από κρατικούς φορείς ώστε

να αντιμετωπιστούν εμπόδια κυρίως λόγω γραφειοκρατίας και κρατικών εισφορών. Ακόμη, και σε επίπεδο πολιτικής, οι κρατικοί φορείς μπορούν να συμβάλλουν, χαράσσοντας κατευθύνσεις που διευκολύνουν τις εξαγωγές και ενισχύουν χρηματοδοτικά και νομοθετικά την παραγωγική διαδικασία και τη λειτουργία των επιχειρήσεων του κλάδου. Στο πλαίσιο αυτό, το τελευταίο διάστημα γίνεται μια προσπάθεια συνεργασίας των ελλήνων βιομηχάνων με το Υπουργείο Εξωτερικών ώστε να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να εξάγουν τα προϊόντα τους.

Με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει και μπορεί να αναπτύξει περαιτέρω ο εγχώριος κλάδος τροφίμων, θα μπορούσε επίσης να γίνει ένας επαναπροσδιορισμός των καλλιεργειών και στοχοποίηση των τομέων, κλάδων και εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων με τη μεγαλύτερη ζήτηση, προβολή και ενίσχυση του εξαγωγικού προφίλ, μέσα από καινοτομίες προώθησης των τοπικών προϊόντων, δημιουργία επωνυμίας και brand name. Επίσης, πολύ σημαντική είναι η έμφαση στα τυποποιημένα-συσκευασμένα αγροτικά προϊόντα που έχουν εξασφαλισμένη ποιότητα και πιστοποίηση ελέγχου της παραγωγής, μέσα από ένα σύγχρονο σύστημα πιστοποίησης, διασφαλίζοντας το τρίπτυχο «ποιότητα-τιμή-εμφάνιση».

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η Βιομηχανία Τροφίμων, δείχνει ανθεκτικότητα μέσα στην οικονομική κρίση αποδεικνύοντας τη δυναμικότητά της έναντι των υπολοίπων κλάδων της εγχώριας Μεταποίησης. Είναι αναμενόμενο, ότι τα νέα δεδομένα που επικρατούν στην ελληνική οικονομία από το 2009, έφεραν επιπτώσεις στην ανάπτυξη του κλάδου αναγκάζοντας πολλές επιχειρήσεις να προβούν ακόμη σε διακοπή της λειτουργίας τους. Ωστόσο η Βιομηχανία Τροφίμων συνεχίζει να κατέχει την πρώτη θέση στην απασχόληση εργαζομένων στο σύνολο της Μεταποίησης στην Ελλάδα ενώ παρουσιάζει συνεχώς αυξανόμενη εξωστρέφεια σε ξένες αγορές. Λόγω της ισχυρής θέσης που κατέχει στην ελληνική Μεταποίηση, είναι εμφανές ότι οι όποιες εξελίξεις συμβαίνουν σε αυτή, επηρεάζουν το σύνολο της Βιομηχανίας και κατά συνέπεια την οικονομία της χώρας, αφού η Ελληνική Μεταποίηση προσφέρει μεγάλο ποσοστό στο Α.Ε.Π, διατηρεί μεγάλο μέρος της Απασχόλησης και τροφοδοτεί σε μεγάλο ποσοστό τα Κρατικά Ταμεία.

Αδιαμφισβήτητα, η ισχυροποίηση και μεγέθυνση της Βιομηχανίας Τροφίμων, αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη της ενίσχυσης της Ελληνικής Οικονομίας σε όρους ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Βιβλιογραφία και Διαδίκτυο

Ξενόγλωσση και Ελληνική Βιβλιογραφία

[1] Γ. Στουρνάρας, Ομιλία στην ετήσια συνέλευση των Ελλήνων Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ), 2017

Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.tanea.gr/news/economy/article/5435672/stoynaras-themeliwdhs-orolos-ths-egxwrias-biomhxanias-trofimwn-kai-potwn/>

[2] Δημήτρης Γ. Κυρίκος, “Μακροοικονομική Ανάλυση και Πολιτική”, ΣΕΑΒ 2015

[3] Νικήτας Α. Νιάρχος, “Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων”, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2004

[4] Δανάη Διακουλάκη, “Οικονομική Ανάλυση Επιχειρηματικών αποφάσεων”, Σημειώσεις, Εκδόσεις ΕΜΠ, Μάρτιος 2016

[5] Science and Technology Glossary, European Commission, Eurostat

[6] IOBE & EBEO/ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ, “Έρευνα στις επιχειρήσεις για την Πρόβλεψη των Μεταβολών στα Περιφερειακά Παραγωγικά Συστήματα και τις Τοπικές Αγορές Εργασίας”, Σεπτέμβριος 2013

[7] Γ. Καλογήρου, Α. Τσακανίκας, Ε. Σιώκας, Π. Παναγιωτόπουλος, Α. Πρωτόγερου, Γ. Μαυρωτάς, “Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων για Μηχανικούς”, ΣΕΑΒ 2015

[8] ECSIP Consortium, “The competitive position of the European Food and Drink Industry. Final Report”, European Commission February 2016

[9] INNO-FOOD SEE , “Trends and Innovation needs in the European Food and Drink Industry”, European Union 2008

[10] Food-Drink Europe, “A Competitive EU Food and Drink Industry for Growth and

Jobs. Ambitions for 2025, Priorities and policy recommendations”, September 2016

[11] ΣΕΒ, “Επιχειρηματικότητα χωρίς εμπόδια. Ειδική Έκθεση: Για τις Διαδικασίες Ελέγχου στην Παραγωγή της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών”, Απρίλιος 2011

[12] ΙΟΒΕ, Θωμαΐδου Φ., Βλάχου Π., “Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, Ετήσια Έκθεση 2011”, Φεβρουάριος 2012

Διαδικτυακή Βιβλιογραφία

- <http://www.statistics.gr>
- <http://ec.europa.eu/eurostat>
- <http://www.capital.gr/oikonomia/3078596/pse-pos-ta-capital-controls-eplixan-tis-ellinikes-exagoges>
- <http://www.eea.gr/gr/el/articles/i-poreia-ton-eksagogon-tin-teleytaia-pentaetia>
- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=718321>
- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=710977>
- <http://esvep.gr/%CE%B4%CF%8E%CF%83%CF%84%CE%B5-brand-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1/>
- <http://www.liberal.gr/arthro/121109/oikonomia/2017/i-ischuri-biomichania-tha-odigisei-stin-exodo-apo-tin-krisi-tonise-o-proedros-tou-sbbe.html>
- <http://www.insider.gr/eidiseis/oikonomia/51884/monodromos-i-exostreifeia-gia-tis-viomihanies-trofimon>
- <http://www.kathimerini.gr/5653/article/oikonomia/epixeirhseis/ellhnika-proionta-isxyropoieitai-h-paroysia-toys-se-agores-toy-e3wterikoy>

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ & ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σε γενικές γραμμές, πώς θα χαρακτηρίζατε τα κυριότερα προϊόντα, ή τις υπηρεσίες που προσφέρει η επιχείρησή σας στην αγορά; Είναι...

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
«Τυποποιημένα προϊόντα/υπηρεσίες, που απευθύνονται σε μαζικές αγορές, με χαμηλό κόστος παραγωγής»;	1	2
«Προϊόντα/υπηρεσίες που απευθύνονται σε μικρά, εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς (niche markets)»;	1	2
«Προϊόντα /υπηρεσίες υψηλής διαφοροποίησης ως προς τον ανταγωνισμό»;	1	2

Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι αποτελούν μέρος της εταιρικής στρατηγικής σας οι ακόλουθες επιχειρηματικές κινήσεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ

	Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
«Η αύξηση του μεριδίου αγοράς με τα ίδια προϊόντα/υπηρεσίες, στις υφιστάμενες αγορές»;	1	2	3	4	5
«Η διείδυση σε νέες αγορές με τα ίδια προϊόντα, ή και υπηρεσίες»;	1	2	3	4	5
«Η αύξηση των πωλήσεων με νέα προϊόντα/υπηρεσίες»;	1	2	3	4	5
«Ο εντοπισμός νέων, μικρών ή ιδιαίτερων τομέων αγοράς (niche markets) στις υφιστάμενες αγορές δραστηριοποίησης της επιχείρησής σας»;	1	2	3	4	5
«Ο επαναπροσδιορισμός των τομέων δραστηριοποίησης της επιχείρησής σας»;	1	2	3	4	5
«Η πραγματοποίηση εξαγορών / συγχωνεύσεων»;	1	2	3	4	5
«Η καθετοποιημένη δραστηριότητα, δηλαδή η επέκταση σε προηγούμενα ή επόμενα στάδια της αλυσίδας (π.χ. παραγωγή πρώτων υλών, μεταποίηση διανομή κλπ)»;	1	2	3	4	5
«Η επέκταση της επιχείρησης οριζόντια σε άλλους κλάδους»;	1	2	3	4	5

Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι παίζουν ρόλο στην επιλογή προμηθευτών της επιχείρησής σας τα ακόλουθα κριτήρια;

ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ

	Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
	1	2	3	4	5
«Η ποιότητα των πρώτων υλών»;	1	2	3	4	5
«Η συνέπεια στους χρόνους παράδοσης»;	1	2	3	4	5
«Οι όροι πίστωσης»;	1	2	3	4	5
«Οι τιμές»;	1	2	3	4	5

Στην επιχείρησή σας, εκτός από βασικό πληροφοριακό εξοπλισμό (πχ χρήση MS Office)...

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Χρησιμοποιείτε Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα, όπως CRM, ERP;	1	2
Πιστοποιημένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης (όπως π.χ. ISO 14001 του 2004, EMAS);	1	2
Πιστοποιημένο σύστημα διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία (όπως π.χ. OHSAS 18001 ή ΕΛΟΤ 18-01);	1	2

Στην επιχείρησή σας, χρησιμοποιείτε συστηματικά κάποιες από τις παρακάτω πρακτικές οργάνωσης που ακολουθούν οι επιχειρήσεις;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
«Πρακτικές απόκτησης πολλαπλών δεξιοτήτων (multi skilling)»;	1	2
«Πρακτικές τηλεργασίας»;	1	2
«Πρακτικές μερικής απασχόλησης»;	1	2

	«Πρακτικές διευθέτησης χρόνου εργασίας»;	1	2
	«Πρακτικές εναλλαγής σε θέσεις μέσα στην επιχείρηση (job-rotation)»;	1	2

ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ

	Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
«Η επιχείρησή σας σε ποιο βαθμό χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες συμβούλου για την οργάνωσή της»;	1	2	3	4	5
«Για την πρόσληψη και αξιολόγηση ανθρώπινου δυναμικού»;	1	2	3	4	5
«Για την υλοποίηση έρευνας αγοράς»;	1	2	3	4	5
«Για τη διερεύνηση των αναγκών σε νέες τεχνολογίες και την απόκτηση/ενσωμάτωσή τους»;	1	2	3	4	5

Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ & ΑΓΟΡΑ

Την τελευταία διετία, 2011-2012, περίπου τι δαπάνη για επενδύσεις* έκανε, συνολικά, η επιχείρησή σας στην Ελλάδα;	(€)
ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩ – ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ ΕΠΕΝΔΥΣΗ, ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ (0) & ΠΡΟΧΩΡΗΣΤΕ ΕΡ.30	

*ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΝΝΟΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΑΓΟΡΑ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ, ΝΕΟΥ Η ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΓΗΠΕΔΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ Η ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ.

	Από τη συνολική αξία των επενδύσεων που υπολογίζετε, <u>περίπου</u> τι ποσοστό % αντιστοιχεί σε κάθε κατηγορία δαπανών:...	(ποσοστό % στο σύνολο της επένδυσης)
	ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	
	Αγορά νέου ή αντικατάσταση υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού	(1)
	Εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής	(2)
	Αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας για ήδη παραγόμενα προϊόντα/υπηρεσίες	(3)
	Διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας για την παραγωγή νέων προϊόντων/υπηρεσιών	(4)
	Συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία, ή θέματα υγιεινής και ασφαλείας	(5)
	Εξοικονόμηση και διαχείριση της ενέργειας	(6)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%

Και για τη διετία 2013-2014, ποιες είναι οι εκτιμήσεις σας για την πορεία των επενδύσεων της επιχείρησής σας στην Ελλάδα; Θα λέγατε ότι θα αυξηθούν, θα μειωθούν ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες;

Θα αυξηθούν 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 31 & ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΡ.33

Θα μειωθούν 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 32 & ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΡ.33

Θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες 3 →

ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.33

Είναι πολύ πρώιμος ο σχεδιασμός 4 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ
 ΤΗΝ ΕΡ.33

Συνέχιση υφιστάμενων σχεδίων 5 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ
 ΤΗΝ ΕΡ.33

Μόνο οι απαραίτητες επενδύσεις συντήρησης 6 →
 ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.33

		(ποσοστό %)
	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι θα αυξηθούν οι επενδύσεις σας στην ελληνική αγορά τη διετία 2013-2014 σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

		(ποσοστό %)
	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι θα μειωθούν οι επενδύσεις σας στην ελληνική αγορά τη διετία 2013-2014 σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς θα λέγατε ότι εντοπίζονται οι μεγαλύτερες ανάγκες χρηματοδότησης της επιχείρησής σας; **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Σε επενδύσεις;

1

Σε κεφάλαια κίνησης;	2
Σε υποχρεώσεις προς τρίτους (εφορία, ΙΚΑ, ΔΕΗ κλπ);	3
Σε εξόφληση δανείων;	4
Σε όλους	5
Σε κανέναν	6

Ποιες είναι οι κυριότερες πηγές χρηματοδότησης της επιχείρησής σας την τελευταία διετία; **ΕΩΣ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ - ΙΕΡΑΡΧΙΚΑ**

	1 ^η πηγή	2 ^η πηγή	3 ^η πηγή
Ο τραπεζικός δανεισμός;	1	1	1
Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα (ΕΣΠΑ,7 ^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο κλπ);	2	2	2
Έκδοση ομολόγων;	3	3	3
Αποθεματικά (κέρδη προηγούμενων ετών);	4	4	4
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου;	5	5	5
Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης (venture capital, business angels κλπ);	6	6	6
Άλλη	7	7	7
Καμία	8		

Έχει η επιχείρησή σας την τελευταία διετία συμμετάσχει σε κάποιο/α από τα

παρακάτω προγράμματα ΕΣΠΑ ή ευρωπαϊκά; **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα (ΕΣΠΑ 2007-2013) 1

Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ)

2

7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο 3

Άλλο 7

Κανένα 8

Παράρτημα

Στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον, σε ποιο βαθμό θεωρείτε απειλή για την επιχείρησή σας:...

	Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
Την έλλειψη ρευστότητας, επειδή οι τράπεζες δεν εγκρίνουν νέα δάνεια; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ	1	2	3	4	5
Την έλλειψη ρευστότητας, επειδή οι προμηθευτές, ή οι πελάτες σας αντιμετωπίζουν οι ίδιοι πρόβλημα ρευστότητας;	1	2	3	4	5
Την έλλειψη ρευστότητας, επειδή έχουν περιοριστεί οι πληρωμές, ή οι εργασίες από το βασικό πελάτη της επιχείρησής σας;	1	2	3	4	5
Την πίεση από ανταγωνιστές που βασίζονται σε χαμηλό κόστος;	1	2	3	4	5
Την πίεση από ανταγωνιστές που βασίζονται στην ποιότητα, ή στη διαφοροποίηση;	1	2	3	4	5
Την μετατόπιση του αγοραστικού προτύπου σε φθηνότερες κατηγορίες προϊόντων/υπηρεσιών;	1	2	3	4	5
Το υψηλό κόστος λειτουργίας (π.χ. μισθολογικό, κόστος ενέργειας);	1	2	3	4	5

Τα τελευταία 2 χρόνια, η επιχείρησή σας σε ποιο βαθμό προχώρησε σε:...

	Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό
Μείωση του αριθμού των απασχολουμένων;	1	2	3	4	5

	Μείωση της παραγωγής ή της δραστηριότητάς της;	1	2	3	4	5
	Μείωση των τιμών της στα προϊόντα / υπηρεσίες της;	1	2	3	4	5
	Περικοπή έμμεσων παροχών προς τους εργαζόμενους;	1	2	3	4	5
	Συγκράτηση, ή μείωση των τακτικών αποδοχών του προσωπικού;	1	2	3	4	5
	Περικοπές σε πριμ και επιδόματα παραγωγικότητας;	1	2	3	4	5
	Προσαρμογή του χρόνου εργασίας;	1	2	3	4	5

Το 2013 σε σχέση με το 2012, εκτιμάτε ότι οι πωλήσεις της επιχείρησής σας στην ελληνική αγορά, θα αυξηθούν, θα μειωθούν, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες;

Θα αυξηθούν 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 51 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΡ.53

Θα μειωθούν 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 52 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΡ.53

Σχεδόν αμετάβλητες 3 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 53

		(ποσοστό %)
	Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι <u>θα αυξηθούν</u> οι πωλήσεις σας στην ελληνική αγορά; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

	(ποσοστό %)
Σε τι ποσοστό περίπου εκτιμάτε ότι <u>θα μειωθούν</u> οι πωλήσεις σας στην ελληνική αγορά; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

Οι εξαγωγές της επιχείρησής σας; Εκτιμάτε ότι θα αυξηθούν, θα μειωθούν, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες το 2013 σε σχέση με το 2012;

Θα αυξηθούν 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 54

Θα μειωθούν 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 54

Θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες 3 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 54

Η επιχείρηση δεν κάνει εξαγωγές 8 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 55

Τι ποσοστό του τζίρου σας το 2013 εκτιμάτε ότι θα αντιστοιχεί σε εξαγωγές;

Λιγότερο από 10% 1

10% - 19% 2

20% - 39% 3

Μεγαλύτερο του 40% των πωλήσεων 4

Η επιχείρηση δεν θα κάνει εξαγωγές 8

Το 2012 πραγματοποιήσατε κέρδη, ή ζημιές;

Κέρδη	1	
Ζημιές	2	
Ούτε κέρδη/ούτε ζημιές /οριακό αποτέλεσμα/μεταβολή		3

Το 2013 αναμένετε κέρδη, ή ζημιές;

Κέρδη	1	
Ζημιές	2	
Ούτε κέρδη/ούτε ζημιές /οριακό αποτέλεσμα/μεταβολή		3

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η ΕΡΩΤΗΣΗ 57 ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΘΕΙ ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΙΧΕ ΚΕΡΔΗ ΤΟ 2012 ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΕΙ ΚΕΡΔΗ ΤΟ 2013

Τα κέρδη, το 2013, εκτιμάτε ότι θα έχουν αύξηση, μείωση, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητα, σε σχέση με το 2012;

Αύξηση	1	
Μείωση	2	
Αμετάβλητα		3

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η ΕΡΩΤΗΣΗ 57 ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΘΕΙ ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΙΧΕ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟ 2012 ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΕΙ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟ 2013

Οι ζημιές, το 2013, εκτιμάτε ότι θα έχουν αύξηση, μείωση, ή θα παραμείνουν σχεδόν αμετάβλητες, σε σχέση με το 2012;

Αύξηση	1	
--------	---	--

Μείωση 2

Αμετάβλητες 3

Γ. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

<p>Μια επιχείρηση αντλεί γνώση από διάφορες πηγές. Η επιχείρησή σας, σε ποιο βαθμό χρησιμοποιεί, ως πηγή γνώσης...</p>	Καθόλου				Σε μεγάλο βαθμό	
	<p>Τους πελάτες της; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ 1-5, ΟΠΟΥ 1 ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΙ 5 ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ</p>	1	2	3	4	5
	Τους προμηθευτές της;	1	2	3	4	5
	Τους ανταγωνιστές;	1	2	3	4	5
	Τα Πανεπιστήμια, και τα ερευνητικά κέντρα;	1	2	3	4	5

Διαθέτει η επιχείρησή σας οργανωμένο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης (in-house R&D);

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 64

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 65

	<p>Κατά προσέγγιση, πόσοι εργαζόμενοι απασχολούνται στο τμήμα έρευνας και ανάπτυξης της επιχείρησής σας; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ</p>	
	<p>Σε πόσα ερευνητικά έργα (ευρωπαϊκά ή συγχρηματοδοτούμενα) έχει συμμετάσχει η επιχείρησή σας την τελευταία διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ</p>	
		(ποσοστό %)
	<p>Περίπου τι ποσοστό του ετήσιου τζίρου της επιχείρησής εκτιμάτε ότι επενδύεται σε έρευνα και ανάπτυξη; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ</p>	

Έχει η επιχείρησή σας την τελευταία διετία υποβάλει αίτηση για πατέντες στο εξωτερικό;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 68

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ. 70

	Πόσες αιτήσεις έχουν υποβληθεί για πατέντες την τελευταία διετία; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ	
--	--	--

Έχουν οι πατέντες αυτές αξιοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία;

Ναι 1

Όχι 2

Προετοιμάζετε την τρέχουσα περίοδο να υποβάλετε νέα αίτηση ή νέες αιτήσεις για πατέντες;

Ναι 1

Όχι 2

Κατά τη τελευταία διετία (2011-2012) η επιχείρησή σας δημιούργησε κάποια νέα, ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα ή υπηρεσίες; **ΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙ Η ΑΠΛΗ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗ ΝΕΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΜΟΝΟ ΑΙΣΘΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.72 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΡ.73

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.74

		(ποσοστό %)
	Μπορείτε να εκτιμήσετε περίπου τι ποσοστό του ετήσιου τζίρου της επιχείρησής σας μπορεί να αποδοθεί σε αυτά τα νέα προϊόντα/υπηρεσίες;	
	ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ	

Τα νέα ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα/υπηρεσίες που δημιούργησε η επιχείρησή σας ήταν: **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Νέα για την επιχείρησή σας; 1

Νέα για την ελληνική αγορά; 2

Νέα για την παγκόσμια αγορά; 3

Κατά την τελευταία διετία (2011-2012), η επιχείρησή σας έχει εισάγει κάποιες καινοτομίες που αφορούν παραγωγικές διαδικασίες, ή διεργασίες;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.75

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.76

Συγκεκριμένα, τι αφορά η καινοτομία που εισήγαγε η επιχείρησή σας: **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ
 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Μεθόδους παραγωγής προϊόντων/υπηρεσιών 1

Πρακτικές που εφαρμόζονται στην εφοδιαστική αλυσίδα της επιχείρησης (logistics)
 2

Τρόπους χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών
 3

Κατά την τελευταία διετία (2011-2012), η επιχείρησή σας έχει εισάγει κάποιες καινοτομίες που αφορούν την οργάνωση, την εμπορία, ή το μάρκετινγκ;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.77

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.78

Συγκεκριμένα, τι αφορά η καινοτομία που εισήγαγε η επιχείρησή σας: **ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ
 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

Μεθόδους οργάνωσης της εργασίας; 1

Μεταβολές στο design, ή τη συσκευασία προϊόντων/υπηρεσιών; 2

Μεθόδους πωλήσεων ή διάθεσης προϊόντων/υπηρεσιών; 3

Αναβάθμιση των υπηρεσιών μετά την πώληση (after sales); 4

Δ. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Στην επιχείρησή σας αντιμετωπίζετε δυσκολίες στην εύρεση υποψηφίων με τα κατάλληλα για κάθε θέση προσόντα και δεξιότητες, ή όχι;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΙΣ ΕΡ.79-82

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.83

Σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η επιχείρηση στην εύρεση υποψηφίων, θα λέγατε ότι οι υποψήφιοι:...		ΝΑΙ	ΟΧΙ
Γ	Έχουν περισσότερα προσόντα από ό,τι απαιτεί η θέση εργασίας;	1	2
	Δεν πληρούν τις προδιαγραφές της θέσης εργασίας;	1	2
	Δεν διαθέτουν την προσωπικότητα που χρειάζεται η επιχείρηση;	1	2
	Είναι λίγοι, ή δεν υπάρχουν υποψήφιοι για τη θέση;	1	2

Σε σχέση με τη θέση εργασίας τους, θα λέγατε, γενικά, ότι εντοπίζετε ελλείψεις γνώσεων και δεξιοτήτων στους εργαζόμενους της επιχείρησής σας;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΙΣ ΕΡ.84-95

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.96

Κατά τη γνώμη σας, που οφείλεται το γεγονός ότι το υπάρχον προσωπικό δεν καλύπτει ικανοποιητικά τις απαιτήσεις της θέσης εργασίας;		ΝΑΙ	ΟΧΙ
	Στις αδυναμίες του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος να παρέχει τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες;	1	2
	Σε ελλείψεις των προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανάπτυξης του προσωπικού;	1	2
	Σε αστοχία της διαδικασίας επιλογής προσωπικού;	1	2
	Στη συχνή αντικατάσταση του προσωπικού;	1	2

Σε ποιες δεξιότητες πιστεύετε ότι υστερούν, πάντοτε σε σχέση με τη θέση εργασίας τους;		ΝΑΙ	ΟΧΙ
	Σε τεχνικές γνώσεις που απαιτούνται για τη συγκεκριμένη εργασία;	1	2
	Στη διαχείριση τεχνολογίας και καινοτομίας;	1	2
	Στη βασική χρήση εφαρμογών πληροφορικής;	1	2
	Στην προφορική και γραπτή επικοινωνία;	1	2
	Στη γνώση ξένων γλωσσών;	1	2
	Στην εργασία σε ομάδες;	1	2
	Στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών και στην ανάληψη ρίσκου;	1	2

Παράρτημα

	Σε ικανότητες οργάνωσης και διοίκησης έργου (project management);	1	2
--	---	---	---

Στην επιχείρησή σας...

		ΝΑΙ	ΟΧΙ
	Έχετε θεσμοθετημένες διαδικασίες αξιολόγησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού;	1	2
	Εφαρμόζετε σύστημα σύνδεσης μισθών/παραγωγικότητας;	1	2

Εφαρμόζετε προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού στην επιχείρησή σας;

Ναι 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΙΣ ΕΡ.99-103

Όχι 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.104

Με ποιον τρόπο εκπαιδεύετε το προσωπικό σας;

		ΝΑΙ	ΟΧΙ
	Με προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης;	1	2
	Με τη χρηματοδοτούμενη από την εταιρία συμμετοχή σε σεμινάρια εκτός επιχείρησης;	1	2
	Με συστηματική ανταλλαγή πρακτικών εμπειριών ανάμεσα στους εργαζόμενους;	1	2
	Με On-the-job training;	1	2
	Με κυκλική εναλλαγή εργαζομένων (Job Rotation);	1	2

Η συνολική απασχόληση στην επιχείρησή σας, εκτιμάτε ότι θα αυξηθεί, θα μειωθεί ή θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη την επόμενη διετία;

Θα αυξηθεί 1 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.105

Θα μειωθεί 2 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.105

Θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη 3 → ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΡ.106

Πόσο εκτιμάτε ότι θα μεταβληθεί η συνολική απασχόληση στην επιχείρησή σας την

επόμενη διαιτία;

Λιγότερες από 5 θέσεις εργασίας	1
Μεταξύ 5 έως 19 θέσεις	2
Μεταξύ 20 έως 49 θέσεις	3
Μεταξύ 50-99 θέσεις	4
100 θέσεις και άνω	5

Την επόμενη διαιτία πιστεύετε ότι θα μειωθεί σημαντικά, μάλλον θα μειωθεί, θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο, μάλλον θα αυξηθεί, θα αυξηθεί σημαντικά...

	Θα μειωθεί σημαντικά	Μάλλον θα μειωθεί	Θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο	Μάλλον θα αυξηθεί	Θα αυξηθεί σημαντικά
Το ανειδίκευτο προσωπικό της επιχείρησής σας;	1	2	3	4	5
Οι απόφοιτοι τεχνικών σχολών και επαγγελματικών λυκείων (πχ. ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ, ΙΕΚ, Τεχνολογικό Λύκειο);	1	2	3	4	5
Οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;	1	2	3	4	5
Οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;	1	2	3	4	5
Οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης;	1	2	3	4	5

Και για τον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο κλάδο σας την επόμενη διετία τι πιστεύετε; Θα αυξηθεί, θα μειωθεί, ή θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητος;

Θα αυξηθεί	1
Θα μειωθεί	2
Θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητος	3

Κατά τη γνώμη σας, ποιοι παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος αναμένετε να επηρεάσουν σημαντικά τη λειτουργία της επιχείρησής την επόμενη διετία; **ΜΕΧΡΙ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ**

	1.
	2.
	3.

	<p>Σε γενικές γραμμές, ποια ήταν η κατανομή του κύκλου εργασιών σας το 2012, στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται η επιχείρησή σας;</p> <p>Μπορείτε να εκτιμήσετε περίπου τι ποσοστό % προέρχεται από την εγχώρια αγορά, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα Βαλκάνια, την Τουρκία, ή άλλες χώρες;</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΣΑΣ</p>	(ποσοστό %)	
	Την εγχώρια αγορά;		(1)
	Την Ευρωπαϊκή Ένωση;		(2)
	Τα Βαλκάνια;		(3)
	Την Τουρκία;		(4)
	Άλλες χώρες; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΠΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡ. 114		(5)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%	
	ΕΑΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΤΕ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΠΟΙΕΣ		

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

	ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ:	
	<u>Συνολικός</u> (μέσος ετήσιος) <u>αριθμός</u> των απασχολουμένων <u>πλήρους απασχόλησης</u> στην επιχείρησή σας	
	Αριθμός <u>γυναικών</u> πλήρους απασχόλησης	
	Αριθμός απασχολουμένων <u>μερικής απασχόλησης</u>	
	Αριθμός απασχολουμένων <u>εποχικής απασχόλησης</u>	

	<p>Τι ποσοστό του προσωπικού της επιχείρησης είναι απόφοιτοι ΤΕΙ, τι ποσοστό απόφοιτοι ΑΕΙ και τι ποσοστό κάτοχοι Μεταπτυχιακού ή Διδακτορικού τίτλου;</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ - <u>ΟΧΙ</u> ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ</p> <p><u>ΠΡΟΣΟΧΗ:</u> ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ <u>ΜΟΝΟΝ</u> ΤΙΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ</p>	(ποσοστό %)
	Απόφοιτοι ΤΕΙ	(1)
	Απόφοιτοι ΑΕΙ	(2)
	Κάτοχοι Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού τίτλου	(3)

	<p>Τι ποσοστό του προσωπικού εργάζεται στην επιχείρηση λιγότερο από 2 έτη, τι ποσοστό από 2 έως 10 έτη και τι ποσοστό περισσότερο από 10 έτη;</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ</p>	(ποσοστό %)	
	Προσωπικό που εργάζεται λιγότερο από 2 έτη		(1)
	Προσωπικό που εργάζεται από 2-10 έτη		(2)
	Προσωπικό που εργάζεται >10 έτη		(3)
	ΣΥΝΟΛΟ	100%	

	Κατά προσέγγιση / περίπου τι ποσοστό του προσωπικού είναι κάτω των 29 ετών, τι ποσοστό από 30 έως 49 ετών, τι ποσοστό από 50 ετών και άνω; ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	(ποσοστό %)
	Κάτω των 29 ετών	
	Από 30-49 ετών	
	Από 50 ετών και άνω	
	ΣΥΝΟΛΟ	100%

(1)

(2)

(3)